

10

Průmysl
v roce 2022

16

Veronika Zavoralová:
Poskytujeme podporu
ostatním útvarům

33

Simon Michailidis:
Věznice není hotel

40

Online tržiště
získávají na oblibě

50

Jak sledovat
černý trh

STATISTIKA&MY

ČASOPIS ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU

05 | 2023 – ROČNÍK 13

TÉMA

Za hranou zákona

- Co odhalila policie
- Statistika za mřížemi
- Když si ubližují děti
- Zkušenosti se stínovou ekonomikou

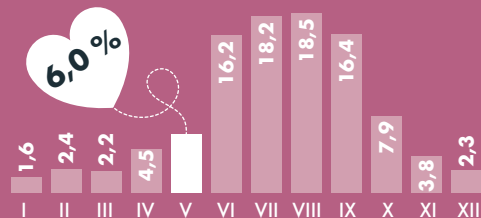
181 991

restných činů bylo registrováno na území
České republiky v roce 2022.

Meziročně došlo k nárůstu o 28 758 skutků, tedy o 18,8%.
Stále to však bylo méně než před nástupem covidové
pandemie v roce 2019.

PODÍL SŇATKŮ V MĚSÍCI
(2021, %)

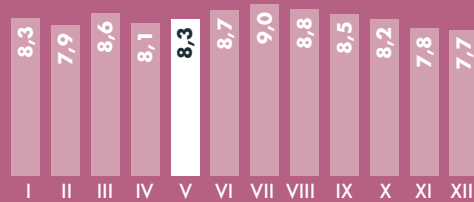
DOPORUČOVANÁ CENA
ZÁSNUBNÍHO PRSTENU

121 059 Kč

(trojnásobek průměrné mzdy, 2022)

PODÍL NAROZENÝCH
DĚTÍ V MĚSÍCI (2021, %)

SVATBY
V MÁJI

DĚTI NAROZENÉ
V KVĚTNU

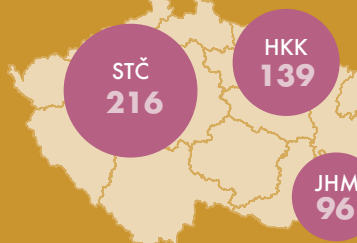

MÁJ

TŘEŠNĚ

501
tisíc stromů

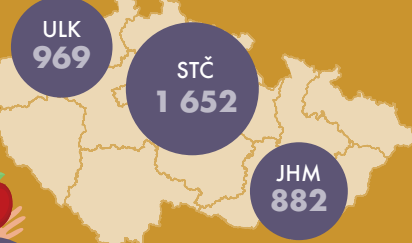
NEJVĚTŠÍ PRODUKČNÍ
PLOCHY (2022, ha)

JABLONĚ

10,3
milionu stromů

NEJVĚTŠÍ PRODUKČNÍ
PLOCHY (2022, ha)

Lásky
čas

TOP 10 TURISTICKÝCH
CÍLŮ V ČESKU

(tis. návštěvníků, 2021)

1 015,5
Lanová dráha
na Petřín

963,0

Zoologická zahrada Praha

618,0

AquaPalace Praha, Cestlice

462,1

Zoologická zahrada Ostrava

623,9

Zoologická zahrada Zlín

543,7

Safari Park Dvůr Králové

444,0

Pražský hrad

620,3

Dolní Vítkovice, Ostrava

476,9

Zoologická a botanická zahrada Plzeň

409,2

Zoologická zahrada Olomouc

STATISTIKA&MY

MĚSÍČNÍK ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU 05/2023
ROČNÍK 13, vychází 10x ročně

ADRESA REDAKCE: Český statistický úřad,
Na padesátém 81, 100 82 Praha 10
telefon: 274 054 248, e-mail: redakce@czso.cz

REDAKCE: Michal Novotný (šéfredaktor), Pavel Černý (vedoucí redaktor), Pavel Hortig, Jan Cieslar, Jan Ernest, Eva Henzlerová, Dalibor Holý, Jaroslav Sixta, Karolína Zábajníková

REDAKČNÍ RADA: Ing. Josef Vlášek (předseda),
Ing. Michal Novotný (místopředseda),
doc. JUDr. PhDr. David Elischer, Ph.D., Ing. Eva Krumpová,
Ing. Marek Rojíček, Ph.D., Egor Sidorov, Ph.D.,
Mgr. Jana Slavníková, Mgr. Irena Stupňánková, Ing. Pavla Trendová,
Mgr. Ing. Martin Zelený, Ph.D.

LAYOUT ČASOPISU: Veronika Wölfelová, Jana Chocholoušová

GRAFICKÁ ÚPRAVA: Tomáš Kubašta, Veronika Wölfelová
JAZYKOVÁ KOREKTURA: Tamara Wölfelová, Erika Hanáčková
FOTOGRAFIE: archiv ČSÚ, shutterstock.com, Tereza Koutecká, freepik.com

TISK: Jiří Bartoš – SLON, spol. s r. o.

VYDAVATEL: Český statistický úřad, www.statistikaamy.cz,
ISSN 1804-7149, ev. č. MK ČR E 1992

PODMÍNKY PRO VYUŽÍVÁNÍ A DALŠÍ ZVEŘEJŇOVÁNÍ INFORMACÍ
Z ČASOPISU STATISTIKA & MY:
bit.ly/3ddicBp

Stránky plné zajímavých informací

Vážené čtenářky, vážení čtenáři, přinášíme vám další vydání našeho časopisu se zajímavými daty, analýzami a rozhovory. Podívali jsme se například na vývoj průmyslu v roce 2022. Zatímco některé obory, jako strojírenství nebo automobilový průmysl rostly, jiné se potýkaly se snížením produkce. Zejména ty, které jsou velmi energeticky náročné a bojovaly s výrazným nárůstem cen vstupů. Patří mezi ně třeba chemický průmysl, hutnictví nebo kovodělná výroba. V loňském roce se také příliš nedařilo maloobchodnímu prodeji, který se v reálném vyjádření snížil téměř o 4%. Po dynamickém růstu v minulých letech se do záporných hodnot dostal rovněž internetový prodej, což bylo dáno vysokou srovnávací základnou z dob covidu. V dalším článku se věnujeme výdajům na výzkum a vývoj, které v roce 2021 poprvé překročily 2% HDP. Článek porovnává podnikové investice do této oblasti s objemem veřejné podpory. V dalším příspěvku se autoři zaměřují na statistiku patentů, která také odhaluje leccos zajímavého.

Hlavní téma květnového čísla zní „Za hranou zákona“ a najdete v něm poněkud neradostné statistiky kriminality a soudnictví. V roce 2022 došlo sice k meziročnímu nárůstu kriminality téměř o 19%, to ale bylo dáno zejména výrazným omezením pohybu osob, a tedy i příležitostí pro páčání trestných činů v covidovém období. Dlouhodobě ovšem dochází k poklesu kriminality, a mění se její struktura z pohledu typu trestných činů. V posledních letech rychle přibývá trestné činnosti odehrávající se v kyberprostoru. Součástí hlavního tématu je i statistika českých věznic, v nichž ke konci loňského roku pobývalo 17,5 tisíce odsouzených. Do širších souvislostí zasazuje toto číslo v rozhovoru generální ředitel vězeňské služby Simon Michailidis. Hlavní téma se zabývá i statistikou dopravních nehod. Dlouhodobě pozitivním trendem je snižování počtu zemřelých při nehodách, k čemuž významně přispívá neustálé zdokonalování bezpečnostních prvků v moderních automobilech. Tato skutečnost však bohužel některé řidiče vede k rizikovějšímu chování, jako je překračování povolené rychlosti, nebezpečné předjíždění apod. Mezi nezákonné činnosti patří rovněž užívání drog. Podle průzkumů má zkušenost s užitím nějaké drogy více než čtvrtina populace starší 15 let, přičemž vyšší podíl sledujeme v mladší části této populace. V rámci tématu přinášíme i čísla České školní inspekce o šikaně mezi mladistvými.

Z dalších článků bych rád upozornil na analýzu využívání online tržišť podnikatelskými subjekty. V posledních letech je trendem ze strany malých obchodníků využívání existující nákupní platformy zavedených velkých hráčů, což jim přináší nové zákazníky a provozovatelům tržišť provizi za zprostředkování prodeje. Analogická situace je i v cestovním ruchu, kde řada provozovatelů ubytovacích zařízení spoléhá na známé rezervační portály.

Protože si v letošním roce připomínáme 30. výročí rozdělení Československa na dva samostatné státy, budeme se postupně věnovat různým oblastem vzájemných vztahů České a Slovenské republiky. Tentokrát jsme se zaměřili na vzájemný obchod.

Tak ať se vám náš časopis dobře čte a zachovejte nám přízeň!

MAREK ROJÍČEK
předseda ČSÚ

12

Maloobchodní tržby v České republice se v roce 2022 meziročně snížily. Méně se prodalo potravin, nepotravinářského zboží i pohonných hmot.

14

Do výzkumu a vývoje u nás investují hlavně soukromé podniky. V roce 2021 na tyto účely vynaložily celkem 73,4 mld. Kč a z veřejných zdrojů získaly 11 % z celkové částky.

44

Obchodní výměna mezi Českem a Slovenskem je i 30 let po rozdělení společného státu stále velmi intenzivní. Z hlediska vývozu zboží si Slovensko dlouhodobě udržuje postavení našeho druhého největšího obchodního partnera po Německu.

ZA HRANOU ZÁKONA

- 20** Co odhalila policie
- 23** Statistika za mřížemi
- 26** Držíme se pod pětistovkou
- 28** Zkusila to čtvrtina
- 30** Když si ubližují děti
- 32** Podnikání mimo zákon
- 32** Zkušenosti se stínovou ekonomikou

UDÁLOSTI

- 5** Nové video pro respondenty v českém znakovém jazyce
- 5** Technologie pro moderní statistiku
- 6** Do obecních zastupitelstev se volilo i letos
- 6** Zasedala Česká statistická společnost
- 6** Setkání se seniory
- 7** Ocenění za kvalitu
- 7** Prohloubení spolupráce se Severní Makedonií
- 7** Schůzka k cenám energií
- 7** Přeshraniční spolupráce

ZE SVĚTA

- 8** Čtvrtina žádostí o azyl v EU byla podána v Německu
- 9** Jak se žije v Bhútánu
- 9** Sexuální aktivita seniorů

STATISTIKA ODVĚTVÍ

- 10** Průmysl v roce 2022
- 12** Maloobchodní prodej meziročně klesl

ANALÝZA

- 14** Erár přispívá desetinou
- 37** Počet uznaných patentů byl loni rekordně nízký
- 40** Online tržiště získávají na oblibě

ROZHOVOR

- 16** Poskytujeme podporu ostatním útvarům úřadu
- 33** Je věznice hotelem?

MAKROEKONOMIKA A FINANCE

- 43** První pokles po sedmi letech
- 44** 30 let po rozvodu

HISTORIE

- 48** Státní statistika v podmínkách protektorátu
- 50** Jak sledovat černý trh

Nové video pro respondenty v českém znakovém jazyce

Informace podané ve formě srozumitelné pro neslyšící respondenty usnadňují jejich zapojení do integrovaných šetření v domácnostech.

Jedním z nejnáročnějších úkolů tazatelů Českého statistického úřadu je získat si důvěru domácnosti, vysvětlit význam spolupráce a užitek, který data získaná během šetření přináší pro praktický život. Domácnosti jsou pro účast v šetření vybírány náhodně z databáze adres, a pokud náhodný výběr ukáže na byt, kde žijí lidé se sluchovým postižením, mají tazatelé úkol o to těžší. Mnozí neslyšící uživatelé znakový jazyk totiž dobře neovládají psanou češtinu (ta je pro ně v podstatě cizím jazykem), takže příliš nepomůže ani informační dopis, který jim tazatelé před návštěvou doručí do schránky. Domácnosti neslyšících osob se z tohoto důvodu získávají pro šetření jen velmi nesnadno.

Při přípravě Výběrového šetření o osobách se zdravotním postižením na tento problém poukázali sami zástupci Svazu neslyšících a nedoslýchavých osob v ČR a požádali ČSÚ o zpřístupnění informací o šetření v domácnostech takovou formou, aby se do něj mohli zapojit i lidé využívající český znakový jazyk.

Na základě této výzvy vzniklo ve spolupráci s Bc. Mgr. Alexandrem Zvonkem, Ph.D. a Střediskem Teiresiás pro pomoc studentům se specifickými nároky Masarykovy univerzity video v českém znakovém jazyce. V něm neslyšící dostanou důležité

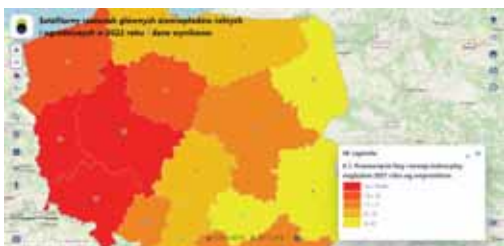

informace o šetření v domácnostech prováděných ČSÚ. Seznámí se s postupem, jak poznat tazatele a jak se s ním domluvit na termínu a čase návštěvy, a připraví se na vyplnění dotazníku. Video také obsahuje kontakty na bezplatné sociální služby, které jim mohou v kontaktu s tazatelem pomoci, například simultánní tlumočení telefonického rozhovoru.

Video je veřejně dostupné na YouTube kanálu ČSÚ a odkaz na něj ve formě QR kódu získají respondenti Výběrového šetření pracovních sil rovněž v informačním dopise od tazatelů. Díky zlepšení informovanosti domácností osob využívajících český znakový jazyk mohou tazatelé tyto domácnosti snadněji přesvědčit k účasti v šetření a získat od nich cenná data, která pomáhají lépe nastavovat služby pro hendikepované spoluobčany. Lidé se sluchovým postižením rozhodně nemají být z takovýchto aktivit vyčleněni.

 bit.ly/3ALxREG

Technologie pro moderní statistiku

Na konci března se v Praze na půdě Vysoké školy ekonomické uskutečnilo setkání představitelů českého a polského statistického úřadu s cílem

podělit se o zkušenosti s využíváním moderních technologií při získávání a vyhodnocování statistických dat. Čeští experti představili polským kolegům projekt Scanner data, v jehož rámci získávají a zpracovávají data z pokladních systémů obchodních řetězců pro účely cenové statistiky. Polští statistici prezentovali svůj statistický geoportál a vysvětlili, jak při jeho naplňování pomáhají data získaná ze satelitního monitoringu povrchu Země. Satelitní data jsou důležitým podkladem zejména pro zemědělské statistiky, ale využívají se i v dalších sledovaných oblastech.

KRÁTCE

Novou ředitelkou Krajské správy ČSÚ v Českých Budějovicích byla 17. dubna jmenována Ing. Alena Bendová.

ČSÚ podal Eurostatu žádost o grant v oblasti statistiky rodinných účtů. Jeho cílem je podpořit implementaci všech proměnných z nařízení k sociálním statistikám (IESS) do referenčního roku 2026. Součástí projektu je i vytvoření obměněných dotazníků pro šetření prostřednictvím počítačů.

V prvních květnových dnech bylo úspěšně dokončeno geografické rozdělení datového centra ČSÚ na dvě samostatné části umístěné ve vzdálených lokalitách. Tímto krokem došlo mj. ke zvýšení bezpečnosti dat a IT infrastruktury úřadu. V případě výpadku jedné části datacentra je ta druhá schopna ji plně nahradit, aniž by došlo ke ztrátě dat či k zásadnímu omezení provozu úřadu.

ČSÚ v dubnu zveřejnil další balík výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů 2021. Tentokrát se data týkají dojížděky do zaměstnání a do školy. Přístupná jsou jak na webu scitani.cz, tak i ve veřejné databázi ČSÚ.

Do obecních zastupitelstev se volilo i letos

V letošním roce již proběhly tři termíny pro konání mimořádných voleb do zastupitelstev obcí. V celkem 47 obcích, kde počet zastupitelů klesl pod zákonem stanovený limit nebo se zde zvolená zastupitelstva rozpadla, případně se je v řádných volbách vůbec nepodařilo zvolit, lidé vybírali své zastupitele znovu. Na volebních lístcích pro nové či opakované volby bylo zapsáno 804 platných kandidátů, kteří usilovali o 312 mandátů. Nejvyšší volební účast byla zaznamenána v obci Hradiště na Rokycansku, kde svůj hlasovací lístek do urny odevzdalo 97,30 % voličů. Naopak nejmenší zájem o volby projeví obyvatelé obce Lhánice na Třebíčsku, kde odvolilo 46,88 % oprávněných voličů.

Největší počet voleb se uskutečnil v sobotu 26. března, kdy se rozhodovalo o nových zastupitelích ve 33 obcích. Historicky podobná situace nastala v březnu 2019, kdy se nové volby konaly v 31 obcích, a v březnu 2015, kdy se volila nová zastupitelstva dokonce ve 41 obcích. Naproti tomu v sobotu 18. února proběhly opakované volby pouze v obci Hrčava na Frýdecko-Místecku.

Další termín pro volby do zastupitelstev obcí, v nichž počet zastupitelů klesl pod zákonem stanovený limit, vyhlásilo Ministerstvo vnitra na sobotu 17. června. V tento den proběhnou volby v 9 obcích. Na rozdíl od řádných voleb jsou náhradní volby pouze jednodenní.

Výsledky voleb zpracovává ze zákona Český statistický úřad, který je předává ke schválení Státní volební komisi. Následně jsou zveřejněny ve Sbírce zákonů.

Podrobné informace o volebních výsledcích naleznete rovněž na webu volby.cz, jehož provozovatelem je Český statistický úřad. Web nabízí přehledy výsledků, kandidátů i kandidujících stran a hnutí za všechny volby konané v České republice od roku 1990.

Zasedala Česká statistická společnost

Ve středu 12. dubna 2023 se v budově ČSÚ v Praze konala valná hromada České statistické společnosti, na které 1. místopředsedkyně ČSÚ Eva Krumpová představila strategické úkoly úřadu na tento rok, a především referovala o právě ukončeném kole hodnocení souladu provádění české státní statistiky se zásadami a pravidly Evropského statistického systému, tzv. peer review. Hodnocení podléhal český národní statistický systém jako celek, s ČSÚ jako koordinátorem a zástupcem.

Členové České statistické společnosti byli rovněž informováni o společném česko-polském workshopu k využívání nových zdrojů dat pro statistiku a vyslechli odbornou přednášku doc. Zdeňka Karpiška z Vysokého učení technického v Brně. V přednášce nazvané Fitování diskretních rozdělení pomocí kvazinorem Zdeněk Karpišek seznámil účastníky s metodami, které jsou motivované reálnými problémy z demografie a sociální geografie, např. modelováním dojíždky za prací.

Setkání se seniory

Vedení Krajské správy ČSÚ v Hradci Králové připravilo ve spolupráci s odborovou organizací setkání s bývalými zaměstnanci – seniory. Přátelského posezení se zúčastnilo 30 bývalých statistiků, kteří pracovali na Krajské správě v Hradci Králové nebo na okresních

pracovištích. Nejstarší účastnice již oslavila úctyhodných devadesát let. Ředitel krajské správy Petr Matoušek hosty přivítal a informoval o aktuálních tématech a úkolech Krajské správy, například o rostoucím významu projektu scanner data v oblasti zkvalitnění statistických výstupů.

Zájem seniorů o dění v Českém statistickém úřadě je stále velký a společná setkání jsou zaměstnanci oceňována. Proto v následujících měsících proběhnou i v dalších krajských správách ČSÚ.

Ocenění za kvalitu

ČSÚ patří mezi nejlepší státní úřady

Na konci dubna proběhla v Praze závěrečná konference projektu s názvem Podpora profesionalizace a kvality státní služby a státní správy. Tento projekt má za cíl zlepšit kvalitu poskytovaných služeb a zvýšit profesionalitu státních úředníků a zaměstnanců ve státní správě.

Konferenci zahájil 1. místopředseda vlády a ministr vnitra Vít Rakušan, své hodnocení přínosů projektu přednesli také nejvyšší státní tajemník Jindřich Fryč a personální ředitelka Sekce pro státní službu Martina Postupová. Součástí konference byly rovněž prezentace zkušeností vybraných úřadů se zaváděním řízení kvality. V jejich rámci vystoupila i zástupkyně Českého statistického úřadu Petra Kunčová, která informovala účastníky o našem přístupu k projektu a podrobněji popsala vytvoření kompetenčního a procesního modelu.

Za aktivní účast na projektu a za úspěšné zavedení řízení kvality do svých služeb obdržel ČSÚ ocenění za přínos k dlouhodobému rozvoji kvality ve státní službě. Cenu

převzal předseda ČSÚ Marek Rojíček. Velmi vysokou úroveň kvality služeb a profesionalitu úředníků se ČSÚ řadí mezi nejlepší státní úřady v zemi, což se odráží mj. i v pozitivním hodnocení jeho činnosti, významu a důvěryhodnosti širokou veřejností.

Prohloubení spolupráce se Severní Makedonií

V rámci programu technických asistencí navštívila v březnu ČSÚ delegace Statistického úřadu Severní Makedonie vedená jeho generálním ředitelem Apostolem Simovskim. Odborníci z ČSÚ prezentovali makedonským kolegům využití informačních technologií při zpracování statistických dat, metodiku přípravy statistiky zahraničního obchodu a sestavování národních účtů. Hovořilo se také o oblastech budoucí spolupráce. Čeští statistici v následujících měsících pro makedonskou stranu např. připraví školení na téma Využívání moderních informačních technologií při práci s daty či Statistika národních účtů, nebo vyvinou IT řešení pro statistiku mezinárodního obchodu se službami. Spolupráce bude probíhat i formou sdílení vědeckých poznatků, makedonským expertům byla nabídnuta možnost publikovat výsledky odborných prací v odborném časopise Statistika: Statistics and Economy Journal, jehož vydavatelem je ČSÚ.

Schůzka k cenám energií

Ve čtvrtek 4. května se za účasti předsedy vlády Petra Fialy, zástupců Českého statistického úřadu, Energetického regulačního úřadu a dodavatelů energií uskutečnilo pracovní jednání o datech k cenám energií. Český statistický úřad na jeho základě do budoucna rozšíří nabídku výstupů pro uživatele a po obdržení nezbytných podkladů od dodavatelů energií bude zveřejňovat jak ceníková data, tak průměrné ceny, které odběratelé skutečně platí. Ze získaných údajů, které doposud nebyly k dispozici, Český statistický úřad rovněž dopočítá časovou řadu zpětně do minulosti a paralelně publikuje oba údaje. Novou metodu výpočtu, která bude od odlišná od současného odhadu dodávaného ERÚ, bude muset validovat Eurostat.

Přeshraniční spolupráce

Na konci dubna se uskutečnilo pravidelné setkání pracovní skupiny Eurex-Statistika při Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa.

Účastníci se sešli v Žitavě, jež je sídlem německé části Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa. Bylo to první osobní setkání od roku 2019 po přestávce vynucené pandemií covidu-19, kdy jednání probíhala pouze prostřednictvím online platformy.

Statistici z německého Kamence, polské Jelení Hory a z Krajské správy ČSÚ v Liberci během schůzky koordinovali postup při tvorbě společně zpracovávaných materiálů a publikací. Diskuze se tradičně vedla nad základními ukazateli za Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, které jsou nyní doplněny několika tabulkami o cenách a příjmech. Do budoucna budou dále rozšířeny

o údaje za zemědělství. Dosud nevyřešeným problémem jsou však značné metodické odlišnosti. V rámci plánu činnosti pracovní skupiny na příští rok se uvažuje o přípravě tabulek, zachycujících výsledky sčítání za jednotlivé země v daném Euroregionu. Nezávazně se také probíraly rozdíly ve vykazování údajů o vzdělávání a o povinné školní docházce.

Následující setkání pracovní skupiny by se mělo uskutečnit v listopadu 2023 opět v online prostředí.

KRÁTCE

Publikace Macao v číslech 2021 přináší kromě informací obvyklých v podobných typech publikací i údaje o tamním hazardním průmyslu. V roce 2021 bylo v této zvláštní správní oblasti Číny evidováno 42 kasin, 6 198 hracích stolů a 11 758 hracích automatů. Hrubé příjmy z her přinesly do oblastní poklady 87 555 mil. MOP (macajská pataca), což oproti předcovidovému roku 2019 představovalo téměř 70% pokles.

bit.ly/3IKDhvV

Podle posledního sčítání lidu v Ghaně, které se uskutečnilo v roce 2021, bylo vdaných nebo žilo s mužem ve společné domácnosti asi 80 tis. žen ve věku 12 až 17 let. Navzdory bezplatnému a povinnému všeobecnému základnímu vzdělání téměř čtvrt milionu ghanských dívek ve věku 6 až 14 let nikdy školu nenavštěvovalo.

bit.ly/3M2oHuw

V roce 2022 bylo na Islandu poprvé vyprodukováno více kuřecího masa (9,501 t) než masa jehněčího a skopového (8,659 t), u nějž meziročně došlo k 9% poklesu. Zájem o koňské maso a jeho produkce zůstávají dlouhodobě stabilní.

bit.ly/3nzCrlW

Čtvrtina žádostí o azyl v EU byla podána v Německu

Počty žadatelů se v posledních dvou letech zvyšují, zatím však nedosáhly maxima z let 2015 a 2016.

EVA HENZLEROVÁ
odbor komunikace

V roce 2022 požádalo v zemích EU o azyl 881,2 tisíce prvožadatelů (občanů mimo EU), což je o 64% více než v roce 2021 (537,4 tis.). Po výrazném poklesu v roce 2020, kdy žádost podalo jen 417,1 tisíce osob, se počty dva roky po sobě zvyšovaly, ale stále nedosáhly maxim zaznamenaných v letech 2015 a 2016, kdy byl v zemích EU evidován každoročně více než 1 milion žadatelů.

Mimo to v roce 2022 členské státy EU udělily 4 331 200 statusů dočasné ochrany osobám, které prchaly z Ukrajiny v důsledku ruské invaze. K 31. prosinci 2022 požívalo dočasné ochrany v EU 3 826 600 občanů mimo EU. Rozdíl mezi dvěma předchozími údaji odpovídá zániku statusu dočasné ochrany, neboť některé osoby požívající této ochrany mezitím zemi opustily nebo získaly jiný status.

NEJVÍCE JE SYŘANŮ

Téměř polovina (46%) prvožadatelů o azyl měla v roce 2022 občanství některého z asijských států, 22% žadatelů se prokázalo doklady afrických zemí, 17% mělo evropské občanství (mimo EU) a 14% mělo občanství zemí Severní nebo Jižní Ameriky.

V roce 2022 podali 15% z celkového počtu prvních žádostí v EU Syřané (131 970), a Sýrie tak už od roku 2013 zůstává zemí, z níž do EU přichází nejsilnější proud žadatelů o azyl. Druhá příčka patřila již čtvrtý rok po sobě Afghánistánu, z něhož pocházelo 13% z celkového počtu žadatelů (113 495). Žadatelé z Venezuely a Turecka zaujímali po 6%

z celkového počtu žádostí (50 050, resp. 49 720) a z Kolumbie se rekrutovalo 5% žadatelů (42 420).

Zemí, v níž je v rámci EU registrováno nejvíce žadatelů, bylo v roce 2022 i nadále Německo s 217 735 prvožadateli o azyl, což odpovídá 25% všech prvních žádostí. Následovaly Francie (137 510, tj. 16%) a Španělsko (116 135, tj. 13%), za nimi pak Rakousko (106 380, tj. 12%) a Itálie (77 200, tj. 9%). V těchto pěti zemích EU byly v roce 2022 podány dohromady tři čtvrtiny všech prvožadostí o azyl v EU.

TÉMĚŘ DVĚ PROMILE

V roce 2022 připadalo v EU jako celku na milion lidí 1 973 prvožadatelů o azyl. Počet žadatelů o azyl v poměru k počtu obyvatel byl poprvé nejvyšší na Kypru, kde v loňském roce zaznamenali 23 864 prvožadatelů na milion obyvatel. S velkým odstupem následovaly Rakousko (11 848) a Lucembursko (3 711). Naopak nejnižší počty byly zaznamenány v Maďarsku (5 prvožadatelů na milion obyvatel), dále na Slovensku (92) a v Česku (127).

Pozn.: Údaje o dočasné ochraně pocházejí z online databáze Eurostatu. Více informací zaměřených na analýzu měsíčních statistik je uvedeno v podrobném článku Statistics Explained.

bit.ly/3JQP5ER
bit.ly/3zdtS39

Jak se žije v Bhútánu

Statistický úřad v Bhútánu eviduje celkem 164 331 domácností, z nichž je třetina ve městech a dvě třetiny na venkově. Z celkového počtu 650 118 obyvatel žije 39 % v městských oblastech a 61 % na venkově.

Jak vyplynulo z průzkumu životní úrovně, který se uskutečnil ve 2. čtvrtletí 2022, průměrná bhútánská domácnost měla 4,0 členů. Městské domácnosti byly menší (3,8 členů) než domácnosti ve venkovských regionech (4,1 členů). S rostoucí spotřebou domácností na hlavu má velikost domácností tendenci klesat. Nejchudší pětina domácností má v průměru 5,1 členů, nejbohatší pětina pak jen 2,7 členů.

Přístup k pitné vodě mají téměř všechny bhútánské domácnosti (99,9%). Ovšem jen asi 83 % má přístup k pitné vodě 24 hodin denně. Hlavním zdrojem energie pro osvětlení je elektřina,

kteřou až na výjimky používají všechny (99,6%) domácnosti. Malý podíl domácností (0,2%) používá ke svícení energii ze solárních panelů a jen o málo větší část

domácností (0,3%) používá ke svícení petrolej či palivové dřevo nebo svíčku, resp. pochodeň.

Téměř ve všech domácnostech je v kuchyni rýžovar (98,0%), více než 85 % domácností vlastní speciální (často elektrický) kari vařič. Bojler na vodu a kamna má 87,2 % domácností. Z nábytku pak v bhútánské domácnosti nalezneme častěji domácí oltář – choesham (57,8 %) než sedací soupravu (51,3 %).

Více než třetina (34%) domácností nevlastní žádnou půdu, asi 58 % domácností vlastní nejvýše 5 akrů a 8 % domácností vlastní více než 5 akrů půdy. Na každou domácnost vlastníci pozemek připadá v průměru 2,7 akrů, přičemž ve venkovských oblastech je to 2,9 akrů, ve městech je to v průměru 2,0, akru.

bit.ly/3IUdYrd

Sexuální aktivita seniorů

V roce 2022 uvedlo v Nizozemsku 27 % lidí ve věku 75 a více let, že jsou sexuálně aktivní. V roce 2014 to bylo jen 16 %.

Lidem ve věku 16 a více let byla v rámci národního průzkumu zdraví položena otázka, zda měli v posledních dvanácti měsících nějakou sexuální aktivitu, přičemž sexuální aktivitou mysleli výzkumníci pohlavní styk nebo anální sex. V roce 2022 odpovědělo kladně 70 % respondentů. To znamená, že podíl sexuálně aktivních Nizozemců byl nižší než v roce 2014 (74 %), kdy byla tato otázka v průzkumu položena poprvé. Pokles je patrný především u mladých lidí ve věku 16 až 24 let, když v roce 2014 byl podíl sexuálně aktivních lidí v této skupině 63 %, v roce 2022 to však bylo jen 56 %. Nejvyšší míru sexuální aktivity vykazovali lidé ve věku 25 až 45 let, a to 87 %.

Muži jsou sexuálně aktivnější než ženy, zejména ti ve věku 55 let a více. Ženy vykazovaly větší pokles sexuální aktivity už po 45. roce věku než jejich mužští

vrstevníci. Tento rozdíl se zvyšuje s věkem a je největší mezi osobami staršími 75 let: z mužů ve věku 75 let a více jich 37 % uvedlo, že byli v posledních dvanácti měsících sexuálně aktivní, oproti 18 % jejich vrstevnic.

Lidé žijící s partnerem jsou obecně aktivnější než ti, kteří žijí bez partnera. To platí pro všechny věkové skupiny. Ve věkové skupině 16 až 34 let byl u osob žijících bez partnera podíl sexuálně aktivních 74 %, z těch, kteří žijí s partnerem, bylo sexuálně aktivních 98 %.

V nejstarší věkové skupině 75letých a starších uvedlo sexuální aktivitu v posledních 12 měsících před průzkumem jen 8 % osob svobodných / bez partnera, oproti 41 % stejně starých osob žijících s partnerem. Vyšší střední délka života žen znamená, že relativně více žen než mužů dosáhne vyššího věku. To v kombinaci s věkovým rozdílem ve vztahu, kde je obvykle muž o něco starší než žena, vede k tomu, že starší ženy jsou častěji osamělé.

bit.ly/3nyx7zh

Průmysl v roce 2022

Průmyslová produkce v roce 2022 již dosáhla předcovidové úrovně. Meziročně však rostla jen velmi mírně.

**VLADIMÍR
ŠTÍPEK**

oddělení statistiky
průmyslu

V návaznosti na velice složité vnější i vnitřní ekonomické a politické podmínky roku 2022 si ekonomická veřejnost mnohokrát položila otázku, zda a jak se s tím český průmysl vypořádá. Na to není snadné odpovědět, neboť v meziročním srovnání se mírný růst v některých měsících střídá s mírným poklesem v těch následujících. Souhrnný stav lze hodnotit jako stagnaci s náznakem mírného růstu. Výraznější růst byl zaznamenán jen výjimečně, a to navíc v těch měsících, kdy mu napomohla nízká srovnávací základna předchozího roku.

To však neznamená, že by ve většině průmyslových odvětví byl index průmyslové produkce blízký 100. Jeho hodnoty v různých odvětvích se značně odlišovaly, a zároveň docházelo k výkyvům v průběhu roku.

TAHOUNEM BYL AUTOMOBILOVÝ PRŮMYSL

Zatímco až do dubna 2022 byl zásadním limitujícím faktorem pokles automobilového průmyslu (tendence pokračující z 2. pololetí 2021) způsobený nedostatkem čipů a problémy v zásobování některými komponenty, od května 2022 se situace změnila, a automobilový průmysl (včetně výroby dílů a příslušenství pro motorová vozidla) se znovu stal hlavním tahounem celého průmyslu. Na rozdíl od dřívějších let nebylo tentokrát oživení v automobilovém průmyslu doprovázeno oživením v gumárenském a plastikařském průmyslu. Zároveň s tím došlo k zastavení růstu či prohloubení poklesu ve většině ostatních průmyslových odvětví. Zastavení růstu bylo patrné v průmyslu

papírenském a chemickém i v průmyslu skla, keramiky, porcelánu a stavebních hmot. V posledně jmenovaném odvětví se již spíše jednalo o prohloubení poklesu, zvláště v energeticky náročném sklářském oboru. Energetická náročnost pak byla společným jmenovatelem odvětví, která prohlubovala svůj pokles. Jednalo se hlavně o výrobu základních kovů, hutnictví a slévárenství, dřevozpracující a kovodělný průmysl i některé obory potravinářského průmyslu.

Další zlom nastal v srpnu, kdy se výrazně urychlil meziroční růst automobilového průmyslu až na hodnoty přesahující 20 procent. Do značné míry to sice bylo ovlivněno nižší srovnávací základnou z předchozího roku, ale i tak, navzdory nevalné dynamice řady průmyslových odvětví, došlo v úhrnu za průmysl celkem k mírnému růstu. V této etapě automobilovému průmyslu nejuspěšněji sekundovala výroba elektrických zařízení, strojů a zařízení i počítačů, elektronických a optických přístrojů a zařízení.

V kumulaci za leden až prosinec 2022 celková průmyslová produkce meziročně vzrostla o 2,5 %. Největší podíl na tom měl již výše zmiňovaný automobilový průmysl (příspěvek +2,05 procentního bodu, meziroční růst o 11,8 %) následovaný výrobou elektrických zařízení (+0,50 p. b., růst o 6,7 %) a strojů a zařízení (+0,41 p. b., růst o 5,1 %). U váhově méně významných odvětví zpracovatelského průmyslu poměrně vysokou dynamiku (převyšující 8 %) zaznamenaly oděvní, kožedělný a farmaceutický průmysl. Za zmínku stojí i více než devítiprocentní

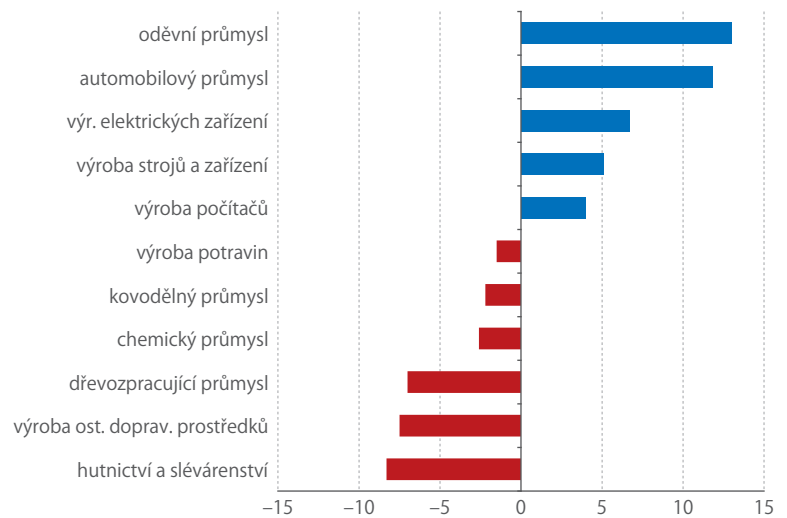
růst těžby a úpravy černého a hnědého uhlí. Po předchozím desetiletí permanentního poklesu byla tato změna způsobena zvýšenou poptávkou po uhlí coby relativně dostupné domácí energetické surovině. Naopak největší záporné příspěvky zaznamenala odvětví výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu (-0,30 p. b., meziroční pokles o 2,9%), výroba základních kovů, hutnictví a slévárenství (-0,24 p. b., pokles o 8,3%) a výroba kovových konstrukcí a kovodělných výrobků (-0,23 p. b., pokles o 2,2%). K citelnému meziročnímu propadu průmyslové produkce zhruba o 7% došlo také v dřevozpracujícím průmyslu a ve výrobě ostatních dopravních prostředků a zařízení.

NÁKLADY ROSTOU RYCHLEJI NEŽ TRŽBY

V roce 2022 produkce průmyslu jako celku dosáhla předcovidové úrovně roku 2019, resp. ji mírně překonala o 1,4%. Odvětvová struktura průmyslu se za tu dobu změnila ve prospěch farmaceutického, papírenského a ostatního zpracovatelského průmyslu, úroveň roku 2019 však již v roce 2022 překonal i automobilový průmysl a některá navazující odvětví, například výroba elektrických zařízení.

I v nejbližším období čekají průmysl složité úkoly spočívající ve vyrovnání se s růstem cen energií a materiálů a dostupností některých komponentů. Růst nákladů v průmyslu byl totiž již v roce 2021 značný, a to z hlediska výše jmenovaných faktorů šlo vlastně jen o rok tréninkový. Přitom např. výkonová spotřeba ve své meziroční dynamice v celém průmyslu předstihovala růst tržeb o 4 procentní body. A v energeticky náročných odvětvích výroby základních kovů,

MEZIROČNÍ ZMĚNA PRŮMYSLOVÉ PRODUKCE VE VYBRANÝCH ODVĚTVÍCH ZPRACOVATELSKÉHO PRŮMYSLU (% , 2022)

Zdroj: ČSÚ

hutnictví a slévárenství i výroby kovových konstrukcí a kovodělných výrobků tento rozdíl dosahoval přibližně 6 procentních bodů.

Významným rysem českého průmyslu je také jednoznačná dominance automobilového průmyslu. Jak je patrné i z dat roku 2022, na úspěšnosti či neúspěšnosti tohoto odvětví do značné míry závisí dynamika celého průmyslu. A právě pro toto odvětví jsou již na počátku roku 2023 avizovány velké problémy spočívající v opětovných nedodávkách některých důležitých surovin a komponentů a v dalším narušení vazeb v dodavatelsko-odběratelském řetězci.

**STATISTIKA
VĚDA
JE...**

Vydáváme mezinárodní
odborný recenzovaný
časopis **STATISTIKA**

Vychází 4x ročně anglicky
tištěný i online

Objednávejte

STATISTIKA:
Statistics and Economy
Journal
na stránkách
czso.cz/statistika_journal

Maloobchodní prodej meziročně klesl

Maloobchodní tržby v České republice se v roce 2022 meziročně snížily. Méně se prodalo potravin, nepotravinářského zboží i pohonných hmot.

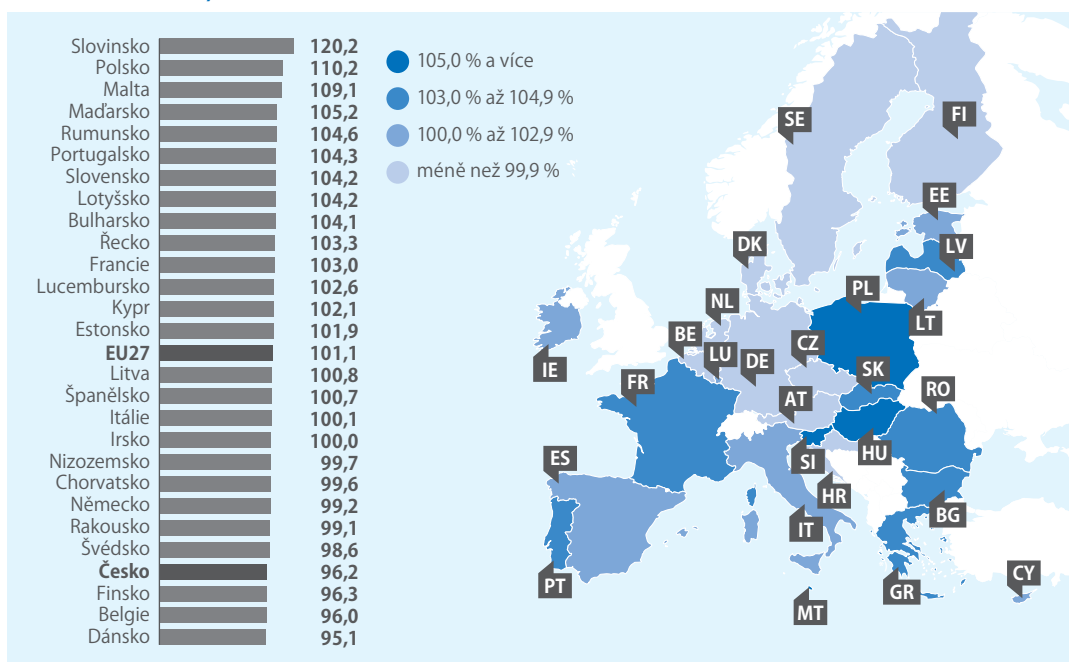

JANA MEZIHORÁKOVÁ
oddělení statistiky obchodu, dopravy a informačních činností

Kalendářně očištěné tržby v maloobchodě (CZ-NACE 47) se v roce 2022 ve stálých cenách meziročně snížily o 3,8%. V letech 2014 až 2019 a 2021 maloobchodní tržby rostly, pokles v roce 2020 byl

způsoben dopadem vládních opatření proti šíření epidemie covidu-19. Na loňském snížení prodeje se odrazila zhoršující se ekonomická situace, vývoj však neprobíhal po celý rok rovnoměrně. V lednu

Meziroční index maloobchodních tržeb v EU27 v roce 2022 (% , stálé ceny, očištěno o vliv počtu kalendářních dnů)

Zdroj: Eurostat (k 24. 3. 2023), data za Česko ČSÚ

BŘEZEN 2023

PRŮMYSL

Průmyslová produkce v březnu po očištění o vliv počtu pracovních dnů meziročně vzrostla o 2,2%. Po vyloučení sezonních vlivů byla meziměsíčně vyšší o 1,7%.

MALOOBCHOD

Tržby v maloobchodě očištěné od kalendářních vlivů se v březnu reálně meziročně snížily o 8,1%. Poklesly tržby za potraviny a nepotravinářské zboží, nárůst tržeb zaznamenaly pohonné hmoty.

STAVEBNICTVÍ

Stavební produkce v březnu reálně meziročně klesla o 6,0%. Po vyloučení sezonních vlivů byla meziměsíčně nižší o 0,9%.

SLUŽBY

Tržby za služby očištěné od kalendářních vlivů se v březnu reálně meziročně snížily o 2,2%. Navzdory celkovému trendu vrostly tržby za činnosti v oblasti nemovitostí.

CESTOVNÍ RUCH

V březnu se počet příjezdů do hromadných ubytovacích zařízení meziročně zvýšil o 26,5% a počet přenocování byl oproti minulému roku vyšší o 16,2%.

až dubnu tržby rostly, a to zejména díky nízké srovnávací základně v těchto čtyřech měsících z roku 2021, kdy byl maloobchodní prodej kvůli epidemii omezen. V květnu až prosinci 2022 tržby klesaly, což ovlivnila i vyšší srovnávací základna druhé poloviny roku 2021 způsobená intenzivnějším nakupováním po rozvolnění omezujících opatření v květnu 2021.

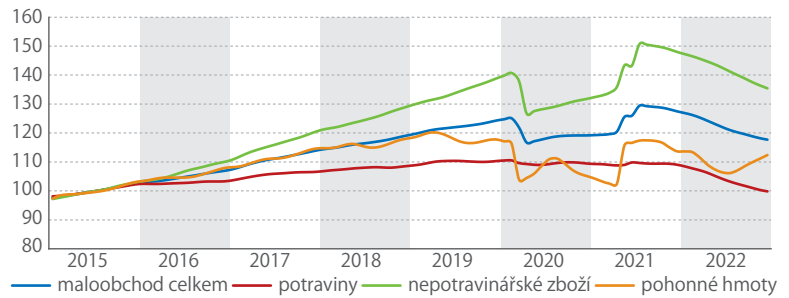
PRODEJ PŘES INTERNET PŘIBRZDIL

Tržby za nepotravinářské zboží (bez pohonných hmot) se ve stálých cenách meziročně snížily o 3,1%. K poklesu došlo po jedenácti letech nepřetržitého růstu. Největší vliv na snížení tržeb za nepotravinářské zboží měl prodej přes internet a zásilkovou službu, který klesl o 10,6%. Předtím celoroční tržby internetových obchodů rostly nepřetržitě od počátku zjišťování, tedy od roku 2001.

Z hlediska sortimentu nepotravinářského zboží spotřebitelé méně utráceli za zbytečné zboží, které nutně nepotřebují. Méně se v roce 2022 prodalo počítačového a komunikačního zařízení (o 3,9%), výrobků pro domácnost (o 3,6%) a výrobků pro kulturu, sport a rekreaci (o 2,3%). Tržby takto zaměřených obchodů rostly v lednu až dubnu (opět zvláště vlivem nízké srovnávací základny), v ostatních měsících klesaly. Podobně se chovaly i tržby za oděvy a obuv, které však zaznamenaly zvýšení i v září. K největšímu nárůstu tržeb za obuv a oděvy však došlo v prvním čtvrtletí, v březnu dokonce na více než trojnásobek. To se promítlo rovněž do celoročního růstu tržeb za tento sortiment o 11,1%. Růst tržeb o 4,3% zaznamenaly také prodejny s farmaceutickým a zdravotnickým zbožím, jimž tržby rostly ve všech měsících roku kromě listopadu. Vyšší prodej o 4,0% vykázaly i prodejny s kosmetickými a drogistickými výrobky.

Tržby za prodej pohonných hmot ve stálých cenách meziročně klesly o 2,3%. V běžných cenách však prodejci loni utržili o 28,1% více než v předchozím roce.

VÝVOJ TRŽEB V MALOOBCHODĚ V ČESKU (stálé ceny, trend, 2015 = 100)

Zdroj: ČSÚ

Tržby za potraviny ve stálých cenách se meziročně snížily o 5,1%, oproti předchozímu roku se pokles prohloubil o 4,8 procentního bodu. V průběhu roku 2022 se ceny za potraviny zvyšovaly. Vlivem toho byly tržby v nesespecializovaných prodejnách s převahou potravin v běžných cenách o 8,4% vyšší než v předchozím roce, ale po přepočtu do stálých cen zaznamenaly pokles o 5,2%. Tržby specializovaných prodejen byly v běžných cenách o 7,4% vyšší, ve stálých cenách o 4,2% nižší.

ČESKO VÝRAZNĚ POD PRŮMĚREM EU27

Maloobchodní tržby ve stálých cenách, očištěné od kalendářních vlivů, v České republice v roce 2022 meziročně klesly o 3,8%. Tento pokles byl výrazně pod průměrem evropské sedmadvacítky, kde tržby vzrostly o 1,1%. Snížení tržeb zaznamenalo devět států EU27, nejvíce se tržby propadly v Dánsku (o 4,9%) a v Belgii (o 4,0%). Ze sousedních států tržby klesly v Rakousku (o 0,9%) a v Německu (o 0,8%). Naopak nejvíce se dařilo obchodníkům ve Slovinsku, kde tržby vzrostly o 20,2%, a v Polsku s růstem o 10,2%. Mezi země, v nichž se tržby zvyšovaly, se zařadilo i Slovensko s navýšením o 4,2%.

DUBEN 2023

SOUHRNNÝ INDIKÁTOR DŮVĚRY

Důvěra podnikatelů meziměsíčně vzrostla o 2,8 bodu a důvěra spotřebitelů o 5,8 bodu. Souhrnný indikátor důvěry dosáhl hodnoty 97,2 bodu.

+3,3
bodu

+4,6
bodu

PRŮMYSL

Důvěra podnikatelů v průmyslu se mezi měsíčně zvýšila. Indikátor důvěry vzrostl o 4,6 bodu na hodnotu 100. V meziročním srovnání je důvěra podnikatelů v průmyslu mírně vyšší.

+1,2
bodu

STAVEBNICTVÍ

Důvěra podnikatelů ve stavebnictví se meziměsíčně zvýšila o 1,2 bodu a indikátor důvěry dosáhl hodnoty 101,4. Proti loňsku je ovšem důvěra podnikatelů ve stavebnictví stále výrazně nižší.

+0,6
bodu

OBCHOD

Důvěra podnikatelů v odvětví obchodu se meziměsíčně mírně zvýšila a indikátor důvěry dosáhl hodnoty 100,2. Ve srovnání s dubnem loňského roku je důvěra v obchodu nižší.

+1,5
bodu

SLUŽBY

Ve vybraných odvětvích služeb je důvěra podnikatelů meziměsíčně vyšší o 1,5 bodu a v dubnu dosáhla hodnoty 95,3. Oproti loňsku je však důvěra ve službách nižší.

+5,8
bodu

SPOTŘEBITELÉ

Důvěra spotřebitelů v ekonomiku se mezi měsíčně výrazně zvýšila a dosáhla hodnoty 92,9. To je nejvyšší číslo od října 2021. Meziročně je tedy důvěra spotřebitelů také vyšší.

Erár přispívá desetinou

Do výzkumu a vývoje u nás investují hlavně soukromé podniky. V roce 2021 získaly z veřejných zdrojů 11 % celkových výdajů.

**MARTIN
MANA**
ředitel odboru
statistik rozvoje
společnosti

**VÁCLAV
SOJKA**
odbor statistik
rozvoje společnosti

Vlády vyspělých zemí podporují z veřejných zdrojů výzkumnou a vývojovou činnost několika způsoby. Na podporu výzkumu a vývoje (VaV) v soukromých podnicích směřují státní finance zejména ve formě daňových úlev, nebo přímých dotací na konkrétní projekty.

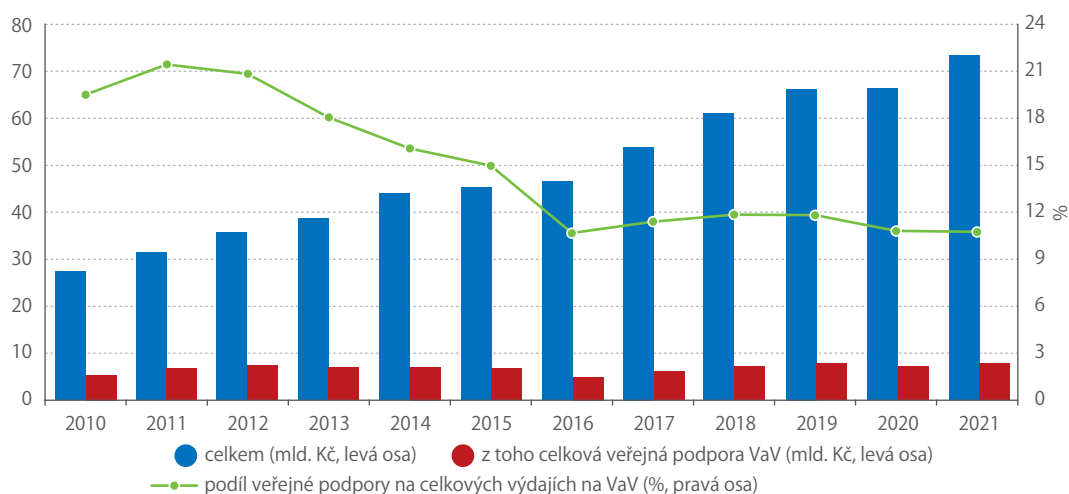
Mezi lety 2011 až 2021 investovaly podniky, stát a EU do VaV prováděného na území České republiky celkem jeden bilion korun. V roce 2021 činily celkové výdaje na VaV v Česku 121,9 mld. Kč, a oproti předchozímu roku byly vyšší o 8,5 mld. Kč. Poprvé tak byla u nás na VaV vynaložena 2 % HDP.

Výzkumnou a vývojovou činnost v roce 2021 v Česku vykázalo cca 3 100 subjektů, z nichž 2 730 tvořily soukromé podniky. Ty na VaV vynaložily celkem 73,4 mld. Kč. Podíl soukromých firem na celkových výdajích na VaV u nás dlouhodobě překračuje 50 %, v posledních letech se pohybuje okolo 60 %.

PŘÍJEMCŮ DAŇOVÉ PODPORY UBÝVÁ

Z veřejných zdrojů získaly soukromé podniky v roce 2021 na VaV 7,9 mld. Kč, tedy 11 % z jejich celkových výdajů na tuto činnost. Formou přímé dotace ze státního rozpočtu obdržely 3,5 mld. Kč, ze zdrojů

VÝDAJE NA VÝZKUM A VÝVOJ V SOUKROMÝCH PODNÍCÍCH V ČESKU

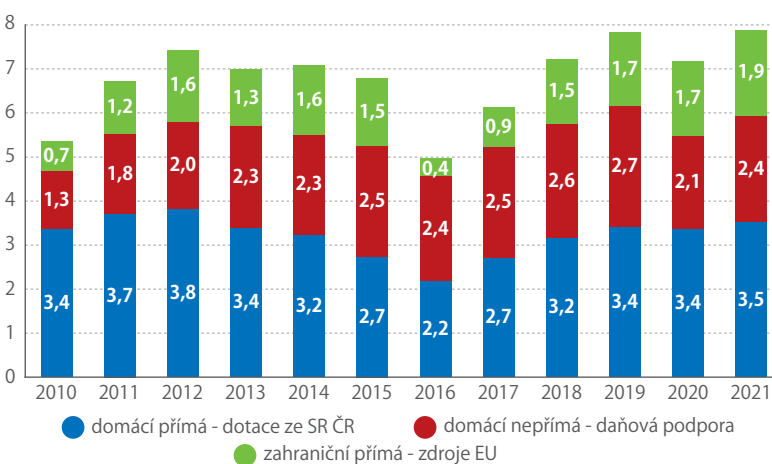
Zdroj: ČSÚ, roční zjišťování o výzkumu a vývoji

EU 2 mld. Kč a díky daňovým odpočtům 2,4 mld. Kč. Za posledních deset let (2012 až 2021) činil příspěvek z veřejných zdrojů na VaV soukromým podnikům celkem 70 mld. Kč. Největší část tvořily přímé dotace ze státního rozpočtu ve výši 32 mld. Kč. Ze zdrojů EU do firem na VaV směřovalo 14 mld. Kč a daňové odpočty představovaly 24 mld. Kč.

Daňový odpočet nákladů na VaV z daně příjmu právnických osob za rok 2021 uplatnilo v Česku celkem 835 soukromých podniků. To je sice jen o 6 méně než v roce předchozím, ale proti roku 2015 se jedná o pokles o 471 podniků. Celkový počet podniků provádějících VaV se přitom v uvedeném období zvýšil o pětinu. V roce 2021 využila daňovou podporu necelá třetina ze soukromých firem provádějících VaV. Tento podílový ukazatel je výrazně vyšší mezi firmami pod zahraniční kontrolou než u domácích a mezi velkými než v případě malých.

Celkově si za rok 2021 snížily firmy daňový základ o náklady na VaV ve výši 12,8 mld. Kč, což při daňové sazbě 19% znamená, že ušetřily 2,4 mld. Kč. Odpovídá to 4,8% z celkové podpory VaV v Česku, která v roce 2021 dosáhla 50,2 mld. Kč.

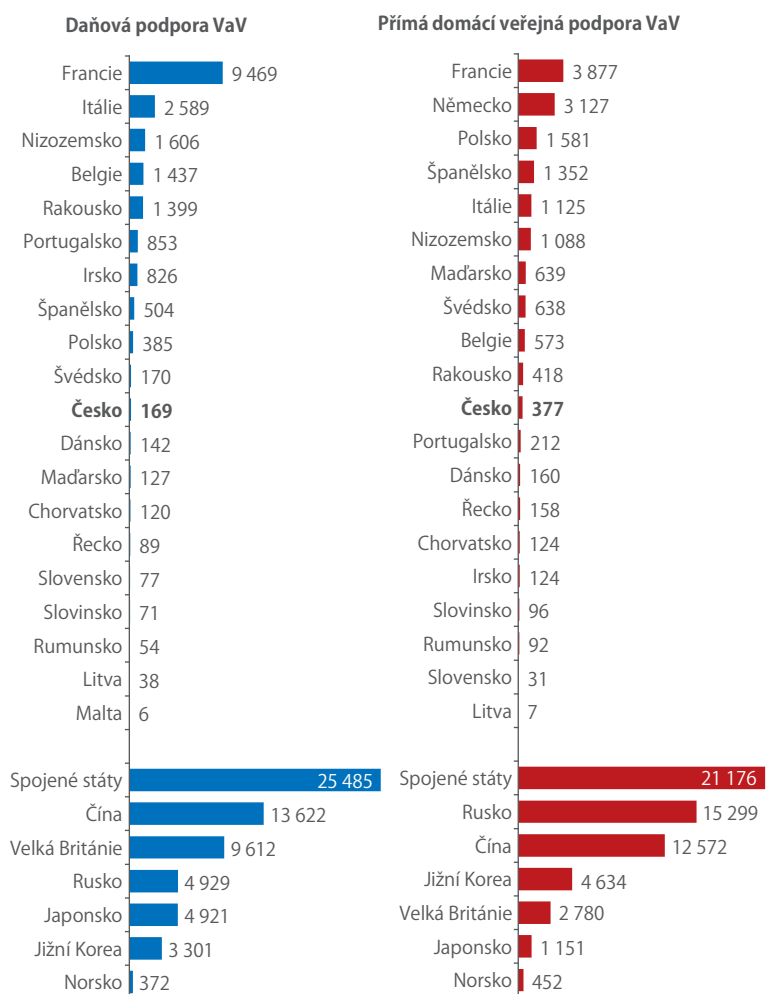
VEŘEJNÁ PODPORA VaV V SOUKROMÝCH PODNICÍCH V ČESKU (mld. Kč)

Zdroj: ČSÚ, roční zjišťování o výzkumu a vývoji

Přímou podporu VaV z veřejných zdrojů prostřednictvím dotací ze státního rozpočtu či z EU v celkové výši 5,4 mld. Kč v roce 2021 získalo 1 354 soukromých podniků v Česku.

VEŘEJNÁ PODPORA VaV V PODNICÍCH VE VYBRANÝCH ZEMÍCH V ROCE 2020* (mil. USD v paritě kupní síly)

* nebo poslední dostupný rok

Zdroj: OECD

ČESKO VEDE DRUHOU DESÍTKU

Pro mezinárodní srovnání veřejné podpory VaV není vhodné používat pouze absolutní částky. Lepší přehled poskytují údaje zohledňující i další ekonomické ukazatele dané země. Jednou z možností je např. vyjádření veřejné podpory v paritě kupní síly. Ze zemí EU čerpaly v roce 2020 nejvyšší takto vyjádřené úlevy na daních podniky ve Francii (9,5 mld. USD), které se na první příčce umísťují dlouhodobě. Druhé pořadí náleží podnikům v Itálii s 2,6 mld. USD a třetí v Nizozemsku (1,6 mld. USD). Pozice České republiky je úměrná velikosti ekonomiky a objemu výdajů podniků na VaV. V roce 2020 dosáhla výše daňové podpory VaV v Česku v paritě kupní síly 169 mil. USD, a v rámci EU tak Česko zaujalo 11. místo. Z členských zemí, které přistoupily do EU v roce 2004, dosáhlo vyšší hodnoty pouze Polsko (385 mil. USD). Nejnižší daňová podpora VaV byla zjištěna na Maltě (6 mil. USD) a v Litvě (38 mil. USD).

Žebříček přímé domácí veřejné podpory VaV v paritě kupní síly vede s 3,9 mld. USD opět Francie, kde je ovšem přímá podpora ve srovnání s daňovou téměř dvakrát nižší. Druhý stupeň obsadilo Německo (3,1 mld. USD) a třetí Polsko (1,6 mld. USD). V Česku podniky čerpaly formou přímé domácí podpory VaV 377 mil. USD, tedy skoro dvojnásobek daňové podpory. V celkovém pořadí jsme zůstali na 11. pozici.

Situaci v různých zemích lze srovnávat i pomocí podílu celkové veřejné podpory VaV v soukromých podnicích na hrubém domácím produktu. I v tomto ukazateli dosahuje nejvyšší hodnotu Francie (0,41%). Druhá pozice náleží Rakousku (0,36%) a třetí Belgii (0,32%). Česko s podílem celkové veřejné podpory VaV ve výši 0,12% zaujímá 12. místo mezi Švédskem (0,14%) a Dánskem (0,08%).

Poskytujeme podporu ostatním útvarům úřadu

S ředitelkou sekce ekonomické a správní ČSÚ Veronikou Zavoralovou jsme hovořili hlavně o pracovních úkolech, ale pochlubila se i nedávným úspěchem z oblasti volnočasových aktivit.

Foto: Tereza Koutecká

Jaké činnosti zajišťuje sekce ekonomická a správní?

V Českém statistickém úřadě realizujeme veřejné zakázky a zajišťujeme právní servis, připravujeme rozpočet a řídíme financování. Na starosti máme hospodářskou správu a provoz a oddělení projektového řízení. Jsme obslužnou servisní jednotkou, jejímž úkolem je poskytovat podporu odborným útvarům, aby mohly kvalitně vykonávat své činnosti.

Do ČSÚ jste nastoupila před necelým rokem. Byla to pro vás velká změna?

V minulém zaměstnání, v Českém úřadu pro zkoušení zbraní a střeliva, jsem působila na podobné pozici. Je to poměrně malý úřad, celkem v něm pracuje asi 40 zaměstnanců, a tak jsem k veřejným zakázkám, rozpočtu a financování a k provozu budovy měla ještě na starosti personalistiku. Byla jsem jediným právníkem na úřadu, takže se mě týkala také veškerá právní agenda a vedení správních řízení. Působila jsem rovněž ve funkci zkušební komisaře pro získání osvědčení o odborné způsobilosti k zacházení s pyrotechnickými výrobky.

Přechod do ČSÚ pro mě nepředstavoval nějakou radikální změnu, překvapila mě však vysoká

PAVEL ČERNÝ
oddělení
marketingu a PR

jsou skoro hotové, z budovy pomalu mizí lešení a objevuje se nová fasáda. Ještě je třeba dokončit montáž opláštění budovy A a na atiku střechy umístit název úřadu z 3D písmen. Na střechách budov se rozmístují fotovoltaické panely a zbývá propojit nové vzduchotechnické jednotky jednotek s vnitřními rozvody. Začátkem prázdnin nás čeká úprava hlavního vchodu a pravděpodobně také výměna dlažby před ním. Uvnitř objektu je třeba dokončit rozvody vzduchotechniky, jejich sádkartonové opláštění, a řadu drobných úprav. A nakonec se musí celkově „oživit“ a nastavit systémy pro regulaci vnitřního prostředí.

V Brně už také většina prací proběhla. Situaci nám zkomplikovala skutečnost, že dům je památkově chráněný. Nemohli jsme tedy instalovat nová okna, ale bylo nutné repasovat původní. Kromě repasování oken došlo i v Brně k instalaci nového systému chlazení, nového osvětlení a nové vzduchotechniky pro velkou zasedací místnost. Byla zde také rekonstruována výměňková stanice. Na závěr se ještě vymalují chodby a do 30. června by mělo být vše hotovo.

Ve Zlíně vlastní ČSÚ jen menší část objektu. Rekonstrukci tedy organizačně zajišťuje většinový vlastník, jímž je Katastrální úřad pro Zlínský kraj. Také zde dostane budova novou fasádu, okna a modernizuje se systém vytápění a osvětlení.

V rámci EPC projektů, kdy dodavatelská firma garantuje dosažení úspor, tato firma také často přebírá správu energetické infrastruktury. Bude tedy i v ČSÚ provozovat vytápění, chlazení a osvětlení externí firma?

Dodavatelská firma zajistí na základě smlouvy osmiletý energetický management. Vlastní provoz a dohled nad chodem jednotlivých technologií bude mít firma zajišťující facility management.

Kolik se díky EPC projektům ušetří energií?

Garantovaná roční úspora prostřednictvím EPC projektů proti stávajícímu – referenčnímu stavu činí v případě objektu na Skalce třicet procent, u objektu Krajské správy v Brně deset procent a ve Zlíně třicet procent. Jedná se o celkovou úsporu za roční zúčtovací období.

Chystáte nějaké podobně rozsáhlé projekty i na příští rok?

Momentálně nic takového neplánujeme, ale i nadále budou probíhat opravy a modernizace menšího rozsahu. Letos se například uskutečnila oprava střechy v Ostravě a instalace nového osvětlení v Plzni.

V souvislosti s výše zmíněnými projekty chcí poděkovat zaměstnancům, kteří pracují v rekonstruovaných budovách, za trpělivost a toleranci. Stavební ruch bývá občas dost nepříjemný a komfortní není ani nutnost stěhovat se na dobu rekonstrukce do náhradních provizorních kanceláří. Bohužel, zcela odstranit negativní vliv stavby na lidi pracující uvnitř úřadu nelze. Věřím, že odměnou za několik měsíců

profesionalita všech kolegů. Lidé zde jsou odborně velmi zdatní, svou problematiku znají do detailu a pracují s velkým nasazením. To úplně všude nebývá zvykem.

Kolik budov má ČSÚ ve vlastnictví?

Ze sta procent vlastníme budovu ústředí úřadu na Skalce a budovy krajských správ v Ústí nad Labem, v Hradci Králové, v Jihlavě, v Brně a v Ostravě. Podílovými spoluvlastníky s dalšími státními organizacemi jsme v Plzni a ve Zlíně.

Nejviditelnějšími projekty, které v současné době zajišťujete, jsou rekonstrukce budov ČSÚ v Praze, v Brně a ve Zlíně. Jak práce na jednotlivých objektech postupují?

V Praze na Skalce se už dostáváme do závěrečné fáze. Z pohledu administrace projektu žádné velké problémy nenastaly, stavební část se vlivem nedostatku materiálu v loňském roce dostala zhruba do měsíčního skluzu. To jsme vyřešili dodatkem ke smlouvě a posunutím termínu předání stavby na konec září. Pokud nedojde k nějakým neočekávaným komplikacím, mělo by se vše stihnout. Stavební práce už

Naši lidé musejí zajistit, aby úřad nakupoval efektivně, a aby celý proces výběru dodavatelů probíhal transparentně podle zákona.

Vystudovala Právnickou fakultu Univerzity Karlovy, titul MBA v oboru řízení lidských zdrojů a personální management získala na Ústavu práva a právní vědy. Před nástupem do ČSÚ pracovala v Českém úřadu pro zkoušení zbraní a střeliva na pozici ředitelky oboru právních, kontrolních, správních a ekonomických činností.

JUDr. Veronika Zavoralová, MBA

nepohodlí bude velmi moderní a kvalitní pracovní prostředí, kde se všichni budou cítit spokojeně.

Jaké další projekty mimo rekonstrukce a stavební úpravy aktuálně řešíte?

Na počet úkonů jsou to určitě veřejné zakázky. Úřad nakupuje spoustu věcí od vybavení kanceláří nebo jídelny pro zaměstnance přes osobní vozidla až po speciální počítačové programy a systémy. A naši lidé musejí zajistit, aby se nakupovalo efektivně, aby nakupované produkty byly kvalitní, abychom za ně neutráceli víc peněz, než je nezbytně nutné, a aby celý proces probíhal transparentně podle zákona.

V současné době nás hodně zaměstnává projekt modernizace statistického informačního systému SIS 5.0. Připravujeme rámcovou smlouvu, která může být uzavřena až se šestnácti dodavateli. Ti potom budou mezi sebou soutěžit v rámci tzv. minitendrů. Je to odborně velmi komplikované a moji kolegové z odboru veřejných zakázek a právních služeb nad tím tráví spoustu času. Velké časové kapacity nás také stojí příprava podkladů pro kontrolu NKÚ, která tu nyní probíhá. V naší sekci se týká zejména odboru rozpočtu a financování a oddělení veřejných zakázek. A zapomenout nesmím ani na projekt elektronizace vybraných procesů řídicí kontroly a elektronizace pracovních cest, jehož výsledkem bude mimo jiné výrazné omezení papírových dokumentů putujících po úřadě.

Jak je hospodaření úřadu ovlivněno vysokou inflací?

Inflace z minulého roku se nyní projevuje prostřednictvím inflačních doložek ve smlouvách, ale na pokrytí nezbytných potřeb zatím prostředky máme. Rozpočet na příští rok právě připravujeme a Ministerstvo financí bude naše požadavky projednávat až

v letních měsících. Je zřejmé, že nebude odsouhlaseno všechno, co bychom chtěli, ale jak velké škrtky budou a co konkrétně dokážeme obhájit, nelze předjímat.

Tlak na úspory je samozřejmě cítit, i my sami hledáme možnosti, jak náš majetek využívat efektivněji. Momentálně například řešíme v pražské centrále zřízení společné kanceláře pro zaměstnance pracující na dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr, kteří docházejí do budovy třeba jednou za několik dní. Jejich pracovní místo je v mezích nevyužitých. Chceme tedy připravit jednu větší společnou kancelář, kde by tito lidé mohli sdílet místo u pracovních stolů a připojení na interní síť s ostatními. Uvolněné prostory pak využijeme efektivněji.

Součástí vaší sekce je i oddělení právních služeb. Vede ČSÚ nějaké zajímavé právní spory?

Oddělení právních služeb má na starosti především přípravu smluv k zadávacím dokumentacím pro veřejné zakázky. Je to většinou náročná a vysoce odborná práce, která nemá téměř žádný potenciál překlopit se do nějaké mediálně zajímavé kauzy, za což jsme rádi. Nicméně nedávno jsme s jedním obchodním řetězcem řešili možné uložení sankce za nesplnění zpravodajské povinnosti. Po zaslání výzvy a upozornění na hrozící sankci se ale vše vyřešilo a požadované informace nám budou poskytnuty.

Kde po náročném práci odpočíváte? Jak si dobijete baterky?

Já se už od dětství věnuji tanci, v loňském roce jsem nastoupila do taneční skupiny Danceway, která se věnuje stylu street dance. Před měsícem jsme vyhráli regionální kolo v jižních Čechách, a kvalifikovali jsme se na mistrovství České republiky. To proběhne na konci května, tak nám držte palce.

TÉMA

ZA HRANOU ZÁKONA

47

osob odsouzených
na doživotí
je v českých
věznicích.

150

vražd bylo
spácháno v Česku
v roce 2022.

98 460

dopravních nehod
bylo evidováno
na českých silnicích.

Co odhalila policie

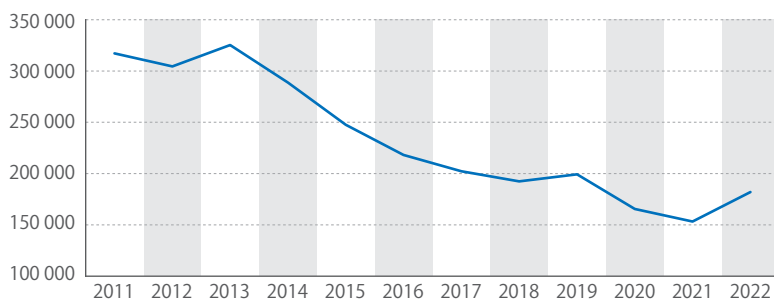
V loňském roce počet trestných činů vzrostl, způsobená škoda naopak poklesla.

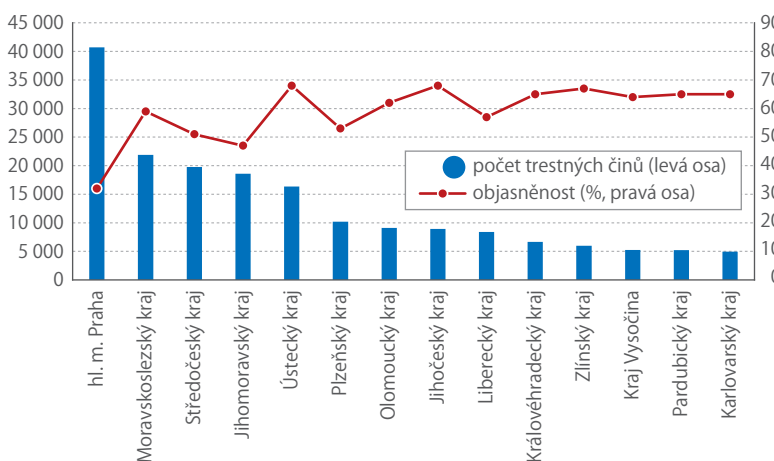
PAVEL ČERNÝ
oddělení
marketingu a PR

POČTY REGISTROVANÝCH SKUTKŮ CELKOVÉ KRIMINALITY V ČESKÉ REPUBLICE

KRIMINALITA PODLE KRAJŮ (2022)

Zdroj: Policie ČR

V roce 2022 bylo na území České republiky registrováno 181 991 trestných činů. Meziročně tak došlo k nárůstu o 28 758 skutků, tedy o 18,8 %. Zvýšení počtu kriminálních činů dává policie do souvislosti s úplným rozvolněním protipandemických opatření, která v letech 2020 a 2021 výrazně omezila pohyb osob ve veřejných prostorech. Poté, co byla všechna omezení zrušena, příležitostí pro páčání trestné činnosti opět přibývalo.

Celková objasněnost včetně dodatečně objasněných skutků dosáhla úrovně 52,2 %, přičemž o rok dříve to bylo 57,3%. Klesající objasněnost je ovlivněna zejména narůstajícím podílem kriminality v kyberprostoru, jejíž pachatelé se hledají mnohem obtížněji. Přestože registrovaná kriminalita vzrostla, celková způsobená škoda poklesla o více než 7 mld. Kč.

NÁRŮST KRIMINALITY BYL PLOŠNÝ

Nárůst kriminality byl zaznamenán plošně ve všech krajích České republiky. Nejvíce, o 31,6 %, se zvýšila v Karlovarském kraji, kde ale v absolutním počtu bylo spácháno nejméně trestných činů. K druhému největšímu nárůstu, o 27,5 %, došlo v Libereckém kraji.

Nejvyšší počet trestných činů vykázala Praha (40 704) následovaná Moravskoslezským krajem (21 884).

V posledních dvou letech výrazně rostou počty majetkově zaměřených trestných činů. Z nich se v roce 2022 nejrychleji zvýšilo množství neoprávněných opatření, padělán a pozměnění platebního prostředku (o 94 %) a podvodů (o 71,7 %).

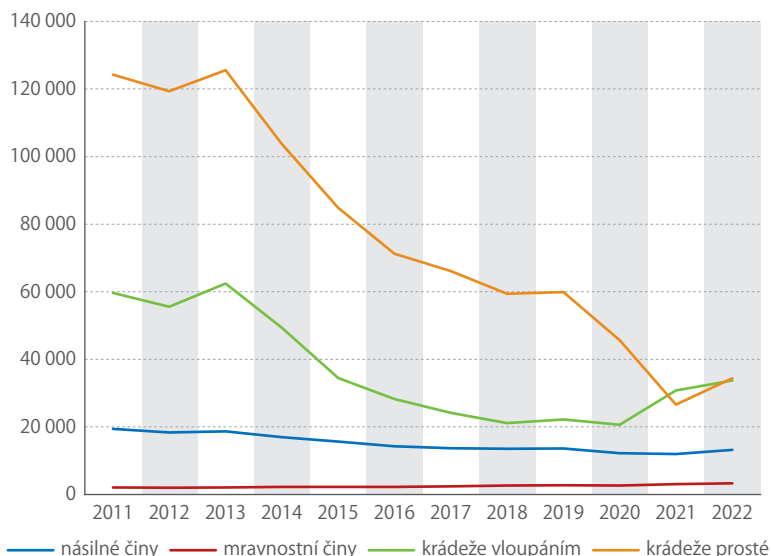
Objem násilné kriminality v loňském roce stoupl o 10,2%, nejvyšší nárůst zaznamenaly vydírání (29,1%), loupež (15,7%) a úmyslné ublížení na zdraví (12,7%).

Vražd evidovali kriminalisté v loňském roce celkem 150, což je o 45 více než v roce 2021. Jak však uvádí zpráva Policejního prezidia ČR, téměř polovina vražd byla ve stádiu pokusu. Motivem 76 vražd byly osobní vztahy, oběťmi vražd jsou v převážné většině osoby mající vztah k pachateli, zejména příbuzenský či partnerský.

Nárůst počtu násilných trestných činů zdůvodňuje Policie ČR negativními změnami současné společnosti, z velké části orientované především na materiální hodnoty. Policisté zaznamenávají zvýšené napětí ve společnosti, a s ním spojenou tendencí k silovému řešení problémů.

Za loňským nárůstem mravnostní kriminality stojí kromě uvolnění protipandemických opatření a umožnění účasti potenciálních obětí i pachatelů na různých

POČTY VYBRANÝCH KATEGORIÍ TRESTNÝCH ČINŮ

Zdroj: Policie ČR

JAK SE VYVÍJÍ OBJASNĚNOST TRESTNÝCH ČINŮ V KYBERPROSTORU?

Otázka objasněnosti kyberkriminality je poměrně složitá, obecně ale platí, že bývá nižší než u běžné kriminality. Trestná činnost v online prostředí je v podstatě otiskem té reálné. Pro větší přehlednost je možné ji rozdělit do několika oblastí: podvodná jednání, hacking (pure cyber crime), mravnostní trestná činnost, násilné a nenávistné projevy, autorsko-právní delikty. Každá z těchto oblastí má samozřejmě svá specifika i rozdílnou objasněnost.

Například v oblasti mravnostní trestné činnosti v online prostředí je objasněnost obdobná té reálné (mezi 50 a 80%). Naproti tomu v případech podvodných jednání je objasněnost celkově nižší, a to platí pro online i běžnou trestnou činnost. Právě obrovský nárůst podvodných jednání v online prostředí ovlivnil i výslednou objasněnost celkové kybernetické kriminality.

JAKUB VINČÁLEK

tiskový mluvčí
Policie ČR

Konkrétní výsledky k jednotlivým trestným činům nebo oblastem však nelze poskytnout, protože by byly zavádějící. Důvodem je souběh více trestných činů, typický pro trestnou činnost v online prostředí. Proto Policie ČR uvádí souhrnný počet registrovaných trestných činů v online prostředí.

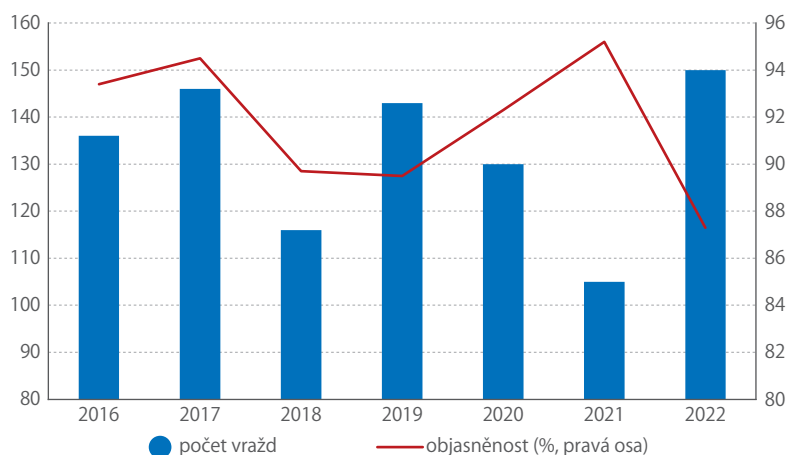
Jak je patrné z tabulky, policii se daří objasňovat každoročně obdobný počet trestných činů. Bohužel však dochází ke strmému nárůstu kriminality v online prostředí, a to se odráží i v procentuálním vyjádření. Při objasňování online kriminality je zásadní rozdíl v tom, že pachatelé se nenacházejí na místě trestného činu. Bohužel, velmi často bývají i mimo jurisdikci České republiky. S tím souvisí i větší množství úkonů, které musí české i zahraniční orgány činné v trestním řízení vykonat. To vše se samozřejmě projeví v čase, který je na objasnění online kriminality vynaložen.

REGISTROVANÉ A OBJASNĚNÉ SKUTKY V ČESKÉ REPUBLICE, CELKOVÁ KRIMINALITA OD ROKU 2016

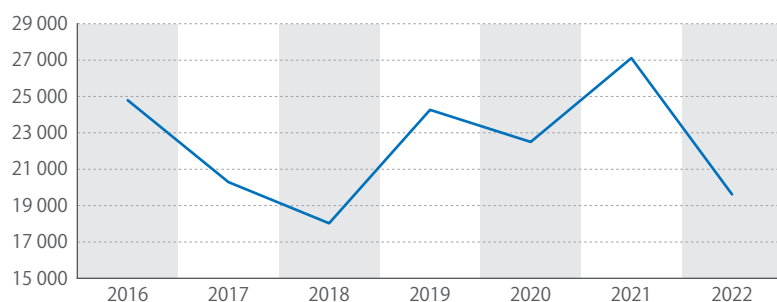
rok	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016
registrované skutky	181 991	153 233	165 525	199 221	192 405	202 303	218 162
z toho objasněno	81 474	72 493	77 786	93 202	92 795	94 890	101 678
objasněnost	44,8%	47,3%	47,0%	46,8%	48,2%	46,9%	46,6%
spácháno internetem a ostatními sítěmi:							
registrované skutky	18 554	9 518	8 073	8 417	6 815	5 654	4 990
z toho objasněno	2 799	2 356	2 466	3 124	3 256	2 782	2 558
objasněnost	15,1%	24,8%	30,5%	37,1%	47,8%	49,2%	51,3%

Zdroj: Policie ČR

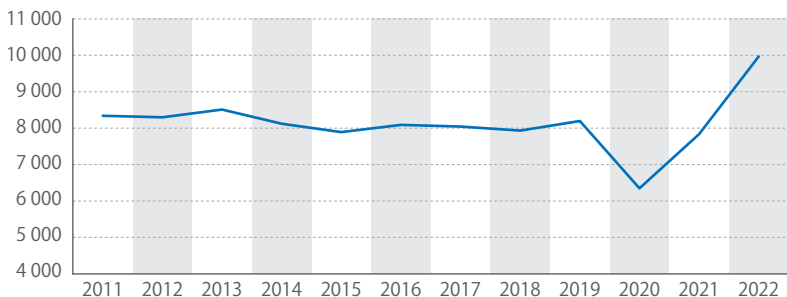
POČTY VRAŽD A JEJICH OBJASNĚNOST

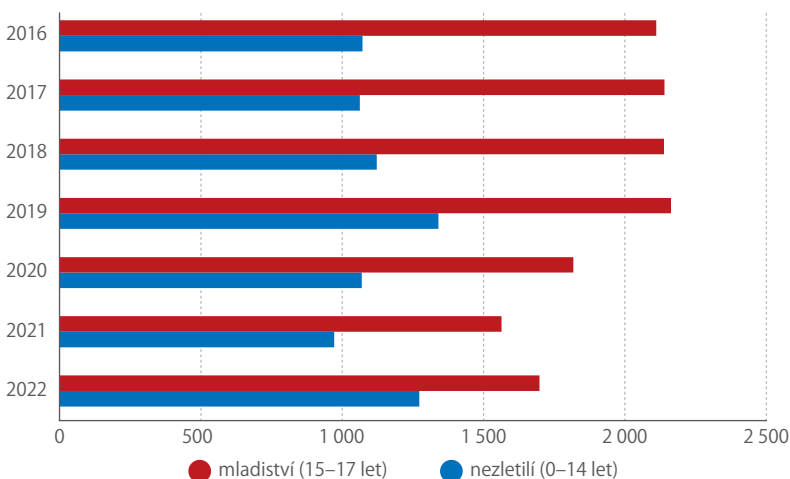
ŠKODY ZPŮSOBENÉ TRESTNOU ČINNOSTÍ (mil. Kč)

POČTY REGISTROVANÝCH KRIMINÁLNÍCH SKUTKŮ SPÁCHANÝCH CIZINCI

POČTY TRESTNÝCH ČINŮ SPÁCHANÝCH NEDOSPĚLÝMI PACHATELI

Zdroj: Policie ČR

společenských akcích také postupná ztráta obav obětí trestnou činností oznamovat. Díky tomu zůstává stále menší část mravnostních deliktů nehlášena a neřešena. Nejvyšší nárůst mravnostní kriminality byl v roce 2022 zaznamenán v kategoriích kuplířství (97,1%), pohlavní zneužití v závislosti (56,8%), dětská pornografie a zneužití dítěte k ní (24,4%) a znásilnění (13,8%). K velmi výraznému poklesu došlo v souvislosti s ústupem pandemie u trestného činu úmyslné ublížení na zdraví nakažlivou lidskou nemocí (-72,9%).

V oblasti drogové kriminality došlo jen k mírnému nárůstu evidovaných trestných činů. Za loňský rok bylo registrováno 4 200 skutků drogové kriminality, z nichž bylo objasněno 3 284. Nejvíce skutků drogové kriminality bylo zaznamenáno v Praze (809), ve Středočeském kraji (452) a v Moravskoslezském kraji (404).

Následkem války na Ukrajině a s příchodem ukrajinských uprchlíků narostl v loňském roce počet trestných činů páchaných z nenávisli. Policie ČR zaznamenala v této oblasti 282 skutků, což je o 73 skutků více než v roce 2021 a o 142 více než v roce 2020. Tyto činy byly nejčastěji zaměřeny proti Ukrajincům (78 skutků) a proti Rusům a Rusínům (50 skutků).

Počet trestných činů spáchaných cizinci po poklesu v covidovém roce 2020 loni opět strmě narostl a překročil dlouhodobý průměr o více než 20%. Množství trestných činů spáchaných pachatelí mladšími 18 let kopírovalo průběh celkové kriminality, a i když se v roce 2022 zvýšilo, úroveň z roku 2019 dosažena nebyla.

ZLOČINCI SMĚŘUJÍ DO KYBERPROSTORU

Hospodářská kriminalita vzrostla v roce 2022 o 9% (1 127 skutků). Přesto počty hospodářských trestných činů ani zdaleka nedosáhly úrovně před pandemií covidu-19. Nejvýraznější meziroční nárůst byl evidován u trestných činů porušení práv k ochranné známce a jiným označením (117,4%), podplácení (108,1%), dotační podvod (87,7%), porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku (78,1%), porušení autorského práva a práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi (74%) a neoprávněný přístup a poškození záznamu v počítačovém systému, opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla (52,6%).

V oblasti kybernetické kriminality policie již dlouhodobě eviduje poměrně stálý a vysoký růst trestné činnosti. Do kyberprostoru se postupně přesouvá stále větší část skutků. V roce 2022 tvořila kriminalita páchaná v kyberprostoru 10,2% z celkové registrované kriminality. Oproti roku 2021 bylo evidováno o 95% těchto činů více. Jak upozorňuje policejní zpráva, pachatelé využívají stále sofistikovanější softwarové nástroje, které na jedné straně znesnadňují odhalení, na druhé straně obětem ulehčují zadání a potvrzení podvodné operace.

V řadě případů je trestná činnost v online prostředí navázána na legalizaci prostřednictvím osob rekrutovaných inzeráty na sociálních sítích s nabídkou výhodného příjmu v oblasti kryptoměn.

Statistika za mřížemi

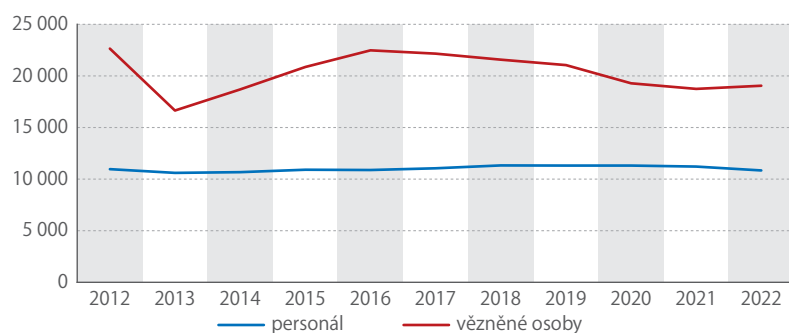
Dominantní většinu vězňů v Česku tvoří muži v produktivním věku se základním nebo žádným vzděláním.

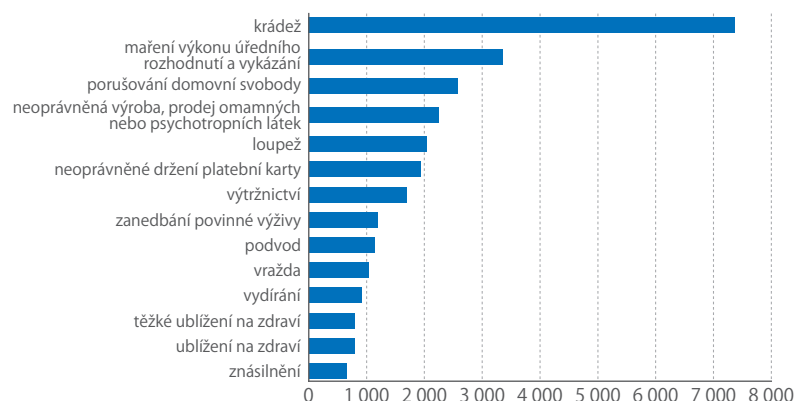
PAVEL ČERNÝ
oddělení
marketingu a PR

POČTY VĚZNĚNÝCH A PERSONÁLU VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČR

ČETNOST VYBRANÝCH TRESTNÝCH ČINŮ OSOB VYKONÁVAJÍCÍCH TREST ODNĚTÍ SVOBODY (k 31. 12. 2022)

Zdroj: Vězeňská služba ČR

Vězeňská správa České republiky spravuje 25 věznic s 5 pobočkami, 10 vazebních věznic a 3 ústavy pro výkon zabezpečovací detence. K poslednímu dni roku 2022 v nich pobývalo 17 498 odsouzených osob, 1 438 obviněných a 116 chovanců detenčních ústavů. Personál Vězeňské správy čítal celkem 10 837 osob.

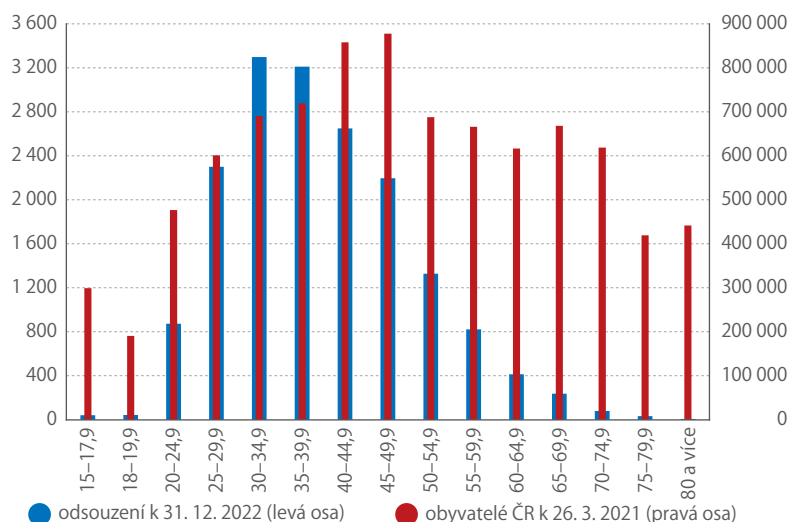
PODÍL MLADISTVÝCH KLESÁ

Do výkonu trestu odnětí svobody nastoupilo loni 9 219 osob, průměr za předchozích 10 let přitom činí 9 321 osob. Do vazby bylo vzato 3 722 osob a pobyt v detenčním zařízení zahájilo 9 osob. Propuštěno na svobodu bylo 10 153 osob, z toho 2 873 podmíněně.

Mezi odsouzenými jednoznačně převažují muži, je jich téměř 92%. Z hlediska věku se nejvíce odsouzených nachází v kategorii mezi 30 a 40 lety. Silné zastoupení mají i odsouzení ve věku od 25 do 50 let. Z nejméně početných věkových skupin pobývalo k 31. prosinci 2022 ve vězení 42 osob mladších než 18 let a 8 osob 80letých nebo starších. Podíl mladistvých na celkovém počtu odsouzených v posledních 11 letech nepřetržitě klesal z 0,69% v roce 2012 na loňských 0,24%.

Oproti celkové populaci v Česku mají ve vězení výrazně menší zastoupení nejstarší a nejmladší věkové skupiny a dominantní je generace odsouzených v produktivním věku.

POČTY OSOB PODLE VĚKU

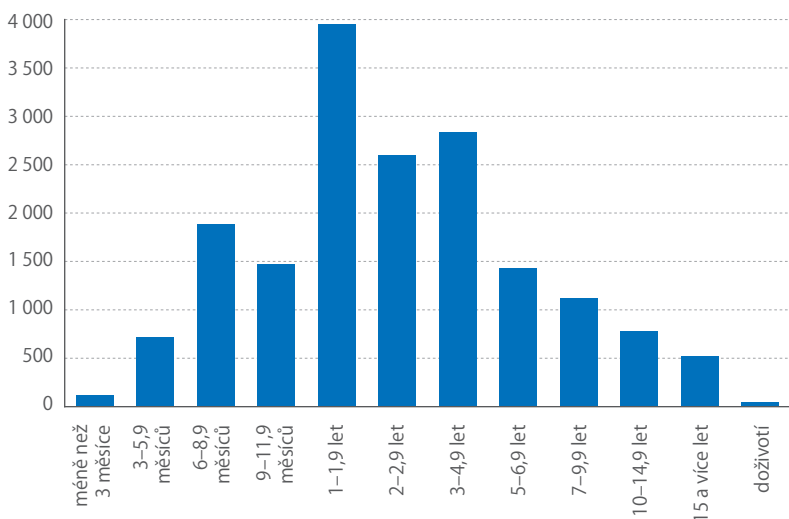
Zdroj: Vězeňská služba ČR, SLDB 2021

POLOVINA VĚŽŇŮ „SEDÍ“ TŘI A VÍCEKRÁT

Nejčastějším trestným činem, kterého se odsouzení dopustili, byla krádež. Trest za ni si v loňském roce odpykávalo 7 375 osob. Druhou příčku s 3 361 potrestanými zaujalo maření výkonu úředního rozhodnutí a na třetím místě skončilo porušování domovní svobody s 2 575 odsouzenými. Za vraždu pobývalo loni v českých věznicích 1 034 osob a znásilnění mělo na svědomí 653 osob, včetně osmi žen.

Doba, na kterou byli odsouzení zbaveni svobody, se nejčastěji pohybuje mezi jedním a dvěma roky, poměrně častý je rovněž pobyt za mřížemi v délce dvou až pěti let. Na 15 a více let bylo odsouzeno 519 osob, doživotní trest si odpykávalo 47 odsouzených. Nejvíce doživotně odsouzených bylo ve věku 45 až 50, resp. 55 až 60 let. V obou těchto věkových kategoriích se nacházelo po 12 osobách. Věkové rozmezí 50 až 55 let se týkalo 8 doživotně odsouzených osob, méně než 35 let bylo dvěma doživotním vězňům.

POČTY ODSOUZENÝCH DLE DÉLKY NAŘÍZENÉHO TRESTU

Zdroj: Vězeňská služba ČR

KOLIKA PROCENTŮM OSOB SE DAŘÍ PO VÝKONU TRESTU ZAŘADIT DO NORMÁLNÍHO ŽIVOTA? KTERÉ SKUPINY JSOU NEJVÍCE OHROŽENÉ RECIDIVOU?

GABRIELA HENDLOVÁ

ředitelka poradenství pro klienty a garantka programů ve věznicích Rubikon Centrum

V České republice se recidiva měří za celý život, bez ohledu na druh trestného činu. Na základě statistik Vězeňské služby ČR a Institutu pro kriminologii a sociální prevenci se míra penologické recidivy dlouhodobě pohybuje mezi 60 a 70 procenty. My jako nezisková organizace nemáme možnost penologickou recidivu našich klientů nijak měřit. Náš nejčastější klient je 40letý muž, aktuálně nezaměstnaný, s pracovní zkušeností z příležitostných brigád. Má základní vzdělání nebo je vyučen, má nestabilní nebo žádné bydlení, stanovenou vyživovací povinnost, výši dluhů 500 000 Kč, je závislý na omamných a psychotropních látkách, bez rodinného zázemí a přátel a potřebuje pomoc s prací, ubytováním a dluhy. Vzhledem k tomu, že 87 % našich klientů již bylo ve vězení, považujeme tuto skupinu multirecidivistů a současně osob bez stabilního zázemí za nejvíce ohroženou. Další ohroženou skupinou jsou odsouzené ženy, protože chybí služby odpovídající jejich specifickým potřebám, např. bezpečné a finančně dostupné ubytování. Ženy tvoří 27 % naší klientely, ačkoli v celkové vězeňské populaci je žen jen 8 %.

Zhruba třetina odsouzených pobývala ve vězení poprvé, něco málo přes 20 % absolvovalo svůj druhý trest odnětí svobody. Trojnásobná recidiva byla zaznamenána u 14 % vězňů a čtvrtý či další pobyt za mřížemi absolvovalo 31 % odsouzených. Více než desáté odnětí svobody se týkalo 272 uvězněných.

Z doživotně odsouzených bylo ve vězení poprvé 23 osob, podruhé 9, potřetí 3 a počtvrté 5. Pátý trest si odpykávali 3 doživotně odsouzení a šestý až devátý vždy po jednom.

Ve výkonu vazby strávilo k 31. prosinci 2022 více než 2 roky 7 obviněných, 1 až 2 roky 133 obviněných.

Do 2 měsíců trvala vazba 474 obviněným, 2 až 4 měsíce 358 obviněným a mezi 4 měsíci až rokem ve vazbě pobývalo 466 obviněných.

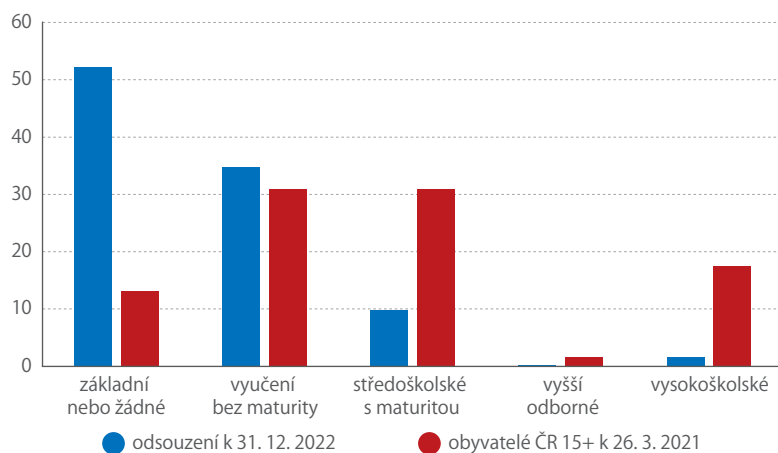
Podle výzkumu prevalence užívání drog v české populaci, realizovaného Národním monitorovacím střediskem pro drogy a závislosti, užilo nelegální drogu před nástupem do vězení alespoň jednou v životě 54 % odsouzených, v posledním roce 47 % odsouzených a v posledních třiceti dnech 38 % odsouzených.

VĚZNI PRACUJÍ A VZDĚLÁVÁJÍ SE

Více než polovina všech odsouzených má pouze základní vzdělání nebo základní vzdělání ani nedokončila. Další třetina jsou vyučení bez maturity. Maturitu má desetina odsouzených a vysokoškoláků jsou v českých věznicích jen necelá 2 procenta. Proti běžné populaci má tedy osazenstvo věznic výrazný vzdělanostní hendikep. Podle Sčítání lidu, domů a bytů 2021 tvoří největší část obyvatel Česka ve věku 15 a více let vyučení bez maturity a středoškoláci s maturitou. Každá z těchto skupin se na celku podílí zhruba 31 %. Vysokoškoláků je u nás 18 % a základní nebo žádné vzdělání má 13 % obyvatel.

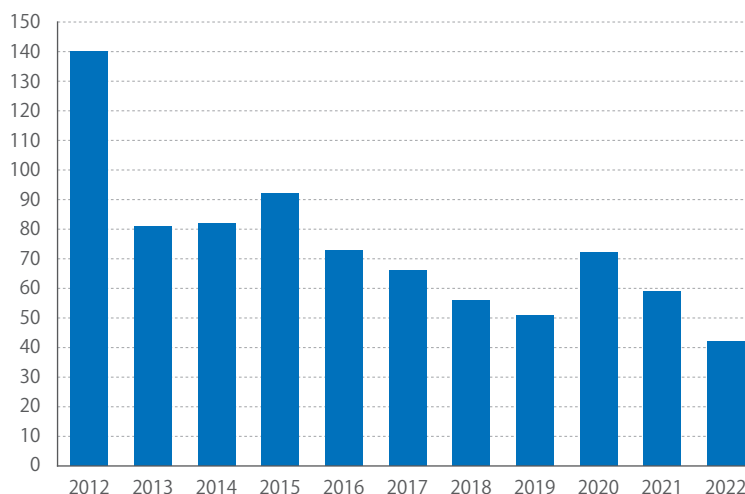
Průměrná denní zaměstnanost v roce 2022 byla 7 255 odsouzených. V nepracovním provozu bylo

PODÍLY OSOB PODLE DOSAŽENÉHO VZDĚLÁNÍ (%)

Zdroj: Vězeňská služba ČR, SLDB 2021

POČTY MLADISTVÝCH MEZI ODSOUZENÝMI (k 31. 12. daného roku)

Zdroj: Vězeňská služba ČR

zařazeno do vzdělávacích programů 735 odsouzených, do terapeutických programů 639 odsouzených a na práce bez odměny v rámci programu zacházení 510 odsouzených. Všechny uvedené programy slouží odsouzeným pro usnadnění budoucího uplatnění na pracovním trhu.

Průměrná měsíční odměna odsouzených v roce 2022 byla 6 197 Kč, což je o 388 Kč více, než během roku 2021.

NEJVÍC CIZINCŮ JE ZE SLOVENSKA

K poslednímu prosinci loňského roku pobývalo v českých věznicích 1 459 cizinců, z nichž 32 % tvořili Slováci. Druhou nejpočetnější skupinou vězňených cizích státních příslušníků byli Ukrajinci (15 %) následovaní Vietnamci (11 %). Dále následovali Poláci (5 %), Rumuni, Moldavané a Srbové (všichni po 4 %). Rusům s 10 % patřila až 10. příčka žebříčku. Celkem u nás byli evidováni vězni ze 69 cizích zemí, včetně např. Nepálu, Jamajky, Paraguaye nebo Bangladéše.

Důležité úkoly v českých věznicích plní také služební psi. K 31. prosinci 2022 jich zde pracovalo celkem 280, z nichž 113 bylo všestranných, 91 protidrogových a 76 s nedokončeným výcvikem nebo veteránů.

JAKÉ JSOU TRENDY VE VÝVOJI KRIMINALITY V KYBERPROSTORU?

V oblasti kybernetické kriminality, respektive kriminality v online prostředí, je již dlouhodobě evidován poměrně stálý a vysoký růst. Potvrzuje se předpokládaný trend, tedy postupný přesun trestné činnosti do kyberprostoru. V loňském roce jsme zaznamenali zatím největší meziroční nárůst trestných činů v online prostředí, a to o 94,9 %. Konkrétně jsme registrovali 18 554 deliktů, které tvořily 10,2 % celkové registrované kriminality.

JAKUB VINČÁLEK

tiskový mluvčí
Policie ČR

Kybernetická kriminalita je Policií ČR evidována od roku 2011, a každým rokem roste. Výjimkou byl rok 2020, kdy došlo k mírnému poklesu, který souvisel se změnou hranic výše škody a prospěchu trestného činu. V počátku převažovaly v celkovém objemu evidovaných trestných činů zejména autorskoprávní delikty. V posledních letech jsou nejpočetnější skupinou různé formy podvodných jednání.

Držíme se pod pětistovkou

Loňský počet osob usmrčených následkem dopravních nehod byl nejnižší od roku 1961.

**PAVEL
ČERNÝ**
oddělení
marketingu a PR

V roce 2022 šetřila Policie ČR 98 460 dopravních nehod. Při těchto nehodách bylo 454 osob usmrčeno, 1 734 osob zraněno těžce a 22 452 osob zraněno lehce. Celková hmotná škoda odhadnutá policisty na místě dopravní nehody dosáhla 7 542 milionů Kč.

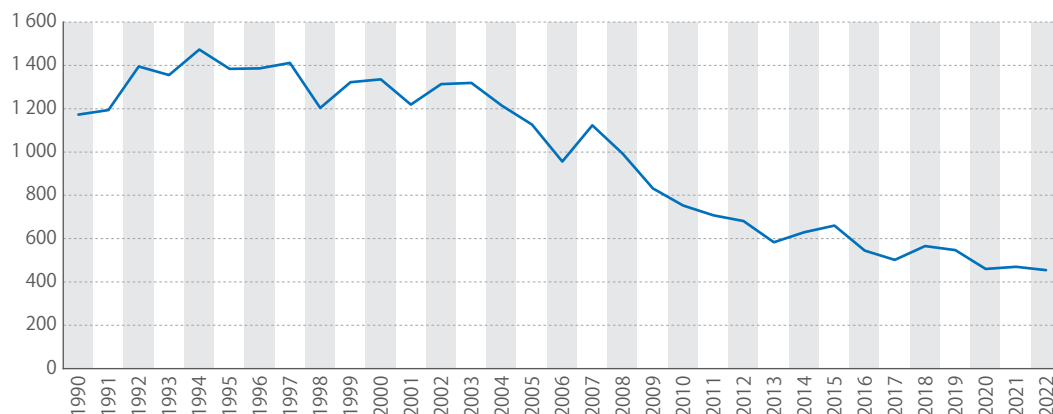
Oproti roku 2021 došlo k poklesu celkového počtu nehod o 0,9%, a ke snížení počtu usmrčených osob o 3,4%. Naopak, k navýšení došlo v počtu osob zraněných těžce (o 6,8%) i lehce (o 9,1%) a v celkové hmotné škodě (o 12,3%).

Na nehody nejsmolnějším dnem v týdnu byl loni pátek, kdy došlo k 15 918 nehodám. Nejpříznivější naopak byla neděle s 10 339 nehodami. Nejvíce nehod v jednom dni vyšetřovali policisté v pondělí 12.

prosince (475 nehod), nejméně v neděli 6. února 2022 (113 nehod). Nejtragičtějším dnem se staly pátek 14. ledna a neděle 16. října, kdy následkem dopravních nehod vyhaslo pokaždé šest životů.

V dlouhodobém horizontu je pozitivní, že se daří snižovat vážné následky nehod na zdraví a životech. Loňský počet usmrčených osob dosáhl 454 a byl nejnižší od roku 1961, od kterého jsou údaje souvisle zaznamenávány. Počet těžce zraněných byl loni historicky druhý nejnižší. Nejtragičtějším byl z hlediska dopravních nehod rok 1969, kdy na českých silnicích zemřelo 1 758 osob a těžce zraněno bylo 9 258. Pod hranici 1 000 osob usmrčených následkem dopravních nehod se Česko dostalo poprvé v roce 1981

POČTY USMRČENÝCH PŘI DOPRAVNÍCH NEHODÁCH

Zdroj: Policie ČR

JAKÉ FAKTORY JSOU ROZHODUJÍCÍ PRO TO, ŽE SE ČLOVĚK ZÁVISLÝ NA NÁVYKOVÝCH LÁTKÁCH ZAČNE DOPOUŠTĚT TRESTNÉ ČINNOSTI?

MARTIN SVOBODA

Česká asociace adiktologů

Od září roku 2018 pracuji ve věznicí Pardubice jako adiktolog, zároveň jsem z minulosti vybaven sociologickým vzděláním. Tato kombinace mi dává příležitost pozorovat pole, které doposud není příliš probádané – připomínám, že adiktologové byli do věznic iniciačně a oficiálně přizváni až právě v roce 2018.

Vnímám, že procentuálně je počet osob s adiktologickou zátěží (legální látky, nelegální látky, procesní složky) ve vězeňské populaci zhruba 70 procent. Častější jsou tresty za sekundární drogovou kriminalitu než za primární drogovou kriminalitu, a užívání návykových látek považuji za jeden z nejrychlejších a nejzaroučenějších způsobů, jak se dostat do výkonu trestu odnětí svobody. Faktor, který je rozhodující pro zahájení trestné činnosti, je dle mé zkušenosti učení se nápodobou a volba vzorců chování, které volí aktéři v mém okolí. Projevuje se zde tedy nepochybně faktor sociální složky závislosti. Neměli bychom také zapomínat na skutečnost, že pod vlivem návykových látek dochází ke snížení sebekontroly. Jistě se jedná o oblast, která by zasloužila naši zvýšenou pozornost a zájem.

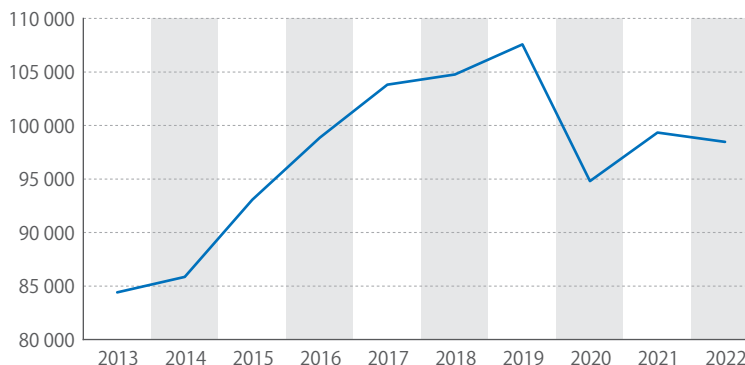

a zůstalo pod ní až do roku 1989. S příchodem svobody a nárůstem automobilové dopravy však v devadesátých letech počty smrtelných nehod opět prudce narostly. Vrchol byl dosažen v roce 1994 s 1 473 mrtvými. Významnější pokles nastal v roce 2005, a od té doby se s menšími výkyvy daří počty usmrcených při dopravních nehodách snižovat.

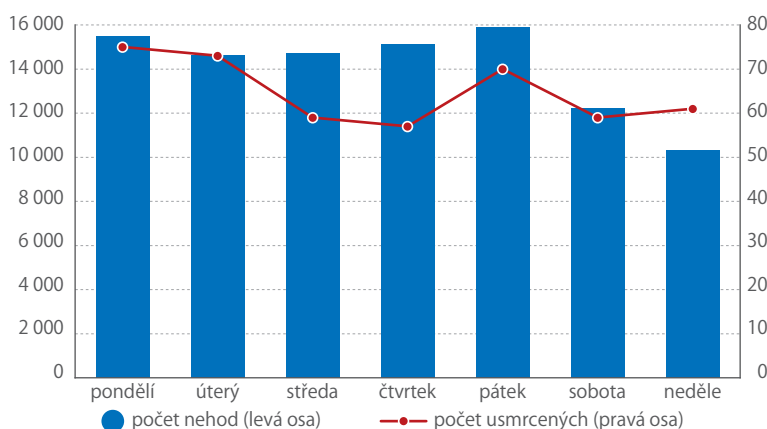
NEJNEBEZPEČNĚJŠÍ JE VELKÁ RYCHLOST

Řidiči motorových vozidel zavinili 79,6% dopravních nehod, při nichž přišlo o život 411 osob. Celkem 18 378 nehod zavinil řidič, který z místa neštěstí ujel.

VÝVOJ POČTU DOPRAVNÍCH NEHOD V ČESKU

NEHODOVOST PODLE DNŮ V TÝDNU

Zdroj: Policie ČR

Nejčastější příčinou dopravních nehod zaviněných řidičem byl nesprávný způsob jízdy (68,7% nehod). Za nejtragičtější příčinu lze označit nepřiměřenou rychlost, která se sice na počtu dopravních nehod podílí „pouze“ 15,4%, ale jejím následkem zemřelo 180 osob.

U 4 754 nehod se u viníka dopravní nehody prokázalo požití alkoholu. Při těchto nehodách došlo k usmrcení 46 osob. Drogy byly zjištěny u 277 řidičů motorového vozidla, v 70 případech byla u řidiče-viníka zjištěna přítomnost alkoholu a drog současně.

Nejvíce nehod se v roce 2022 stalo na místních komunikacích a na silnicích I., II. a III. třídy. Z pohledu následků na životě jsou nejtragičtější nehody na silnicích I. a II. třídy, na nichž došlo k 265 usmrcením.

NEHODY PODLE ZAVINĚNÍ

	počet nehod
řidičem motorového vozidla	78 373
řidičem nemotorového vozidla	3 161
chodcem	947
jiným účastníkem	175
závadou komunikace	244
technickou závadou vozidla	293
lesní zvěří, domácím zvířetem	14 758
jiné zavinění	509

Zdroj: Policie ČR

Zkusila to čtvrtina

Rizikových uživatelů drog je v Česku téměř 45 tisíc.

PAVEL ČERNÝ
oddělení
marketingu a PR

Alespoň někdy v životě okusilo nějakou nelegální drogu zhruba 26% obyvatel Česka ve věku 15 a více let. Z dospívajících ve věku 15–16 let to bylo 29%. Nejčastěji užitou nelegální drogou jsou u nás konopné látky, které někdy v životě vyzkoušelo 21–34% osob. Následují halucinogenní houby, s nimiž má zkušenost 5–6% populace. Extázi někdy v životě užilo 4–5% a pervitin (nebo amfetaminy) shodně s kokainem uvádějí 2–3% osob. Uvádí to zpráva o nelegálních drogách v České republice, vyhotovená v roce 2022 Národním monitorovacím střediskem pro drogy a závislosti (NMS).

DÍVKY SE VYROVNÁVAJÍ CHLAPCŮM

Míra užití nelegálních drog je výrazně vyšší mezi muži a u mladých lidí do 34 let.

Aktuální počet lidí užívajících drogy rizikově je odhadován na 44,9 tisíce. Z nich nejvíce (34,7 tis.) užívá pervitin. Následují opioidy (10,2 tis.), zejména buprenorfin (5,3 tis.) a heroin (3,1 tis.). Injekčně užívá drogy odhadem 40,5 tisíce lidí.

Z dlouhodobého hlediska je patrná stabilní míra užívání konopných látek v obecné populaci ve věku 15–64 let i mezi mladými dospělými ve věku 15–34 let, s náznakem mírného poklesu v posledních letech. Zatímco míra rekreačního užívání konopí významně klesá s věkem respondentů, užívání této drogy z důvodu samoléčby ve stáří naopak roste. Nejvyšší je ve věkových skupinách 55–64 let a zejména 65+ let.

K mírnému poklesu došlo v užívání extáze, pervitinu nebo amfetaminů, ale i kokainu a halucinogenních hub mezi mladými lidmi. Za nepříznivou lze označit skutečnost, že dochází k vyrovnávání rozdílů

v míře užívání konopných látek mezi chlapci a dívkami. V posledních třech letech byla prevalence mezi dívkami ve srovnání s chlapci dokonce nepatrně vyšší.

Ke skokovému nárůstu užívání drog mezi mládeží dochází po přechodu ze základních škol na školy střední. Prevalence u středoškoláků je ve srovnání s žáky základních škol 3–10krát vyšší.

DROGY POŠKOZUJÍ ZDRAVÍ A BEROU ŽIVOTY

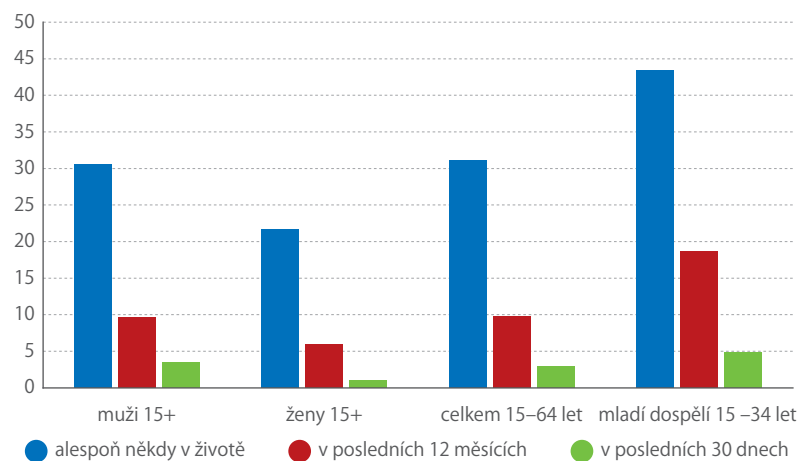
Mezi nejvýznamnější negativní zdravotní dopady rizikového užívání nelegálních drog patří infekční nemoci a předávkování.

Nejčastěji se mezi uživateli drog přenáší virová hepatitida typu C, které bylo u nás v roce 2021 hlášeno 662 nových případů, z nichž 313 (47,3%) tvořili drogově závislí. Virovou hepatitidou typu B onemocněl jeden uživatel drog z celkových 17 případů. Virem HIV se ve spojitosti s aplikací drog ročně nakazí zhruba 5–9 osob, přičemž v roce 2021 bylo celkem hlášeno 233 nových případů onemocnění způsobeného tímto patogenem.

Uživatelé nelegálních drog se ale potýkají i s problémy v oblasti duševního zdraví. Mezi ty nejčastější patří psychotické stavy a depresivní a úzkostné poruchy. Podle odhadů NMS trpí nějakou duševní poruchou zhruba polovina klientů adiktologických pracovišť v Česku.

Smrtelných předávkování nelegálními drogami, těkavými látkami a psychoaktivními léky bylo v roce 2021 zaznamenáno celkem 64. Ročně je zaznamenáno dalších 130–150 úmrtí pod vlivem nelegálních drog

PREVALENCE UŽITÍ NELEGÁLNÍCH DROG V OBECNÉ POPULACI (%)

Zdroj: výzkum Prevalence užívání drog v populaci ČR (NMS, PPM Factum research)

VE SPOJITOSTI S JAKÝMI DROGAMI JE V ČESKU PÁCHÁNO NEJVÍCE TRESTNÝCH ČINŮ?

JAKUB FRYDRYCH

ředitel Národní protidrogové centrály SKPV PČR

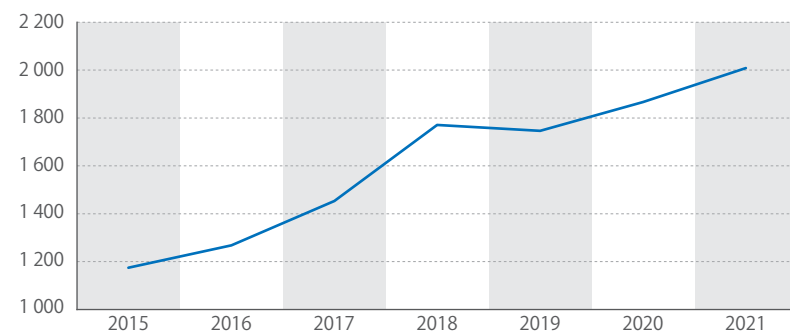
Statisticky jsou drogové trestné činy v České republice nejčastěji spojeny s metamfetaminem a marihuanou. Tyto dvě nelegální návykové látky tvoří v retrospektivě registrovaných skutků posledních deseti let téměř 90%. Nejčtenější právní kvalifikací je trestný čin Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle § 283 trestního zákoníku, spočívající v produkci, distribuci a vývozu či dovozu zakázaných látek v tuzemském i mezinárodním kontextu. Z pohledu zdravotních, sociálních a kriminogenních škod dominuje metamfetamin, následovaný opiáty, v českém prostředí reprezentovanými nejčastěji opioidními léčivými přípravky a heroinem. Společenské náklady spojené se zneužíváním nelegálních návykových látek zahrnují širokou oblast veřejných výdajů spojených se sekundární drogovou kriminalitou, vymáháním práva, justičním systémem, prevencí, intervencí, léčbou i se snížením ekonomické produktivity.

a psychoaktivních léků, z toho nejvíce v důsledku nemocí (31%), nehod (26%) a sebevražd (25%).

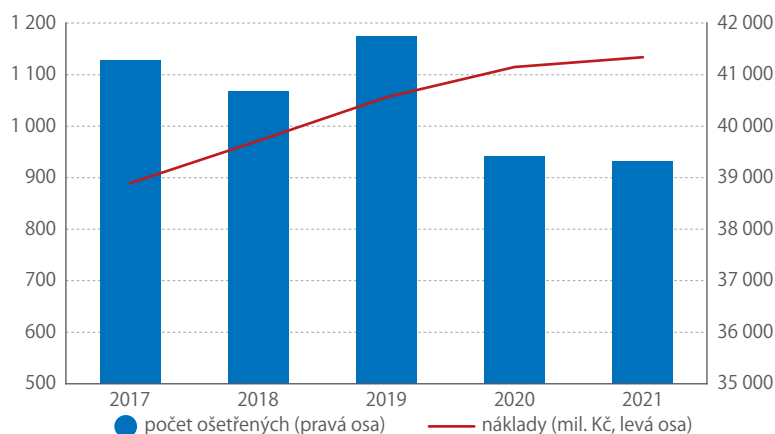
Pro nefatální intoxikaci způsobenou nelegálními drogami je ročně hospitalizováno přibližně

VÝDAJE NA PROTIDROGOVOU POLITIKU ZE STÁTNÍHO ROZPOČTU (mil. Kč)

Zdroj: NMS

VÝDAJE VZP NA LÉČBU PORUCH SPOJENÝCH S UŽÍVÁNÍM NÁVYKOVÝCH LÁTEK A POČTY OŠETŘENÝCH POJIŠTĚNČŮ

Zdroj: NMS

200 pacientů, užití nelegálních drog je ročně hlášeno asi u 1–2% všech úrazů v ČR. V posledních deseti letech také roste počet dopravních nehod, kdy vinik byl pod vlivem nelegálních drog.

DROGY A KRIMINALITA

V roce 2021 bylo registrováno 4 196 primárních drogových trestných činů. Trestní řízení je dlouhodobě nejčastěji vedeno proti osobám, které se dopustily nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy. Mezi stíhanými představují největší podíl osoby zadržené v souvislosti s pervitinem (48%) a konopnými látkami (42%).

Odsouzeno za primární drogové trestné činy bylo 2 597 osob, nejčastěji za nedovolenou výrobu, pašování a prodej pervitinu a konopných látek. Nejčastěji uloženou hlavní sankcí bylo podmíněně odložené odnětí svobody.

Pod vlivem nelegálních drog bylo spácháno 4,5 tisíce trestných činů, tj. 6% z objasněných trestných činů. Pachatelé se nejčastěji dopustili trestného činu ohrožení pod vlivem návykových látek anebo opilství. Informační systém evidence přestupků Ministerstva spravedlnosti eviduje ročně 7 tisíc přestupků na úseku návykových látek.

KOLIK ZA DROGY PLATÍME

V roce 2021 činily výdaje z veřejných rozpočtů na politiku v oblasti závislosti 2 457,7 mil. Kč, což je o 160,1 mil. Kč více než v předchozím roce. Výdaje státního rozpočtu byly meziročně navýšeny na 2 008,4 mil. Kč a výdaje krajských rozpočtů na 364,6 mil. Kč. Pouze u výdajů obcí došlo ke snížení na 84,6 mil. Kč.

Výdaje českých domácností za nelegální drogy tvoří v posledních letech přibližně 10 mld. Kč ročně. To odpovídá cca 0,5% všech výdajů domácností, a je to desetkrát méně než výdaje za alkohol a tabák.

Zdroj: Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2022 Národního monitorovacího střediska pro drogy a závislosti.

Když si ubližují děti

Chování, které je v rozporu se zákonem, se nevyhýbá ani školským zařízením. Velká pozornost je v poslední době věnována zvláště šikaně.

PAVEL ČERNÝ
oddělení
marketingu a PR

Jak uvádí Česká školní inspekce (ČŠI), následky šikany ve škole mohou mít devastující dopad na oběť i na agresora. Přímo ve vzdělávacím procesu se projevují nižší koncentrací v hodinách, narůstající absencí, vyhýbáním se dalším školním aktivitám, záškoláctvím, zhoršením studijních výsledků nebo předčasným odchodem ze školy. Všechny tyto skutečnosti ovlivňují i další vývoj šikanou postižených osob, a dopadají na jejich osobní i profesní život. Proto se ČŠI šikanou na českých školách intenzivně zabývá a sleduje, jak se s tímto problémem daří bojovat.

ŠKOLY UMĚJÍ ŠIKANU LÉPE ODHALIT

Podle tematické zprávy ČŠI o rizikovém chování žáků základních a středních škol z března 2003 byla v posledních třech letech alespoň jednou řešena šikana mezi žáky v 57 % základních a 63 % středních škol. Oproti školnímu roku 2015/2016 tak došlo k nárůstu o 10 p. b. na základních školách a o 3 p. b. na středních školách. Toto navýšení však nesouvisí pouze s rozšířením šikany, ale z velké části bylo způsobeno větší schopností škol nevhodné chování identifikovat a vykazovat. K nejčastějším formám šikany mezi žáky se řadí verbální šikana a kyberšikana. V menší míře bylo na školách v rámci šikany řešeno ničení nebo krádež cizího majetku, fyzické napadení nebo pasivní agrese.

S kyberšikanou se potýkalo v posledních třech letech 21 % základních a 24 % středních škol. Mezi nejčastější formy kyberšikany patřilo ponižování, pomlouvání a zesměšňování, a to jak slovní, tak prostřednictvím videí či fotografií. Objevilo se

i provokování a napadání uživatelů v online komunikaci. Vedle samotné šikany zaznamenali pedagogové i další rizikové chování žáků související s digitálními technologiemi. Jako problematické hodnotí především jejich nadměrné používání, přeposílání hoaxů, navazování nebezpečných vztahů a sdílení intimních materiálů.

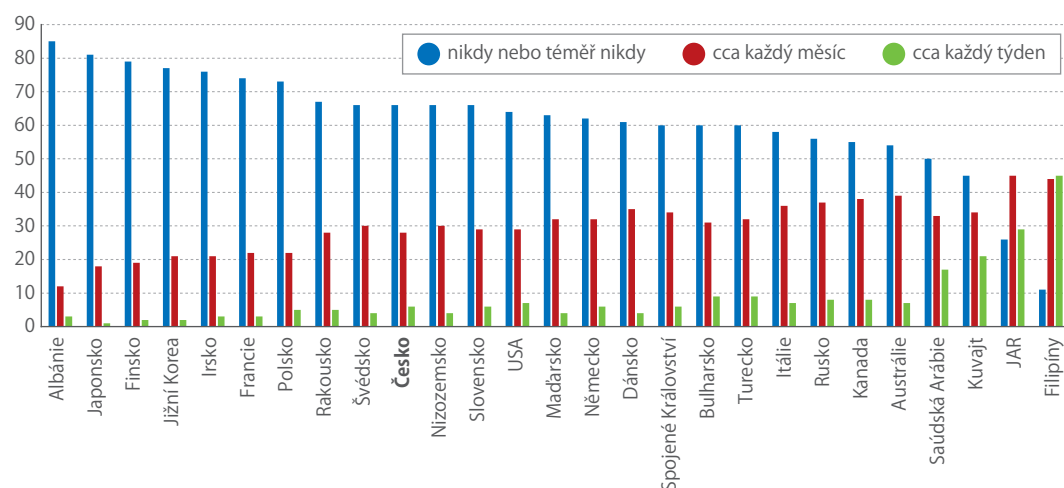
Kromě šikany mezi žáky se na školách řešila také šikana žáka vůči učiteli. Vyskytla se na 7 % základních i středních škol. Žáci nejčastěji napadají učitele verbálně, v kyberprostoru nebo volí pasivní prostředky, jako je ignorování. Ve školním roce 2015/2016 byl přítom tento typ šikany naprosto okrajovým jevem, školy tehdy zaznamenaly jen několik případů.

Z regionálního pohledu je situace nejhorší v krajích Moravskoslezském a Ústeckém a v okrese Žďár nad Sázavou, kde bylo evidováno 30 a více případů šikany na 1000 žáků základních škol, resp. více než 17 případů na 1000 žáků středních škol.

ŠIKANA ZHORŠUJE STUDIJNÍ VÝSLEDKY

Z mezinárodního šetření TIMSS realizovaného v roce 2019 vyplývá, že se šikanou ve škole se nesetkalo 66 % žáků čtvrtých ročníků ZŠ v Česku. Přibližně každý měsíc jí však bylo vystavováno 28 % žáků a každý týden 6 %. V mezinárodním srovnání se tak Česká republika nachází v té lepší polovině zemí. Průměrně za všechny sledované země se nikdy se šikanou nesetkalo 63 % čtvrtáků, měsíčně jí čelí 29 % a každodenní zkušenosti mělo 8 % žáků z této věkové skupiny. Jako premianty lze označit Japonsko (81 % nikdy, 18 % měsíčně, 1 % týdně) a Finsko (79, 19, 2) a trochu

INTENZITA VYSTAVENÍ ŠIKANĚ VE 4. ROČNÍKU ZÁKLADNÍCH ŠKOL (% , 2019)

Zdroj: mezinárodní šetření TIMSS (<https://bit.ly/3zyXYhu>)

V ČEM VIDÍTE HLAVNÍ PŘÍNOSY ALTERNATIVNÍCH TRESTŮ? V JAKÝCH PŘÍPADECH JSOU TYTO TRESTY NAOPAK NEÚČINNÉ?

ANDREA MATOUŠKOVÁ
ředitelka Probační a mediační služby

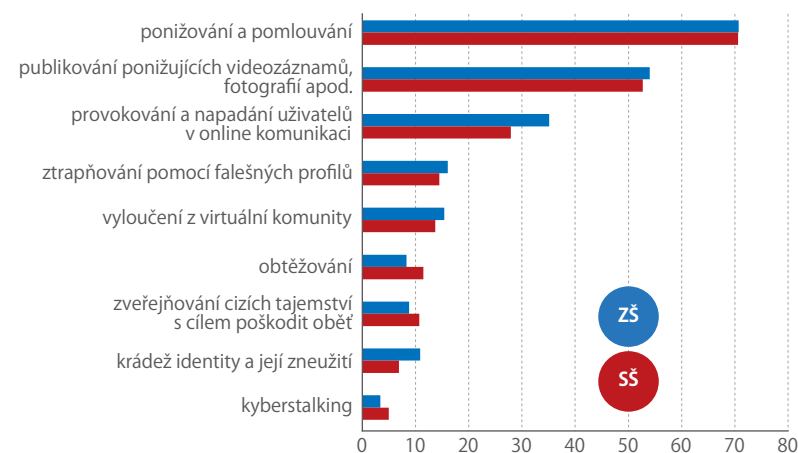

Alternativní tresty mají mnoho přínosů, ať už jde o finanční náklady pro stát, tak samotný vliv na život pachatele. Lidem, kteří mohou vykonat trest na svobodě, je alternativním trestem dána příležitost, a to samozřejmě za přesně stanovených podmínek. Tito lidé mohou zůstat ve svém přirozeném prostředí, mohou dál plnit všechny svoje povinnosti, chodit do práce, starat se o rodinu, nahradit škodu, ale zároveň jsou pod nějakým dohledem a kontrolou.

Alternativní tresty mohou být neúčinné ve chvíli, kdy jeden nevykonaný trest následuje druhý, oba se sečtou, a lidé skončí ve výkonu trestu odnětí svobody na dlouhou dobu. Takže lze říci, že jsou neúčinné tehdy, když není vytvořen systém, který by přiměl pachatele alternativní trest řádně absolvovat. Jde tedy o kvalitní a důslednou výchovu, dohled a dozor nad výkonem alternativního trestu, abychom docílili nápravy pachatele.

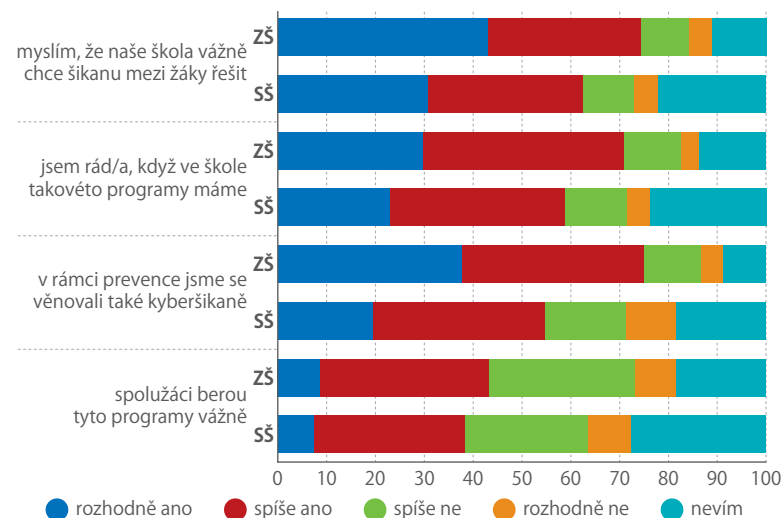

ZASTOUPENÍ RŮZNÝCH TYPŮ KYBERŠIKANY MEZI ŽÁKY Z POHLEDU ŽÁKŮ (% , Česko, 2022)

Zdroj: ČŠI

PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ Z POHLEDU ŽÁKŮ (% , Česko, 2022)

Zdroj: ČŠI

překvapivě také Albánii (85, 12, 3). Na předních příčkách žebříčku se umístily rovněž státy z území bývalé Jugoslávie a Arménie a Gruzie.

Šetření prokázalo negativní spojitost šikany se studijními výsledky. Ve všech sledovaných zemích se s rostoucí intenzitou setkání se šikanou zhoršovalo hodnocení v matematice a přírodních vědách. Žáci vystavovaní šikaně každý týden získávali o 40 až 50 bodů v testech méně než žáci vystavovaní šikaně měsíčně. Proti žákům, kteří se šikanou nepřicházeli do styku nikdy nebo téměř nikdy, byly jejich výsledky horší o 60 a více bodů.

PREVENCE JE UŽITEČNÁ

Důležitým předpokladem pro účinnou prevenci rizikového chování včetně šikany je její systematické uchopení. Jako pozitivní lze tedy označit zjištění, že téměř ve všech školách je součástí strategických dokumentů i prevence kyberšikany. Více než polovina středních a základních škol strategické dokumenty v posledních třech letech aktualizovala v reakci na potřeby žáků i aktuální situaci ve společnosti.

K nejčastěji využívaným formám prevence rizikového chování na školách patří organizace preventivních programů. Školy při nich často spolupracují s odborníky z externích organizací. Ze zprávy ČŠI vyplývá, že školy, které takovou spolupráci realizují ve větší míře, řeší v průměru méně případů šikany.

Pohled žáků na preventivní programy je převážně kladný, ze tří čtvrtin jsou za ně rádi, více než polovina je považuje za užitečné i přesto, že se informace někdy opakují. Ukazuje se rovněž, že školy, které se intenzivněji věnovaly preventivním programům i během distanční výuky, a jejichž učitelé se v této době více zajímali o problémy svých žáků, měly v posledních třech letech méně potíží se šikanou. Současně žáci těchto škol více důvěřují svým učitelům, neboť upřednostňují řešení problémů spíše s nimi, než s cizími odborníky.

Podnikání mimo zákon

Výnosy z nelegálních trhů bývají mnohem nižší než náklady na nápravu vzniklých škod.

JIŘÍ VOPRAVIL
ředitel odboru
šetření
v domácnostech

Kromě informací o stavu legální ekonomiky sleduje ČSÚ také dostupné údaje o jevech, které probíhají mimo oficiální podnikání. I v tomto sektoru totiž vzniká přidaná hodnota, již je třeba zahrnout do celkového obrazu o ekonomické situaci v Česku.

DROGY, SEX A ALKOHOL

V roce 2020 byly v České republice spotřebovány nelegální drogy za 13,4 mld. Kč. Z toho 9,4 mld. Kč zaplatili uživatelé za nákup drog, a zbylé 4 mld. Kč tvořilo samozásobení. Čistý nezdaněný zisk drogových dealerů činil 2,7 mld. Kč a přidaná hodnota (srovnatelná hodnota s HDP) z drogového trhu vycházela na 9,2 mld. Kč. To odpovídá zhruba 1,5 promile z celkového HDP vytvořeného v Česku v roce 2020. V posledních letech je zdejší drogový trh po ekonomické stránce stabilní a nezaznamenává žádné výrazné výkyvy.

Sexuálnímu byznysu se v České republice věnuje zhruba 9 tisíc osob a v roce 2019 v něm byly dosaženy tržby ve výši 6,3 mld. Kč. Tuzemští zákazníci za sexuální služby zaplatili 3,5 mld. Kč, cizinci pak 2,7 mld. Kč. Přidaná hodnota ze sex byznysu v roce 2019 činila 3,5 mld. Kč. Vlivem epidemie covidu-19 však v roce následujícím tržby rapidně klesly až na úroveň 850 mil. Kč.

Produkce nelegálního alkoholu u nás od roku 2012, kdy vypukla metanolová aféra, výrazně poklesla a v posledních letech se ustálila na hodnotě těsně pod 700 mil. Kč za rok. V objemovém vyjádření jsou to zhruba 3 miliony litrů 40% lihovin ročně, což představuje přibližně 5 % legálního trhu s alkoholem.

KOLIK NÁS TO STOJÍ

S užíváním nelegálních látek a služeb a s nadměrným užíváním alkoholu a tabáku se pojí rovněž náklady, které společnost musí hradit za nápravu škod způsobených těmito činnostmi. Jejich odhadování je poměrně komplikované a potýká se jak s metodickými problémy, tak i s nedostatkem relevantních dat. Přesto různé studie zpravidla potvrzují, že náklady jsou mnohem vyšší než případné přínosy pro národní ekonomiku. Podle zjištění Venduly Běláčkové z Centra adiktologie 1. LF Všeobecné fakultní nemocnice UK Praha z roku 2010 jsou nejvyšší společenské náklady dosahující téměř 1,5 % HDP spojeny s užíváním tabákových výrobků. Společenské náklady související s užíváním alkoholu se pohybují v úrovni okolo 1 % HDP a užíváním drog vznikají náklady ve výši cca 0,6 % HDP.

Studie problémového hráčství, vypracovaná kolektivem autorů z dat z roku 2012 vyčíslila společenské náklady z hazardního hraní na 0,4 % HDP.

Zkušenosti se stínovou ekonomikou

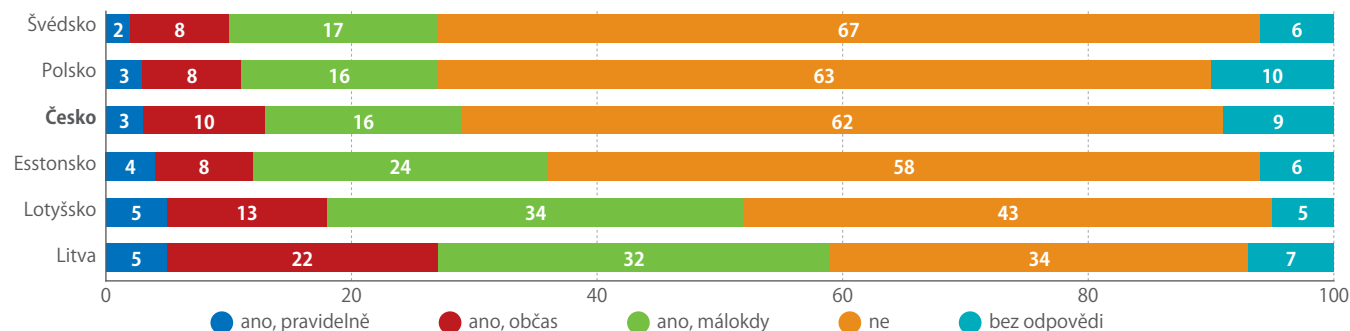
V České republice jsou na stínovém trhu nejčastěji nakupovány potraviny, oblečení, cigarety, alkohol, stavební práce a opravy automobilů. Hlavními příčinami jsou vysoká cena zboží na legálním trhu, přístup

obyvatel k šedému trhu a lepší přístup ke zboží či službám na stínovém trhu.

Na českém trhu práce probíhají stínové aktivity nejčastěji v odvětví HORECA, stavebnictví, doprava a skladování, domácí práce,

velkoobchod a maloobchod, oprava automobilů. Hlavními příčinami jsou výše zdanění, podmínka zaměstnavatelů vyplácet část mzdy „na ruku“, zachování podpory v nezaměstnanosti pro zaměstnance a míra byrokracie.

ZKUŠENOST S NÁKUPEM ZBOŽÍ NEBO SLUŽEB BEZ ÚČTENKY V POSLEDNÍCH 12 MĚSÍCÍCH (%)

Zdroj: Mezinárodní šetření stínové ekonomiky, Lithuanian Free Market Institute, 2018

Je věznice hotelem?

Na tuto a spoustu dalších otázek nám odpověděl generální ředitel Vězeňské služby České republiky generálmajor Simon Michailidis.

Foto: Tereza Koutecká

Jak plné jsou české věznice?

Dnes (polovina dubna, pozn. red.) máme 19 700 vězňů a brzy jich bude dvacet tisíc. Letos rychle přibývají, ale zatím se nám nepodařilo odhalit příčinu. Naše věznice jsou téměř plné, některé už začínají být výrazně přeplněné. Celková obsazenost je okolo 98 procent kapacity.

Můžete porovnat počty vězňů u nás s jinými evropskými zeměmi?

Jsme na tom bídně a nezdráhám se říct, že pro tak vyspělý stát, jakým je Česká republika, je to ostuda. Našich 180 až 200 vězňů na sto tisíc obyvatel znamená zhruba dvojnásobek oproti Německu, Rakousku a celé řadě dalších zemí včetně Francie, která má v přeplněných věznicích velký podíl cizinců z naprosto odlišných kultur, a přesto dokáže udržet úroveň okolo 100 vězňů na sto tisíc obyvatel.

My se v EU řadíme mezi takové státy jako Polsko, Litva, Slovensko nebo Maďarsko. To určitě není chvályhodné.

Kde máme hledat příčinu tohoto stavu?

To není otázka pro představitele vězeňství, ale spíš pro ty, kteří tvoří legislativu a koncept sankční politiky státu. Nemyslím si, že výrazně nižší počet vězňů by nutně musel souviset se snížením bezpečnosti ve společnosti. Vždyť Rakousko nebo Německo jsou obdobně bezpečné země jako Česko, a přesto je tam podíl vězňů poloviční. Naopak Rusko a USA jsou země s jednoznačně nejvyššími počty vězňů na sto tisíc obyvatel na světě, a jak jsou na tom s bezpečností svých obyvatel, je obecně známo. Rozhodně to není rozhodně stav, který bychom si mohli přát u nás.

PAVEL ČERNÝ
oddělení
marketingu a PR

Pomohlo by třeba větší uplatňování alternativních trestů?

Určitě. Z mého pohledu má obrovský význam například trest domácího vězení. Pokud by byl koncipován tak, aby o odsouzeném byl neustálý přehled prostřednictvím elektronického monitoringu pohybu, byl by velmi vhodný pro spoustu lidí, kteří si nyní odpykávají trest ve věznicích. V případech méně závažných trestných činů a přečinů je domácí vězení výhodnou alternativou. Potrestaný člověk pocituje sankci velmi nepříjemně, je značně omezen na svobodě, zároveň negeneruje vysoké riziko pro okolní společnost, je pod kontrolou, ale nepřichází o práci, platí daně, případně výživné a nerostou mu dluhy.

Vysokou účinnost může mít i finanční postih, který naše soudy v posledních letech začaly využívat více než dřív, ale nejsem si jistý, zda je to dostatečné. Ve věznicích pobývá přibližně 800 až 900 lidí za zanedbaní povinné výživy. Mnoho z nich nechce platit výživné z důvodů osobní antipatie vůči partnerce, a až ve vězení jim dojde, že to měli řešit jinak. Že ubližovali nejen té partnerce, ale také svým dětem. Když nastoupí do vězení, tak sice zpravidla pracují, ale podle vyhlášky dostávají za svou práci většinou polovinu minimální mzdy. Téměř celá částka se vyčerpá na úhradu pohledávek, které mají, včetně výživného, a jim už nezůstane skoro nic. Výživné je přitom obvykle významně nižší, než by platili na svobodě z výdělků v běžném zaměstnání. Takový trest ze společenského hlediska nedává žádný smysl. Nepomůže ani odsouzenému, ani jeho dítěti, ani partnerce, ani společnosti jako celku. Funguje tady spíš emočně odplatná funkce trestu, že si můžeme říci: „Tak ho konečně zavřeli! A donutí ho, aby platil.“

Jsem však přesvědčený, že společnosti by se více vyplatilo zajistit takovému člověku doprovod a probační dohled a pomoci mu, aby svou povinnost plnil i na svobodě, a zároveň musel snést nějakou sankci. Zkušenosti ze zahraničí ukazují, že takový postup je možný a dává smysl.

Na kolik přijdou společnost náklady na jednoho vězně?

Když započítám kompletní náklady na Vězeňskou službu, která kromě práce ve věznicích zajišťuje i další služby jako třeba justiční stráž, tak to vychází zhruba na 1 900 Kč na vězněnou osobu a den. To je sice velmi vysoká částka, ale v zemích, které si bereme za vzor, například ve Švédsku, je to v přepočtu kolem 3 500 Kč na vězně a den. V některých dalších zemích, například ve Švýcarsku, je to ještě výrazně více, přes sedm tisíc korun. Pokud ale ty částky pomáhají zajistit, aby vězňů bylo méně a do vězení se nevraceli, pak se vyplatí.

Mnozí lidé mají představu, že vězení je takový hotel, kde si odsouzení užívají pohodlí. Jak to tedy ve věznicích opravdu vypadá?

Začnu trochu ze široka. Někdy v polovině devatenáctého století, když byla spuštěna rakousko-uherská reforma soudnictví a vězeňského systému, byla

přijata teze, že podmínky ve vězení mají být důstojné a mají se co nejvíc blížit běžným standardům v bydlení a ubytování. Základem vězeňského systému se stalo odborné zacházení, práce a vzdělávání vězňů. Čas vyměřený pro pobyt ve vězení se začal smysluplně využívat pro systematickou přípravu na život po propuštění, přičemž se objevil také důraz na potlačování negativních vlivů takzvaného druhého života vězňů, především ubytováním po jednom až dvou lidech na cele. Smysl lze spatřovat v tom, že umožnit vykonat trest v důstojných podmínkách znamená jednak důstojné podmínky pro výkon práce a služby zaměstnanců věznic, a zároveň je to velmi silný předpoklad k tomu, aby se v trestaných lidech dále neposiloval negativní postoj ke společnosti. Emočně odplatná funkce výkonu trestu se upozažuje proto, že prostě nefunguje jako prevence. To už je mnohokrát vyzkoušeno a potvrzeno.

Odborný personál ve věznicích má i dnes mimo jiné za úkol pomáhat odsouzeným osobám hledat odpovědi na otázku, proč se vůbec do vězení dostali. Snažíme se vězně přimět k tomu, aby si uvědomili, že zde nejsou proto, že je společnost zlá, že se na ně v životě někdo vykašlal, že jim někdo ubližoval, že je někdo, nebo něco dohnalo k trestné činnosti, ale že v jejich životě hraje vždycky zásadní roli jejich vlastní rozhodování. A když je to rozhodování špatné, výsledkem je zpackaný život a spousta zlého pro oběti trestných činů, pro pachatele i pro jejich blízké, včetně dětí. My se snažíme je dovést ke schopnosti rozhodovat se v budoucnu správně. K tomu je nutný důsledný, přísný, leč férový a vstřícný přístup jak ve vymáhání povinností, tak v podání pomocné ruky. A taková práce se nedá dělat v nedůstojných podmínkách.

Pokud někdo srovnává vězení v pejorativním smyslu s hotelem, tak bych mu doporučil pobýt tady dva tři týdny. Mohu vás ujistit, že běžný člověk, který nezažil ústavní výchovu, to ponese velmi těžce. Málokdo si dokáže představit, že podmínky ve vězení, byť důstojné, znamenají celou řadu omezení v osobním životě. Například v tom, že si člověk nevybere, s kterými dalšími šesti nebo osmi lidmi bude bydlet na společné ložnici, že bude muset toaletu sdílet s dalšími padesáti lidmi, že se bude moci osprchovat jenom dvakrát do týdne, že mnohem častěji během dne něco musí, než může... Obrovská omezení jsou i v sociální interakci s vnějším světem, a mohl bych pokračovat ve vyjmenovávání dalších velmi nepříjemných „maličkostí“, jako je povinnost podrobit se na výzvu příslušníka důkladné osobní prohlídce, povinnost strpět kdykoli kontrolu a prohlídku osobních věcí, osobní korespondence a tak dále.

Přibližovat prostředí ve věznicích běžnému životu je důležité také proto, že naprostá většina odsouzených se zase z vězení vrátí na svobodu. V Česku každý rok opustí brány věznic okolo 10 000 lidí. Jsou to naši spoluobčané a sousedé, vy je běžně potkáváte na ulici a nevíte, že jde o bývalé vězně. Chceme přece, aby ti lidé nepředstavovali nějaké další výrazné nebezpečí pro ostatní, a proto se musejí mezi ostatními

»
Největším problémem českého vězeňství je asi hromadné ubytování odsouzených osob.

Mgr. Simon Michailidis, MBA

Vystudoval Husitskou teologickou fakultu Univerzity Karlovy. Ve Vězeňské službě ČR působí od roku 1993. Začínal jako strážný ve Věznici Opava, v letech 2010 až 2016 byl ředitelem věznice ve Stráži pod Ralskem. Během kariéry se věnoval zejména oblastem zaměstnávání odsouzených, zvyšování úrovně odborného zacházení a spolupráce s neziskovým sektorem. Funkci generálního ředitele VS ČR vykonává od roku 2021.

Nezkrácený rozhovor najdete na: xxxxx

lidmi v normálním světě naučit žít. Takže, když někdo srovnává vězení s hotelem, odpovídám, že to je v pořádku a že jsem za to rád.

Jaké je vybavení na celách?

Ve věznicích máme dva způsoby ubytování. Jeden s celami, do kterého se umísťují většinou obvinění, a rovněž odsouzení ve zvýšené ostraze. Cely bývají zpravidla pro dvě až čtyři osoby, každá osoba musí mít prostor alespoň 4 m², nepodkročitelné minimum jsou 3 m². Na cele má každý svou postel, skříňku na osobní věci a židličku, stůl je společný. Součástí je i vizuálně oddělené sociální zařízení sestávající z toalety a umyvadla. Sprchy jsou téměř vždy společné na chodbách.

Druhý způsob je ložnicové uspořádání, kdy je prostor věznice členěn na oddíly po dvaceti až osmdesáti lidech. Oddíl sestává z ložnic společných pro čtyři až deset osob. Ložnice jsou vybaveny podobně jako cely, někde jsou i elektrické zásuvky. Nebývá tam ale zpravidla sociální zařízení, to je na chodbě společné. Sprchy bývají někdy i v jiné budově.

Jaký panuje ve vězení režim dne?

Režimy se liší podle typu zařízení. Na jednom konci škály se nachází třeba otevřená věznice v Jiřicích, kde jsou jenom odsouzení v nízkém stupni zabezpečení. Jejich život se velmi přibližuje běžnému životu. Jsou sice zbaveni svobody, ale je jim poskytována odborná péče na velmi vysoké úrovni. Fungují v malých komunitách, mají vlastní pokoje a společný prostor pro volný čas, sami chodí do práce a sami si, s naší

pomocí, shánějí práci na dobu po propuštění. Vše je směřováno tak, aby se co nejlépe připravili na běžný život. Mají povinnost pracovat a po návratu z práce celou řadu dalších povinností. Včetně údržby okolí ubytovacího zařízení, starostí o různá domácí zvířata, zahrádku a podobně.

V dalších zařízeních s nízkým stupněm zabezpečení, která nejsou tak moderní, se snažíme vytvořit velmi podobný režim, i když to vzhledem k podmínkám nelze zajistit bezesbytku.

Nejvíce odsouzených osob máme ve věznicích se středním stupněm zabezpečení. Zde žijí v oddílech na ložnicích. Vedle pracovního zařazení se jim nabízí vzdělávání a různé programy zacházení, koncipované pro specifické skupiny vězňů podle spáchané trestné činnosti a podle jejich mentální a duševní kondice, případně podle různých druhů detekovaných závislostí. Máme například programy pro pachatele domácího násilí, pro agresivní řidiče, kteří způsobili nehodu, pro lidi s různými poruchami chování a další. Snažíme se co nejvíce působit proti takzvanému druhému životu odsouzených, kdy ti nejhorší mají nejvyšší potenci negativně ovlivnit chování ostatních spoluvězňů. Situace bohužel není tak optimální, jak bychom si přáli. Chybějí nám kapacity odborných zaměstnanců a příslušníků, a ani kapacity a způsob hromadného ubytování nám k úspěchům příliš nenahrávají.

Kolik odsouzených během pobytu ve vězení pracuje?

V Česku mají povinnost pracovat všichni odsouzení. Odmítnout mohou pouze práci pro soukromého

zaměstnavatele, ale nikoliv pro stát nebo municipality. V takovém případě pracují třeba přímo pro Vězeňskou službu nebo pro radnici, pro krajskou nemocnici a podobně. Mnoho vězňů ale není schopno pracovat, třeba kvůli věku nebo zdravotním omezením.

V současné době jsme schopni zajistit práci zhruba pro 60 procent těch, kteří pracovat mohou. Většinou chodí do zaměstnání mimo věznic, všechny však mimo střežené části věznic pustit nemůžeme. Tito lidé pak buď zajišťují logistické služby ve věznicích, nebo pracují v dílnách a provozovnách, které jsou zde umístěny. Už dlouhodobě se snažíme uvnitř střežených částí věznic vytvářet prostory a podmínky, které by motivovaly soukromé zaměstnavatele umístit sem nějakou výrobu. Máme už celou řadu menších provozoven, třeba výrobců hraček, a nedávno se podařilo ve věznici v Plzni otevřít vekou halu, kde soukromá firma zajišťuje kovovýrobu. Je tam zaměstnáno 180 až 200 vězňů.

Jsou soukromé firmy ochotné zaměstnávat vězně i po propuštění na svobodu?

Řekl bych, že ochota zaměstnávat lidi po propuštění z výkonu trestu je mnohem nižší než ochota zaměstnávat vězně. Zčásti to pramení i ze špatné zkušenosti. Ve Stráži pod Ralskem, kde jsem v minulosti působil, bylo několik firem velmi ochotno zaměstnávat osoby po propuštění. Zvláště ty pracovníky, kteří se v jejich provozech osvědčili jako vězni. Bohužel, po několika týdnech až měsících ti lidé selhávali a z nejlepších zaměstnanců v postavení vězňů se stávali naprosto nejhorší v postavení svobodných občanů. Chyběl jim odborný doprovod, návazná péče a motivace. Člověk, který má zkušenost, že si peníze ve výši měsíční mzdy je schopen po propuštění vydělat za dva dny prodejem drog, většinou sám nedokáže tomuto lákadlu odolat a brzy se vrací k nelegálním příjmům. Tady by bylo vhodné posílit postpenitenciární péči, tedy péči po propuštění. Ta je z mého pohledu u nás stále ještě v plenkách a velmi často se stává, že lidé se po návratu z vězení nemají na koho obrátit a jsou stigmatizováni. Většina společnosti je přesvědčená, že by neměli dostat další šanci uplatnit se na trhu práce za stejných podmínek jako všichni ostatní, což je vylučuje z normálního života. I když na vytvoření systému postpenitenciární péče budeme muset ještě mnoho přispět, bude to vždycky levnější než důsledky páchaní další trestné činnosti a následná péče o vězně.

Daří se v Česku snižovat recidivu v minulosti trestaných osob?

Hodně si slibujeme od specializovaných programů zacházení, které intenzivněji využíváme v posledních pěti letech. Bohužel, tato doba není ještě dost dlouhá na to, abychom mohli objektivně říct, jak dobře tyto programy fungují. Víme, že fungují v zahraničí. Víme také, že lidé, kteří prošli těmi nejdéle zavedenými programy, vykazují zhruba o 40 procent nižší recidivu než ti, kteří ve vězení měli stejný problém, ale

programem neprošli. Ale zatím je to jenom malý vzorek osob.

Je třeba si také uvědomit, že pouze samotná péče ve věznicích nemá zásadní potenciál pro snížení recidivy. Nezbytné je také fungující provázání s postpenitenciární péčí, o které jsem už hovořil před chvílí.

Nakolik dokáže pobyt ve vězení člověka ovlivnit, že se z něj stane recidivista?

Velmi výrazně. Nelžeme si do kapsy a vedeme pozitivní a přesné statistiky. Z nich vyplývá, že do dvou let od propuštění se vrací do věznic kolem 45 procent osob. Do pěti let se vrací více než 70 procent. Pak recidiva prudce klesá a z těch, kteří vydrželi pět až sedm let fungovat mimo věznic, se zpátky dostane 13 až 14 procent.

V mnoha jiných zemích se statistika recidivy vyказuje tak, že jsou evidováni jen ti, kteří se vrátí do vězení do dvou let. Pozdější návraty se berou opět jako první trest. Proto vidíme velké rozdíly ve vykazované recidivě oproti situaci u nás. Například Norové se chlubí recidivou pod 30 procent, ale toto číslo je z velké části ovlivněno právě způsobem vykazování.

V českém vězeňství pracujete už od začátku devadesátých let. Co se za tu dobu nejvýrazněji změnilo a co by se ještě mělo změnit?

Podařilo se změnit způsob výkonu služby a práce našich odborných zaměstnanců i způsob, jakým společnost nahlíží na poslání vězeňství jako takového. Ještě na přelomu tisíciletí byl vězeňský systém u nás do značné míry uzavřený před vnějším světem. Ve veřejném prostoru nebyli vidět ani zaměstnanci vězeňské služby, a zvláště ne v pozitivním smyslu. Většinou se o nás mluvilo jen v negativních souvislostech, když třeba utekl Kajánek. Dokonce i jeden z ministrů spravedlnosti nás tenkrát označil za bachaře. To je stejné, jako by ministr vnitra hovořil o policistech jako o fízlech. Do současné doby jsme se v tom už dost posunuli a jsme snad trochu dál. Snažíme se dostat do povědomí veřejnosti, že práce ve vězení znamená uplatnění pro velmi širokou škálu lidí, kteří mají střední i vysokoškolské vzdělání, a nemálo z nich dokonce zároveň působí na akademické půdě. Rozhodně to nejsou obhroublí a ošuntělí dozorcí, kteří se od vězňů liší jenom tím, že disponují klíči od mříží. Současná práce ve vězeňství je sice pořád hrozně těžká, ale jsem přesvědčený, že je i velmi zajímavá.

Co se nedaří dostatečně rychle měnit, je způsob ubytování. Připomeňme si, že reforma rakousko-uherského vězeňství započala už před více než sto padesáti lety, a dosud u nás vězni žijí na společných ložnicích bez sociálního zařízení.

Částečně je to dáno tím, že v České republice byl reformovaný model ubytování vězňů opuštěn po roce 1948 a vracíme se k němu znovu až od devadesátých let. Vnímám to jako veliký dluh, a zároveň výzvu do budoucna. Hromadné ubytování odsouzených osob je asi ten největší problém.

Málokdo si dokáže představit, jaká omezení v osobním životě pobyt ve vězení znamená.

Počet uznaných patentů byl loni rekordně nízký

Úsilí českých subjektů chránit si své objevy a vynálezy v posledních letech polevuje.

**EVA MYŠKOVÁ
SKARLANDTOVÁ**
vedoucí oddělení
statistiky výzkumu,
vývoje a informační
společnosti

V roce 2022 bylo Úřadem průmyslového vlastnictví ČR (ÚPV) uděleno či validováno pro území naší republiky celkem 5 076 patentů, tedy nejméně za posledních deset let. Zahraničním přihlašovatelům náleželo 93 % z nich (4 721), na české subjekty připadlo zbylých 7 % patentů (355).

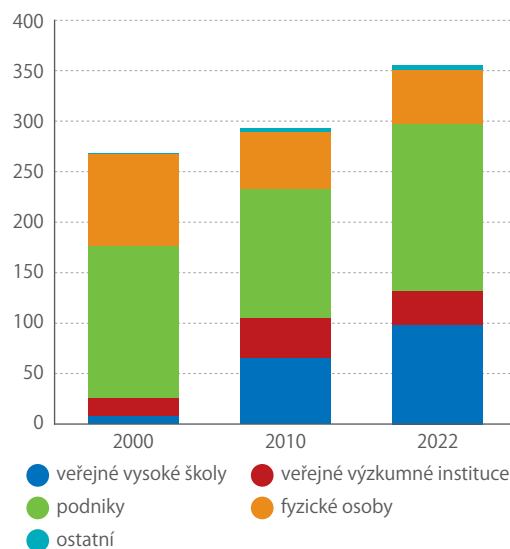
Tuzemští přihlašovatelé podali v minulém roce k patentové ochraně u ÚPV celkem 507 přihlášek svých vynálezů nebo nových technických řešení. Jedná se o nejnižší hodnotu od roku 1995. Propad je patrný především u vysokých škol. Po výrazném nárůstu v počtu jimi podaných patentových přihlášek v prvních letech nového tisíciletí, až na rekordních 279 v roce 2013 došlo k výraznému úbytku v následujících deseti letech. V minulém roce vysoké školy podaly 106 patentových přihlášek.

Průměrná doba od podání přihlášky do udělení patentu je zhruba 5 let. Patent ovšem nebývá udělen všem přihlašovatelům, úspěšnost se pohybuje okolo 45 %. Dlouhodobě nejvyšší úspěšnost vykazují veřejné vysoké školy a výzkumné instituce, kterým ÚPV udělil patent v 80 až 85 % případů.

Mezi českými přihlašovatelí, kterým se v loňském roce od ÚPV podařilo získat patent, dominují podniky se 166 patenty. Následovaly veřejné vysoké školy s 98 patenty, 53 patentů náleželo fyzickým osobám a 34 veřejným výzkumným institucím. V podnikových patentech převažovaly ty, které byly uděleny domácími firmám, konkrétně se jednalo o 135 patentů. Zahraničním afilacím bylo loni uděleno 31 patentů.

Z celkového počtu 51 tisíc platných patentů pro území Česka patřila k 31. prosinci 2022 přesně jedna čtvrtina subjektům z Německa, 16 % přihlašovatelům ze Spojených států amerických a pouze 7 % tuzemským subjektům. Veřejným výzkumným institucím,

UDĚLENÉ PATENTY PŘIHLAŠOVATELŮ Z ČESKA U ÚPV PODLE PŘIHLAŠOVATELE

Zdroj: ČSÚ

vysokým školám, firmám či občanům z Česka náleželo 3 463 platných patentů, z toho firmám s českým vlastníkem 1 447.

U zahraničních patentových úřadů nejsou přihlašovatelé z Česka příliš aktivní. Počet jejich přihlášek podaných v zahraničí v posledních letech spíše stagnuje. V roce 2021 podaly české subjekty mimo území ČR celkem 1 086 přihlášek patentů, nejvíce (295) u patentového úřadu Spojených států. U Evropského patentového úřadu bylo českými subjekty v roce 2021 podáno 204 patentových přihlášek. Pro srovnání: rakouské subjekty podaly u stejné instituce 2 320 přihlášek svých vynálezů.

PATENTY S ÚČINKY V ČR PODLE ROKU UDĚLENÍ

Zdroj: ČSÚ

Aktuální data
k tématu ochrana
průmyslového
vlastnictví nalez-
nete na webu ČSÚ:

bit.ly/3GKbcfg

Statistická ročenka Slovenské republiky 2022

Vydavatel: Statistický úřad SR

Nejrozsáhlejší souborná publikace vydávaná slovenským statistickým úřadem vychází již po dvaatřicáté. Na rozdíl od předchozích ročníků však tentokrát není k dispozici v tištěné podobě, ale pouze elektronicky.

V ročence čtenáři naleznou na 700 stranách komplexní statistické informace o ekonomickém vývoji Slovenska, demografické údaje, podrobná data o trhu práce, zdravotnictví, školství, podnikání, životním prostředí, výzkumu a vývoji, kriminalitě či postavení žen a mužů ve slovenské společnosti. Součástí publikace je rovněž porovnání vybraných údajů o Slovensku se situací v ostatních zemích EU. Většina dat je uvedena v časových řadách od roku 2017 do roku 2021, klíčové národohospodářské ukazatele jsou prezentovány za období předchozích 15 let. Letošní vydání bylo navíc rozšířeno o výstupy ze slovenského sčítání lidu, domů a bytů, uskutečněného v roce 2021, a z integrovaného šetření zemědělských farem z roku 2020.

Obsah je uspořádán do 31 tematických kapitol, a jeho součástí je více než 400 tabulek. Údaje v nich jsou propojené s veřejnou databází Datacube, v níž zájemci mohou získat informace v delších časových řadách a v podrobnějším členění. Ve formě přílohy ročenku doplňuje soubor grafů a kartogramů, které zobrazují ty nejzajímavější údaje z tabulek. Vizualizována jsou i data týkající se mezinárodního srovnání.

Každá kapitola obsahuje vedle oddílu s tabulkami a číselnými údaji také metodickou část s definicemi používaných pojmů, vysvětlivkami k jednotlivým údajům a uvedením zdrojů publikovaných dat. Jak zdůrazňují tvůrci ročenky, Statistický úřad Slovenské republiky velmi dbá na dodržování zásad Kodexu evropské statistiky, a v době zahlacené hoaxy a dezinformací zůstává důvěryhodným

poskytovatelem objektivních a ověřených informací získaných ze spolehlivých zdrojů. Jím publikované údaje jsou nezbytné pro zodpovědné a vyvážené rozhodování na všech úrovních společnosti.

Ročenka je dostupná bezplatně v plném rozsahu na webu Statistického úřadu Slovenské republiky.

bit.ly/41Vno55

ROČENKA EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ V ČR 2021

Vydavatel:
Ministerstvo zemědělství

Ucelený zdroj dat o vývoji i aktuálním stavu ekologického zemědělství a produkce biopotravin v České republice. Obsahuje rovněž informace o státní podpoře tohoto odvětví a o směřování výzkumu a vývoje.

bit.ly/40EMWSS

HUDBA V ČÍSLECH, ČÍSLA V HUDBĚ

Vydavatel:
Argo

Zajímavé a mnohdy překvapivé vysvětlení vztahů mezi matematikou a hudbou. Historické poznatky ze zkoumání hudby pomocí matematického aparátu a možnosti jejich využití v současnosti.

bit.ly/41TkCNN

VZDUŠNÉ SÍLY ARMÁDY ČR 2022

Vydavatel:
Magnet Press Slovakia

Aktuální obraz o vzdušných silách Armády ČR, popis jejich organizace a činnosti. Přehled účastí na zahraničních aktivitách a cvičeních, informace o připravovaném dalším rozvoji a mnoho dalších zajímavostí.

bit.ly/3Apo4E6

PUBLIKACE ČSÚ

 tištěná online

Volba prezidenta republiky (2023)

Přehled výsledků hlasování v posledních prezidentských volbách. Volební účast a hlasy pro jednotlivé kandidáty podle krajů, okresů a ORP. Pořadí obcí podle počtu hlasů odevzdaných jednotlivým kandidátům.

Statistiky z Registru ekonomických subjektů (1. Q 2023)

Údaje o organizační struktuře národního hospodářství sestavené z dat vedených v Registru ekonomických subjektů. Počty jednotek podle převažující činnosti a vybraných právních forem.

Volby do zastupitelstev obcí – II. díl (2022)

Přehled o výsledcích voleb a složení zastupitelstev v územním členění podle okresů, krajů a ORP a podle velikostních skupin obcí.

Spotřeba vybraných ropných produktů a zemní plyn (1/2023)

Vybrané údaje z bilance ropy a ropných produktů a bilance zemního plynu na trhu v České republice podle mezinárodní metodiky IEA. Prezentovány jsou v časové řadě tří let.

Úplné náklady práce (2021)

Definitivní údaje o úrovni nákladů práce, jež představují celkové náklady zaměstnavatele vynaložené na získání a výchovu zaměstnanců, odměňování za práci a na zabezpečení sociálních potřeb zaměstnanců.

www.czso.cz | objednavky@czso.cz

KALENDÁŘ: Rychlé informace

ČERVEN 2023

PO	ÚT	ST	ČT	PÁ	SO	NE
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30		

1 ČT

Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity
(4/2023)

7 ST

Maloobchod
(4/2023)

26 PO

Konjunkturální průzkumy
(6/2023)

5 PO

Průměrné mzdy
(1. Q 2023)

12 PO

Pohyb obyvatelstva
(1. Q 2023)
Indexy cen vývozu a dovozu zboží
(4/2023)

30 PÁ

Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity
(5/2023)
Čtvrtletní sektorové účty
(1. Q 2023)

6 ÚT

Zahraniční obchod se zbožím
(4/2023)

Indexy spotřebitelských cen – inflace
(5/2023)

16 PÁ

Průmysl
(4/2023)

Stavebnictví
(4/2023)

Indexy cen výrobců
(5/2023)

Online tržiště získávají na oblibě

Tuto platformu využívají k prodeji svých služeb zejména podniky působící v cestovním ruchu.

**KAMILA
BUREŠOVÁ**

oddělení statistiky
výzkumu, vývoje
a informační
společnosti

Prostředí webových stránek slouží firmám nejen k jejich prezentaci a zviditelnění, ale také ke komunikaci se zákazníky nebo s obchodními partnery. Návštěvníci firemních webů zde často naleznou zákaznickou podporu, například v podobě chatu se zaměstnancem nebo s chatovacím robotem, mohou zde rovněž prohlížet nabídku volných pracovních míst a další důležité informace. Stále většího významu ovšem nabývá i online prodej, své zboží nebo služby nabízí online již velké množství firem. Uskutečňovat online prodej mohou podniky prostřednictvím

jejich vlastních webových stránek nebo mobilních aplikací, a také nabízením zboží či služeb na online tržišti nebo prostřednictvím partnerského prodeje. Tržby získané z online prodeje tvoří nezanedbatelnou součást celkových podnikových tržeb.

PŘES VLASTNÍ WEB ČI APLIKACI PRODÁVÁ PĚTINA FIREM

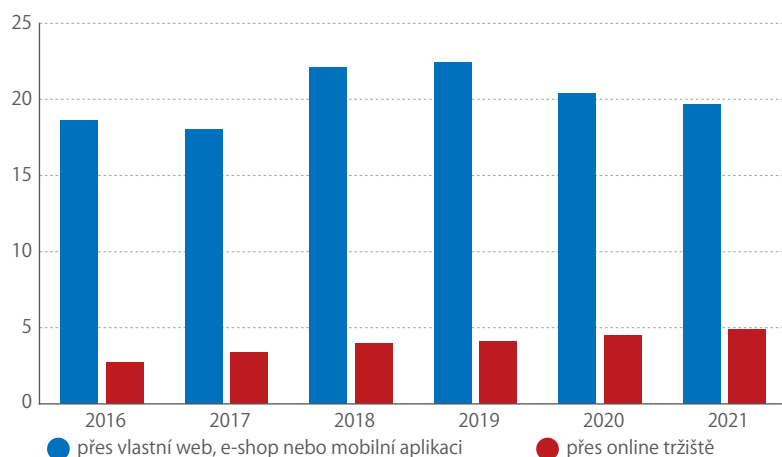
Firemní webové stránky nebo mobilní aplikaci, ve kterých je možné zadat online objednávku produktu nebo rezervaci poskytovaných služeb (např. e-shop), měla v Česku v roce 2021 pětina podniků s 10 a více zaměstnanci. Častěji takto prodávají velké podniky s více než 250 zaměstnanci, v roce 2021 to bylo 27 % z nich. Svůj e-shop nebo prodejní mobilní aplikaci měly v roce 2021 nejčastěji cestovní agentury nebo kanceláře (70 % podniků v tomto odvětví), podniky nabízející ubytování (59 %), podniky zabývající se vydáváním knih, novin, časopisů nebo softwaru (58 %), výrobou nápojů anebo podniky působící v telekomunikačních činnostech (v obou odvětvích shodně 47 % podniků).

PŘES ONLINE TRŽIŠTĚ SE PRODÁVÁ HLAVNĚ UBYTOVÁNÍ

Online tržiště neboli marketplaces jsou dalším online prodejním kanálem pro podniky, které nechtějí budovat a provozovat vlastní e-shop. Jedná se o online prodejní portály, kde zprostředkovatelé zákazníkům nabízejí zboží nebo služby od mnoha různých,

PODNIKY PRODÁVAJÍCÍ ONLINE

(% z celkového počtu podniků s 10 a více zaměstnanci)

Zdroj: ČSÚ, Šetření o využívání ICT v podnikatelském sektoru

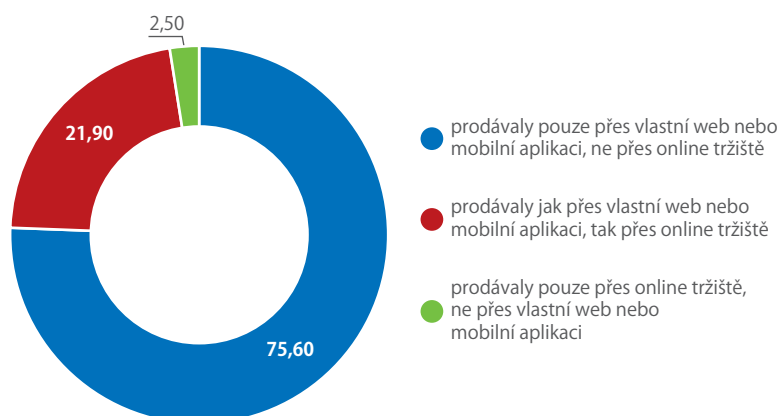
zpravidla menších prodejců. Můžeme si je představit jako virtuální obchodní domy, v nichž zákazníci seženou téměř vše na jednom místě. Nemusejí tak procházet mnoho webů, a porovnávat různé zboží a ceny. Do online tržišť radíme i tzv. partnerský prodej, který se se rozšířil hlavně v posledních letech. Funguje tak, že firmy nabízejí své zboží nebo služby na webu (e-shopu) velkého internetového prodejce, který za to získává domluvenou provizi. U nás tento prodej provozují např. Alza Marketplace, Heureka!shops, Mall Partner (polské skupiny Allegro) nebo české online tržiště s módou Zoot.

Každému účastníku online prodeje přes marketplace plynou jisté benefity. Obchodník vstupující na online tržiště nebo do partnerského prodeje využívá již existující síť klientů prodejce-zprostředkovatele, zavedený prodejní portál zastřešuje rovněž marketing, propagaci, vyřizování objednávek, reklamace, platební brány nebo zákaznický servis. Zprostředkovatel má z těchto prodeju provizi a rychleji roste a zákazník získává přístup k velkému množství produktů na jednom místě.

V roce 2021 prodávalo v Česku na online tržištích celkem 5 % podniků s 10 a více zaměstnanci. V roce 2016 to byla 3 % podniků. Působení na online tržištích se výrazně liší v závislosti na převažující ekonomické činnosti firem. Dlouhodobě zde prodává nejvíce firem z odvětví ubytování (52 % v roce 2021). S velkým odstupem pak následovaly subjekty zabývající se pronájmem automobilů, strojů či jiných zařízení (15 % v roce 2021) anebo prodejem automobilů či jejich opravami (11 %).

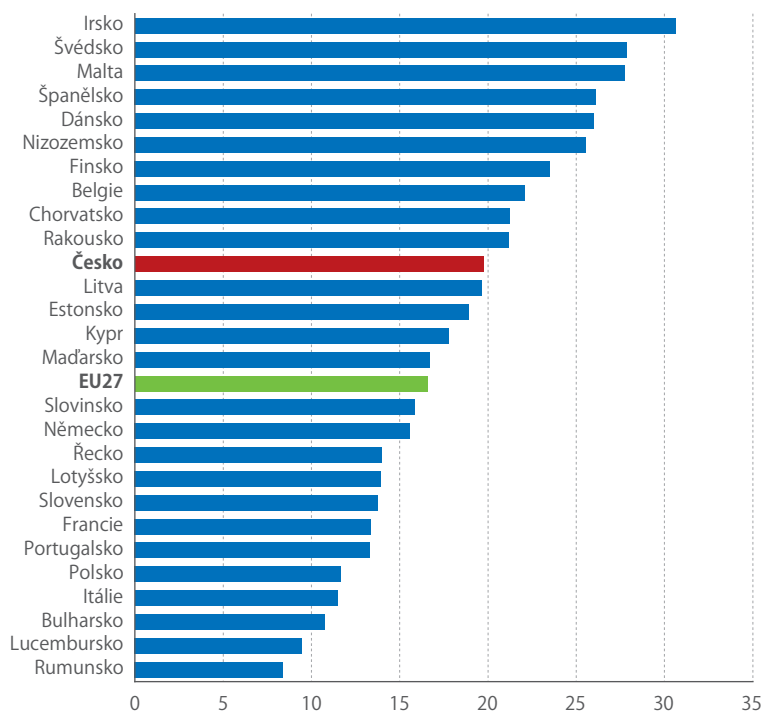
V Česku znají lidé již dlouhé roky největší celosvětovou platformu Booking.com, sloužící k online rezervaci ubytování. Na výběr je zde téměř 30 milionů evidovaných ubytovacích jednotek. Zčásti to vysvětluje, proč se přes online tržiště daleko nejvíce prodává právě ubytování. Mezi další v Česku známá online tržiště patří Dáme jídlo (v roce 2023 proběhl rebrand na Foodora), největší český portál s aukcemi Aukro nebo německá módní tržiště Zalando a About

ZPŮSOB ONLINE PRODEJE PODNIKŮ V ČESKU V ROCE 2021 (% z podniků s 10 a více zaměstnanci prodávajících online)

Zdroj: ČSÚ, Šetření o využívání ICT v podnikatelském sektoru

PODNIKY, KTERÉ V ROCE 2021 PRODÁVALY PŘES VLASTNÍ WEB NEBO MOBILNÍ APLIKACI (%)

Zdroj: Eurostat

You. Působí zde i americké prodejní portály Amazon, eBay nebo čínský Aliexpress.

Ukazuje se, že na prosperitu e-shopů a online tržišť v některých odvětvích mohla mít vliv koronavirová epidemie. Během ní u nás zaznamenal značný nárůst rozvoz jídla z restaurací i zboží zakoupeného online a začal být masivněji využíván partnerský prodej u zavedených velkých e-shopů.

TŘI SKUPINY ONLINE PRODEJČŮ

Podniky, které v roce 2021 uskutečnily online prodej, lze podle způsobu prodeje rozdělit do tří skupin. Nejvíce podniků (76 %) prodávalo pouze přes své vlastní webové stránky nebo mobilní aplikace a nevyužívalo online tržiště. Jednalo se převážně o subjekty působící v automobilovém průmyslu (98 % podniků), v elektronickém průmyslu (92 %) nebo v činnostech v oblasti IT (90 %). Druhá, početně mnohem menší skupina podniků (22 %), realizovala v roce 2021 online prodeje jak přes vlastní e-shop (webové stránky) nebo mobilní aplikaci, tak také prostřednictvím online tržiště. Nejvíce podniků v této skupině náleží do odvětví ubytování (81 %). Do třetí skupiny, která realizovala elektronický prodej pouze prostřednictvím online tržiště, nikoli přes vlastní web nebo mobilní aplikaci, se řadilo pouze 2,5 % firem. Převládající odvětví ekonomické činnosti v této skupině podniků bylo doprava a skladování (13 %).

Podniky s 10 a více zaměstnanci v Česku využívají možnost prodávat přes silnější partnery také z toho důvodu, aby dostaly nabídku svých produktů i k zákazníkům v zahraničí. Data ČSÚ ukazují, že více než 60 % podniků, které v roce 2021 prodávaly přes

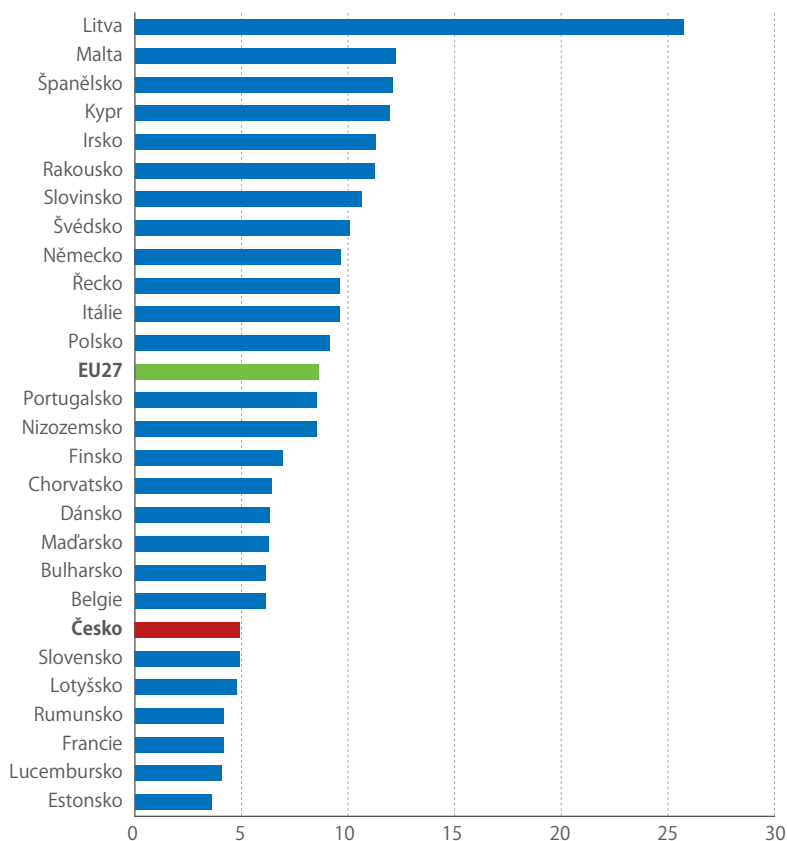
online tržiště, uskutečnilo prodej do zemí EU a 27 % těch, které prodávaly přes online tržiště, mělo zákazníky ze zemí mimo EU. Naproti tomu podniky, které v roce 2021 nabízely své zboží či služby přes vlastní webové stránky nebo mobilní aplikaci, prodávaly zákazníkům v zahraničí méně často. Zákazníky v zemích EU našla v roce 2021 polovina z nich, a mimo Unii 15 % podniků.

V E-SHOPECH JSME NADPRŮMĚRNÍ, S ONLINE TRŽIŠTI ZAOSTÁVÁME

Relativní zastoupení firem v Česku, které v roce 2021 prodávaly přes vlastní webové stránky nebo mobilní aplikaci, bylo vyšší než průměr Evropské unie. S 20 % takových podniků se Česko umístilo na 11. místě evropského žebříčku, průměr Unie činil 17 %. První příčky patřily podnikům v Irsku (31 %), ve Švédsku (28 %) a na Maltě (28 %), naproti tomu nejméně často tímto způsobem prodávaly podniky v Rumunsku (8 %).

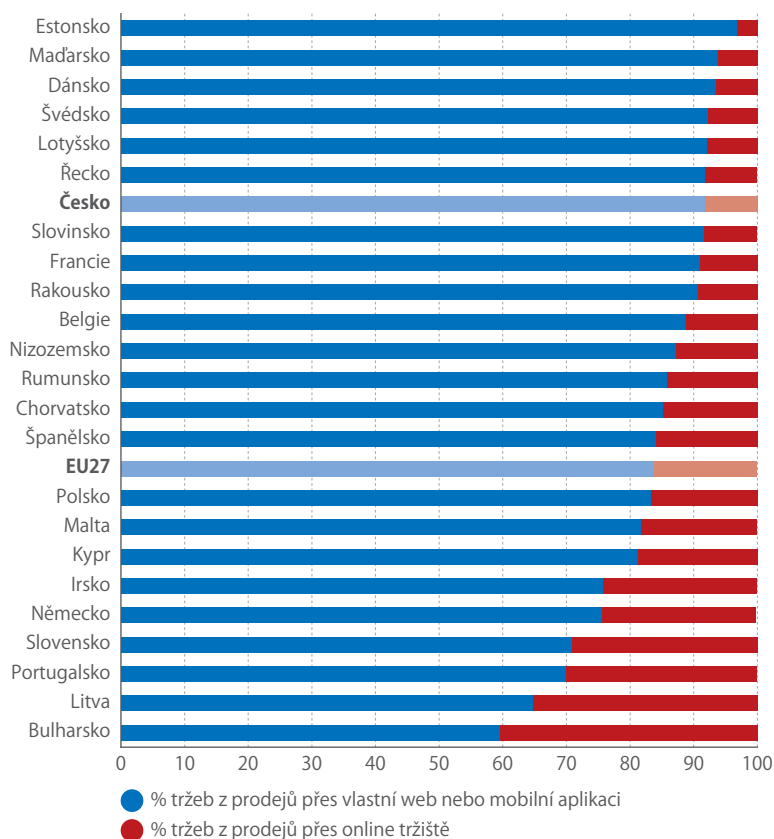
Podíl podniků v Česku, které prodávají přes online tržiště, je ovšem v rámci EU jeden z nejnižších. Průměr za evropskou sedmadvacítku byl za rok 2021 v tomto ukazateli 9 % podniků. Výrazné prvenství patří Litvě, kde v roce 2021 přes online tržiště prodávalo 26 % podniků. S velkým odstupem pak s 12% podílem následují podniky na Maltě, ve Španělsku nebo na Kypru. Méně podniků než v Česku prodává přes online tržiště v Estonsku, Lucembursku, ve Francii nebo v Rumunsku.

PODNIKY, KTERÉ V ROCE 2021 PRODÁVALY PŘES ONLINE TRŽIŠTĚ (%)

Zdroj: Eurostat

STRUKTURA TRŽEB PODNIKŮ Z PRODEJŮ ONLINE V ROCE 2021 (%)

Zdroj: Eurostat

V TRŽBÁCH DOMINUJE VLASTNÍ WEB ČI APLIKACE

Prodeje přes webové stránky, mobilní aplikace nebo tržiště se v roce 2021 podílely na celkových tržbách všech podniků s 10 a více zaměstnanci v Česku 8,5%. Dominantních 92% z nich tvořily tržby z prodejů přes vlastní web nebo mobilní aplikaci a na tržby z prodejů přes online tržiště zbývalo jen 8%. Převaha tržeb z prodejů přes vlastní e-shop nebo aplikace podniků není v Česku ojedinělá, ale ve větší či menší míře se projevuje ve všech ostatních zemích v Evropské unii. U nás je však vyšší než v průměru za EU27, kde poměr tržeb z prodejů přes vlastní e-shop nebo mobilní aplikaci k tržbám z prodejů přes online tržiště činil 84 : 16%. Největší část tržeb z prodejů přes vlastní webové stránky měly v roce 2021 z evropských zemí podniky v Estonsku (97%), naopak největší příspěvek tržeb z prodejů přes online tržiště vykázaly podniky v Bulharsku (40%) nebo v Litvě (35%).

Z hlediska odvětví měly v Česku v roce 2021 nejvyšší relativní podíl tržeb z prodejů uskutečněných přes vlastní web nebo mobilní aplikaci cestovní agentury a kanceláře. U nich tvořil příspěvek tržeb z prodejů přes vlastní webové stránky, e-shop nebo mobilní aplikaci 97% a z prodejů přes online tržiště jen 3%. Naproti tomu výrazný podíl tržeb získaných z prodejů přes online tržiště vykazuje u podniků v Česku odvětví ubytování. Zde tržiště v roce 2021 generovala 49% tržeb, zatímco tržby z prodejů přes vlastní web, e-shop nebo mobilní aplikaci tvořily 51%.

První pokles po sedmi letech

Ceny nemovitostí v EU se ve 4. čtvrtletí 2022 po dlouhé době růstu mezičtvrtletně snížily.

KAROLÍNA ZÁBOJNÍKOVÁ
analytička ČSÚ

Index cen bytových nemovitostí (HPI) v Evropské unii od počátku roku 2015 nepřetržitě mezičtvrtletně rostl. Ceny nemovitostí se zvyšovaly v návaznosti na nízkou úroveň úrokových sazeb, které jednak usnadňovaly přístup k úvěrovému financování, ale také motivovaly investory k nákupům nemovitostí, jež poskytovaly vyšší výnosy. V řadě zemí se zdražování nemovitostí stalo celospolečenským problémem, protože se tím bydlení stávalo zejména pro mladé lidi nedostupným.

Změna růstového trendu u cen nemovitostí přišla až ve druhé polovině loňského roku, kdy se vlivem vyšších úrokových sazeb propadla poptávka. Ve 4. čtvrtletí 2022 se tak

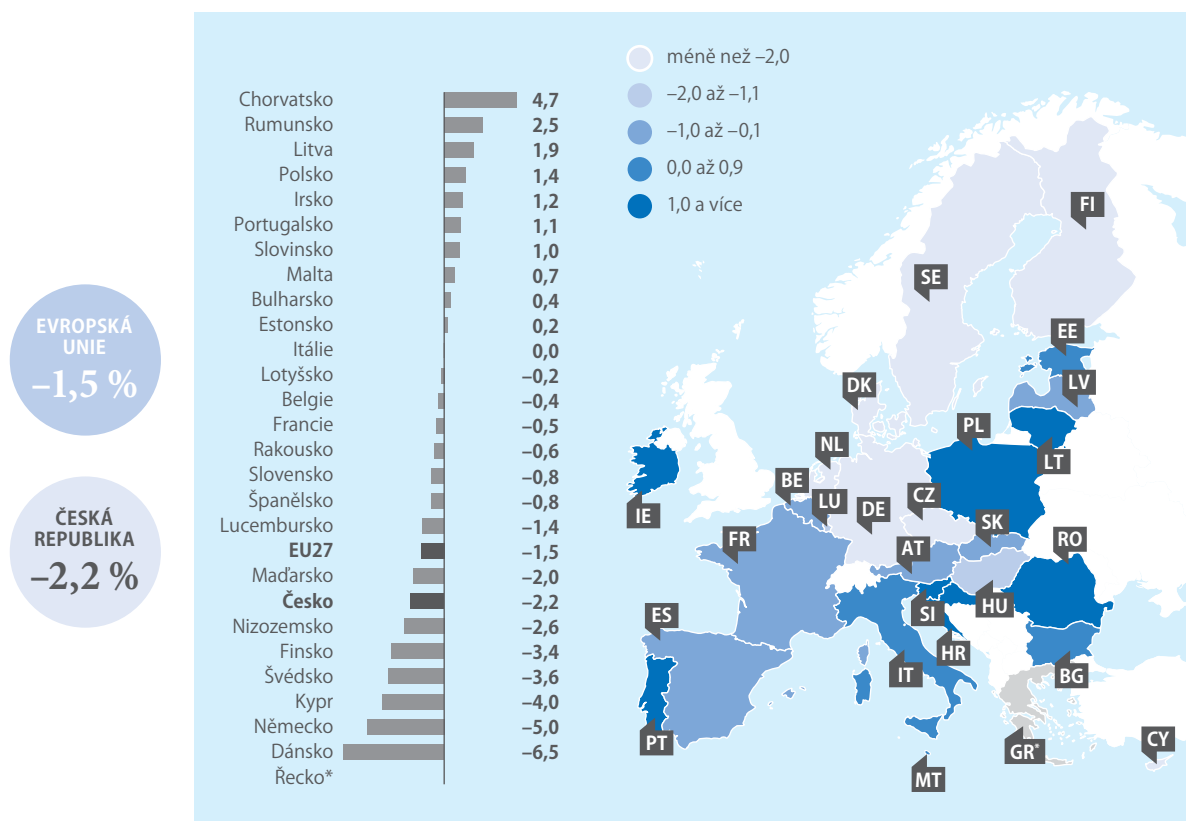
HPI v EU mezičtvrtletně snížil o 1,5%, přičemž šlo o první pokles od 4. kvartálu 2014. Za celé období od počátku roku 2015 do 3. čtvrtletí 2022, kdy HPI dosáhl vrcholu, se ceny nemovitostí v EU celkem zvýšily o 52,4%. Meziroční přírůstek HPI v unii zpomalil ve 4. čtvrtletí 2022 na 3,5%, což bylo nejméně od 3. čtvrtletí 2015.

HPI v několika zemích EU mezičtvrtletně poklesl již ve 3. čtvrtletí 2022, v závěru roku se ale snížení týkalo většiny států (15). Největší mezičtvrtletní pokles zaznamenaly Dánsko (-6,5%), Německo (-5,0%) a Kypr (-4,0%). Ceny nemovitostí poprvé od 3. čtvrtletí 2014 klesly i v Česku (-2,2%) a nižší byly také v Maďarsku (-2,0%),

kde nemovitosti za období od začátku roku 2015 zdražily o více než 180%, tedy nejvíce v celé EU. V deseti zemích HPI ve 4. čtvrtletí mezičtvrtletně vzrostl, nejvíce v Chorvatsku (4,7%), v Rumunsku (2,5%) a v Litvě (1,9%).

Navzdory zlomu v závěru roku ale stále index cen bytových nemovitostí v EU v loňském roce celkově výrazně vzrostl. V celé unii byl HPI loni meziročně vyšší o 7,7%. Nejvyšší přírůstek zaznamenaly Estonsko (22,2%), Maďarsko (21,9%) a Litva (19,0%) a u všech se jednalo o rekordní nárůst. Česko se umístilo hned za nimi s 16,9%. Dvouciferné navýšení se odehrálo celkem ve 14 zemích unie, ceny nemovitostí loni klesly jen v Dánsku (-0,5%).

INDEX CEN NEMOVITOSTÍ V ZEMÍCH EU VE 4. ČTVRTLETÍ 2022 (% mezičtvrtletní růst)

* pro Řecko údaj není dostupný

Zdroj: Eurostat

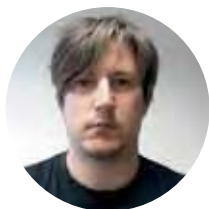
30 let po rozvodu

Obchodní výměna mezi Českem a Slovenskem je stále velmi intenzivní.

**MILUŠE
KAVĚNOVÁ**

ředitelka odboru
statistiky
zahraničního
obchodu

**VLADIMÍR
CÁBA**

oddělení
datové podpory
zahraničního
obchodu

Letos si připomínáme 30 let od rozdělení Československa a vzniku samostatné České republiky. Pro zahraniční obchod Česka i Slovenska to znamenalo také vytvoření nového obchodního partnera, a tím také otevření nových vývozních příležitostí a dovozních potřeb.

OBCHODNÍ BILANCE JE STÁLE Kladná

Obchodní vazby mezi oběma zeměmi byly silnější zejména v počátečních letech po rozdělení. Postupně se jak Česko, tak i Slovensko začaly orientovat i na jiné partnery a během prvních pěti let docházelo k výraznějšímu snižování podílu vzájemné česko-slovenské obchodní výměny na celkovém zahraničním

obchodu. Po vstupu obou zemí do Evropské unie se situace ustálila, a již několik let tvoří vývoz na Slovensko 9 až 10 % celkového exportu z Česka. Podíl Slovenska na celkovém dovozu se drží na úrovni kolem 5 %.

Z hlediska vývozu zboží si Slovensko dlouhodobě udržuje postavení našeho druhého největšího obchodního partnera. Prvenství mezi zeměmi, do nichž míří český export, stále patří Německu. V průběhu let se však změnil podíl vývozu na Slovensko na celkovém českém exportu, a to z 19,7 % (ve finančním vyjádření 83,2 mld. Kč) v roce 1993 na 10,1 % (ve finančním vyjádření 445,1 mld. Kč) v roce 2022. Hodnota celkového vývozu zboží z České republiky je dnes oproti roku 1993 přibližně desetinásobná.

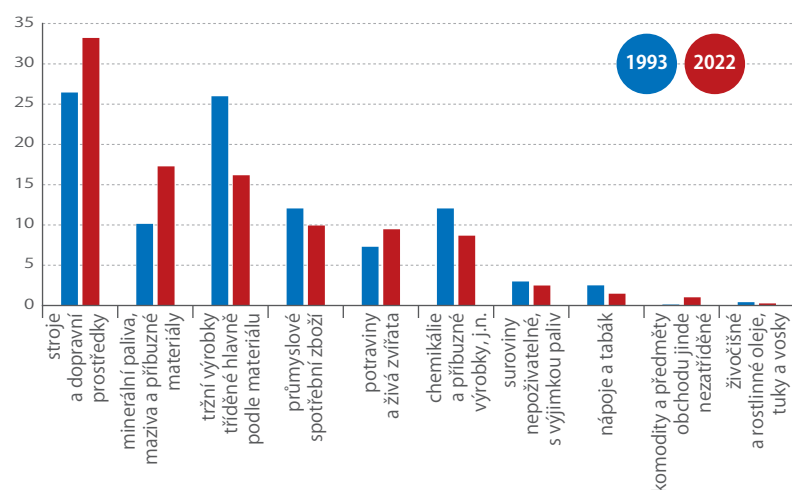
Na rozdíl od poměrně stabilní situace na straně vývozu, došlo na dovozní straně během 30 let k větším změnám. Slovensko o svou pomyslnou stříbrnou příčku z roku 1993 přišlo, a postupně se propadalo až na místo páté. Jeho podíl na celkovém dovozu zboží do České republiky se snížil z počátečních 15,9 % na současných 4,9 %. V peněžním vyjádření ovšem došlo k více než trojnásobnému navýšení ze 67,7 mld. Kč na 224,6 mld. Kč.

Po celou dobu od rozdělení si s naším východním sousedem udržujeme kladnou obchodní bilanci. Za uplynulých třicet let se její přebytek navýšil čtrnáctinásobně, z původních 15,5 mld. Kč na 220,5 mld. Kč.

NEJČASTĚJI PRODÁVÁME A KUPUJEME STROJE A DOPRAVNÍ PROSTŘEDKY

Ve zbožové struktuře českého vývozu na Slovensko dominují i po třiceti letech stroje a dopravní

STRUKTURA VÝVOZU ZBOŽÍ Z ČESKA NA SLOVENSKO (%)

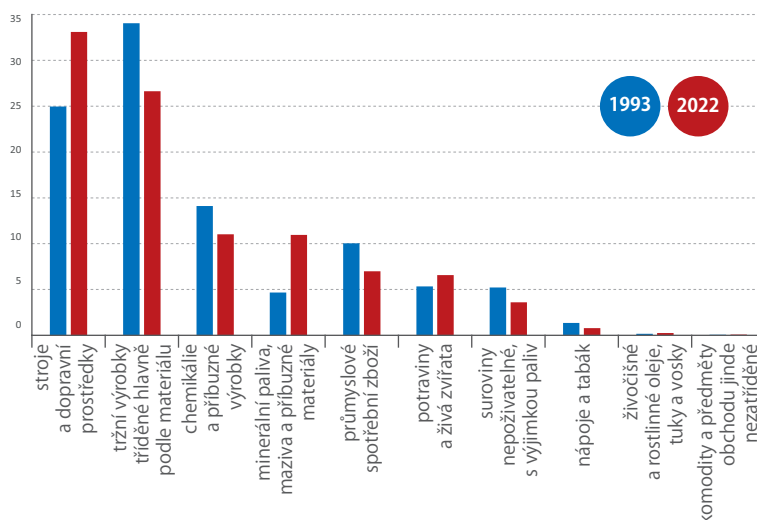
Zdroj: ČSÚ

prostředky. Jejich podíl se dokonce zvýšil z jedné čtvrtiny v roce 1993 na současnou třetinu. V absolutním vyjádření to znamená nárůst z 22,0 mld. Kč na 147,8 mld. Kč. Druhé místo patří minerálním palivům a mazivům se 17 %, oproti 10 % v roce 1993. Třetí nejdůležitější skupinou jsou pak tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu.

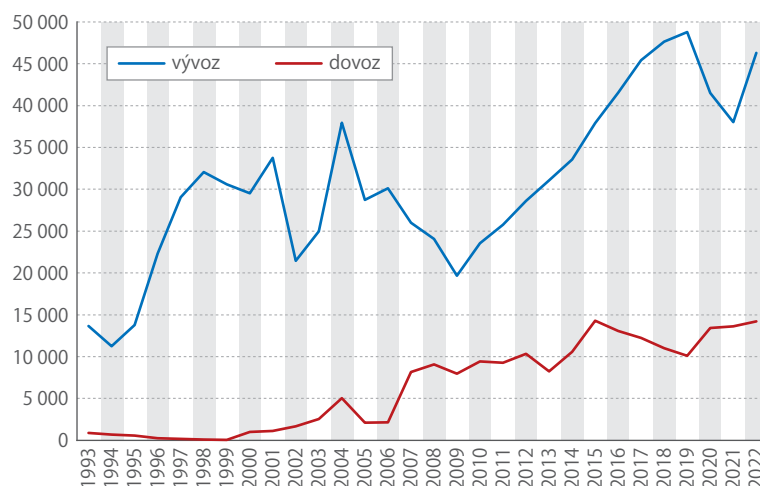
Stroje a dopravní prostředky tvoří hlavní komoditní skupinu i na straně dovozu ze Slovenska. Zaujímají stejně jako u vývozu 33 %, a jejich podíl se za tři dekády zvýšil o 8 procentních bodů, v hodnotovém vyjádření z 16,9 mld. Kč na 74,3 mld. Kč. U tržních výrobků tříděných podle materiálu došlo naopak k poklesu podílu z 34 % na 27 %. Třetí místo zaujímají stabilně chemikálie a příbuzné výrobky, v jejichž případě klesl podíl na celkovém dovozu ze Slovenska z počátečních 14 % na dnešních 11 %.

Významnou úlohu ve vzájemné obchodní výměně hrají po celou dobu samostatné existence obou zemí motorová vozidla a jejich díly. V kategorii osobních automobilů bylo od nás na Slovensko za třicet let vyvezeno více než 918 600 vozidel, zatímco ze Slovenska k nám jich putovalo téměř 193 400. Slovensko bylo rovněž vždy jedním z největších dovozců českého piva. Nejvíce piva putovalo z Česka na Slovensko v roce 2022, a Slovensko tak postoupilo na první příčku v žebříčku exportu piva dle jednotlivých zemí, a odsunulo na druhé místo dosavadního lídra Německo. Od počátku vzájemného obchodování se Slovenskem zůstává stálíci také vývoz a dovoz léčiv, mezi tradičně dováženými komoditami ze Slovenska si přední místa udržují i válcované výrobky ze železa. Svou pozici naopak z českých exportních artiklů ztratily černé a hnědé uhlí, klenotnické výrobky či některé druhy cukrovinek, na straně dovozu pak cihly a tvárnice či příze s vysokou houževnatostí. Nově na seznam častěji vyváženého zboží přibývaly např. telefonní přístroje včetně mobilních.

STRUKTURA DOVOZU ZBOŽÍ ZE SLOVENSKA DO ČESKA (%)

ZAHRA NIČNÍ OBCHOD MEZI ČESKEM A SLOVENSKEM S OSOBNÍMI AUTOMOBILY (ks)

Zdroj: ČSÚ

NEMŮŽETE VĚDĚT VŠECHNO

To, co nevíte,
najdete ve
**Statistické
ročenke ČR**

Podrobná data
z mnoha
oblastí života

Objednávejte

Statistická ročenka
České republiky
na stránkách
czso.cz/ročenka_CR

K dispozici v Ústřední
statistické knihovně ČSÚ
Na padesátém 81
100 82 Praha 10

INSTAGRAM PANAMSKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU

Statistický úřad Panamy je na sociálních sítích velmi aktivní. Kromě účtu na instagramu, spravuje svůj profil také na twitteru a na facebooku.

S ohledem na skutečnost, že pro sledování příspěvků na twitteru a facebooku potřebuje případný follower španělštinu, doporučujeme těm, kteří tímto jazykem dobře nevládnou, ale chtěli by se o Panamě něco dozvědět, instagram. Oproti očekáváním je zde sice stále poměrně dost textu a málo obrázků, ale na porozumění obsahu už základy španělštiny stačí. Můžete se třeba dozvědět, že mezi lednem a prosincem 2022 vzrostla produkce rumu o 12,9 %, brandy o 10,5 % a whisky 10,2 %.

bit.ly/413YKyG

PŘEHLED O VEJCÍCH V KANADĚ

Infografika kanadského statistického úřadu představuje základní informace o chovu drůbeže a produkci vajec.

V roce 2020 bylo v Kanadě registrováno 77 licencovaných líhní, které vyprodukovaly téměř 820 mil. kuřat, z nichž jen 4 % byly budoucí nosnice. Celkový počet dospělých nosnic se v roce 2021 pohyboval zpravidla pod 25 mil. kusy.

Mladých kuřic, které ještě nedovršily devatenáctý týden věku a na snášku se teprve připravují, bývá oproti dospělým zhruba polovina.

V roce 2020 bylo v Kanadě vyprodukováno téměř 9 mld. konzumních vajec, což oproti roku 2015 znamenalo nárůst o 21 %. Tucet vajec stál v průměru 4 dolary a každý obyvatel Kanady spordával v roce 2021 průměrně 257 vajec o celkové hmotnosti 15,2 kg.

bit.ly/3m4q9C2

TENIS VE STATISTICE, STATISTIKA V TENISE

Italský statistický úřad vytvořil na svém webu speciální sekci věnovanou jak dospělým, tak i velmi mladým zájemcům, kteří se chtějí seznámit s oficiálními statistikami a daty Istat.

Součástí oficiálního webu se standardními informacemi o italské společnosti je rovněž rubrika s názvem Dati alla mano (Data na dlani) plná videorozhovorů, animací, výukových materiálů, her a grafických prvků, které usnadní pochopení dat, pojmů a termínů často používaných v médiích. Najdete zde také několik zábavných aktivit, které prověří vaše znalosti údajů o Itálii a orientaci ve statistických postupech. Netradiční jsou například hry, které lze hrát online, nebo si je vytisknout a používat jako deskové. Můžete je hrát sami nebo s přáteli a rodinou. Pusťte se třeba do statistického tenisu. Budete si pinkat o zeď, dáte si s protihráčem dvouhru, nebo si zahrajete ve čtyřech? Na závěr je však nutno si povzdechnout, neboť v současné době je většina obsahu k dispozici pouze v italštině.

bit.ly/3M09n1t

ODKUD SE BERE ELEKTŘINA V ZÁSUVKÁCH?

Energie je pro náš každodenní život nezbytná. Zapnutí počítače nebo nastartování auta jsou úkony, které považujeme za samozřejmost, ale představují poslední fázi složitého procesu od těžby až po konečnou spotřebu.

Odkud pochází naše energie? Jak moc jsme závislí na jejím dovozu? Jaké druhy energie v EU spotřebováváme? Kolik stojí? Jsme při spotřebě energie efektivní? Kolik skleníkových plynů vypouštíme?

Odpovědi na tyto a mnohé další otázky přináší interaktivní publikace „Shedding light on energy in the EU“ (Posvěťme si na energii v EU). Svým zpracováním je zajímavá jak pro ty, kteří se v energetice nevyznají, tak i pro zkušenější uživatele. Zkoumání údajů o energiích a životním prostředí umožňují vizualizační nástroje zobrazující v řadě kombinací a variant stav energetiky v členských zemích EU.

bit.ly/434vr0q

DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ V IRSKU

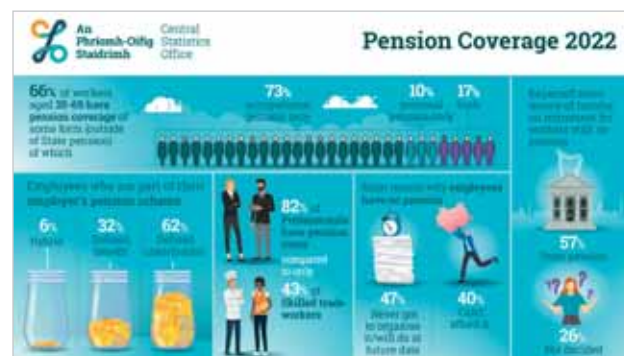
Jak, a zdali vůbec, přispívají zaměstnavatelé na budoucí důchod svým zaměstnancům, je jen jedna z informací na nové infografice irského statistického úřadu.

Dvě třetiny (66%) pracovníků mají v Irsku nějakou formu důchodového pojištění (kromě státní formy), z toho 73% má pouze zaměstnanecké pojištění, 10% pouze osobní pojištění a 17% obě. Více než čtyři z pěti (82%) odborných

pracovníků mají důchodové pojištění, mezi řemeslníky je to jen 43%. A jak je to s těmi zaměstnavatelskými

příspěvky? Podívejte se na infografiku.

bit.ly/3GiTi39

Státní statistika v podmínkách protektorátu

Činnost Státního úřadu statistického se po okupaci musela přizpůsobit zájmům Německa. Mnoho zjišťování bylo okleštěno, nebo dokonce zrušeno.

**JAROSLAV
LEHEČKA**

oddělení
zpracování
statistiky
průmyslových
výrobků a finanční
statistiky

V březnu 1939 byl po okupaci české části Československa zřízen na okleštěném území státu Protektorát Čechy a Morava. Během tohoto období musel Státní úřad statistický fungovat pod názvem Ústřední statistický úřad Statistisches Zentralamt. Jeho činnost a publikace statistických údajů byly značně omezeny.

Řada statistických pracovníků byla v období protektorátu perzekvována. Předseda úřadu dr. Jan Auerhan byl na konci března 1939 donucen odejít do trvalé výslužby. V červnu 1942 byl zatčen gestapem, a ve věku 61 let v Praze zastřelen. Popraveni byli i další zaměstnanci úřadu, jiní zemřeli v nacistických věznicích a koncentračních táborech. V roce 1941 se vedení úřadu musel vzdát i doc. dr. Antonín Boháč, který ve funkci viceprezidenta zastupoval odvolaného předsedu. S odchodem českých statistických odborníků se do vedení úřadu dostávali němečtí státní příslušníci.

ROČENKA JEN PRO VYVOLENÉ

Během 2. světové války se činnost statistiky v Čechách a na Moravě musela přizpůsobit krizovým podmínkám. Nově se zjišťovaly otázky důležité pro válečné hospodářství. Šlo například o statistiku výživy, vydávání potravin a přidělového hospodářství či využití surovin. Jiná statistická hlášení byla naopak ukončována. Například kvůli uzavření českých vysokých škol se bohužel na čas vytratila sdělná hodnota statistiky o této formě vzdělávání.

V letech 1941 až 1944 vyšly čtyři statistické ročenky. „Avšak stále vzrůstající potřeba statistických údajů vztahujících se na území protektorátu Čechy a Morava – projevovaná zejména též úřadem říšského protektora – (...) dala v květnu 1940 podnět k rozhodnutí, aby byla vydána Statistická ročenka, prozatím ovšem jen jako přísně důvěrná a určená přesně vymezenému okruhu příjemců. Za tím účelem jsme též obdrželi zmocnění od pana říšského protektora, abychom směli vydati i nejdůvěrnější hospodářská data,“ praví se v předmluvě viceprezidenta Albina Oberschalla k ročence z roku 1941.

SČÍTÁNÍ AŽ PO VÁLCE

Sčítání lidu, které bylo původně plánováno na rok 1940, se neuskutečnilo. Byly provedeny pouze odhady na základě výdeje potravinových lístků. První cenzus po konci druhé světové války proběhl až v roce 1950. Jeho cílem bylo postihnout změny ve společnosti související zejména s odsunem německého obyvatelstva, s realizovanou reemigrací a přesídlením do příhraničních oblastí. Počet obyvatel žijících na území dnešní České republiky byl v roce 1950 k rozhodnému okamžiku sčítání 8 896 133. Oproti roku 1930 se počet přítomného obyvatelstva snížil o 1,78 milionu.

STATISTIKA NELŽE!

Ale někteří její vykladači ano.

Seznamte se s manipulativními metodami prezentace statistických údajů, abyste jim mohli odolávat.

JAK LHÁT SE STATISTIKOU

DARRELL HUFF

+ KOMENTÁŘE
EVY ZAMRAZILOVÉ
TEREZY KOŠŤÁKOVÉ
PETRA MUSILA

Čtete

na webu
www.statistikaamy/knihovna

Populárně zaměřená učebnice statistiky využívaná na mnoha světových univerzitách. Český překlad v elektronické podobě zdarma.

Doplňena je o aktuální komentáře ekonomky Evy Zamrazilové a odborníků ČSÚ Terezy Košťákové a Petra Musila.

Jak sledovat černý trh

Obavy z nacistických trestů za šmelinu ochromily za války cenovou statistiku.

PAVEL HORTIG
oddělení
marketingu a PR

Informace o vývoji indexů spotřebitelských cen (životních nákladů) byly v období první republiky jednou z nejdůležitějších náplní činnosti Státního úřadu statistického (SÚS). Kvalita této statistiky byla mimořádná i v celoevropském srovnání. I v období tzv. protektorátu chtěli statistici pokračovat ve sledování skutečných cen maloobchodního zboží. Práci měli teoreticky ulehčenou tím, že ceny začala určovat státní správa v rámci přidělového systému s přidělovými lístky pro obyvatelstvo. Vzhledem k nedostatku prakticky všeho ovšem brzy rozkvetl černý trh s mnohem vyššími cenami, a to i přesto, že prodávajícím i zákazníkům hrozily drakonické postihy. Postupným ubýváním zboží na válečném trhu, a to především potravin a ostatních důležitých životních potřeb, začaly ceny podle známého národohospodářského zákona o nabídce a poptávce rychle stoupat. Nejvyšší úřad cenový reagoval nařízení o tzv. „stop“ cenách. Protože však nedisponoval účinnými kontrolními orgány, nebylo nařízení dodržováno a ceny se vytvářely nadále podle aktuální situace na trhu.

NOVÉ METODY ŠETŘENÍ CEN

Způsob, jakým Ústřední úřad statistický (nástupce SÚS) do té doby prováděl zjišťování cen, se dostal do slepé uličky. Ceny v jednotlivých obcích totiž zjišťovaly převážně úřední osoby, které evidovaly ceny v konkrétních obchodech, například obecní strážníci. Je pochopitelné, že těmto úředním osobám nikdo nepřiznal jinou cenu, než úředně stanovenou, i když obchodníci svým zákazníkům prodávali za cenu mnohem vyšší.

Nepříznivou situaci se statistici snažili řešit tím, že přesunuli cenová šetření přímo na spotřebitele, a to jednak zřízením tzv. spotřebitelských výborů, v nichž

se měli zástupci spotřebitelských vrstev vyjadřovat k cenám zjištěným statistiky, a uvádět je na správnou míru. Dále pak rozsáhlými šetřeními přímo u spotřebitelů, tedy u dělníků v továrnách a úředníků v úřadech ve všech větších městech. Respondentům se zaručovala mlčenlivost o jejich údajích, a tudíž i beztrestnost v případě, že platili ceny, za které hrozily trestní sankce. Tato snaha měla zpočátku úspěch, i když šetření nebylo u dotazovaných příliš oblíbené. Zjištěné ceny byly skutečně u některých druhů zboží (především u masa, tuků, tvarohu, sýrů a ovoce a zeleniny) značně vyšší než ceny úřední. U celkových nákladů na výživu se rozdíl pohyboval zhruba mezi 7 až 8 procenty.

DOPADY HEYDRICHIÁDY

Vše se razantně změnilo nástupem Reinharda Heydricha do čela nacistické správy v protektorátu na podzim roku 1941, kdy se hospodářské přestupky začaly trestat drastickými, často i hrdelními tresty.

„Zpravodajové se nyní přes všechno ujišťování o zaručené beztrestnosti obávali, a jistě právem, přiznávat skutečně placené ceny a hlásili již převážně jen ceny podle ceníku,“ uvedl v článku „Ceny v černém obchodě a životní náklady“ zveřejněném ve Statistickém zpravodaji v roce 1946 Stanislav Berounský. Obchodníci v případech nákupů na potravinové lístky ale podle něj skutečně začali úzkostlivěji úřední ceny dodržovat.

V dotaznících a instrukcích statistiků se nyní nemesla objevit jakákoliv zmínka o cenách na „černém“ trhu. Vždy se muselo uvádět, že se jedná o ceny placené v regulérních obchodech při nakupech na lístky. Od té doby se ceny zjištěné u spotřebitelů pohybovaly v průměru jen o 2 až 3 procenta nad úrovní cen úředních. Rozdíl byl zčásti způsoben zaokrouhlováním plateb za zboží malého objemu. Minimální odlišnost mezi cenami úředními a cenami zjištěnými statistiky se udržela s nepatrnými odchylkami až do konce války. Tehdy bylo šetření zrušeno pro velkou neoblíbenost, značné technické obtíže, a především pro nespolehlivé výsledky.

NEJSME NEDOBYTNÁ PEVNOST

Poskytujeme otevřená,
strojově čitelná statistická
data **ve velkém detailu**

Uživatelé si sami
mohou volit druh
a formu výstupů

Zdarma pro vlastní
zpracování
i pro další šíření

Prohlédněte si

aktuální seznam na webu
www.czso.cz/otevrena_data

Otevřená data ČSÚ obsahují
téměř **800 datových sad**
z nejrůznějších oborů

DETEKTIVKY U NÁS NENAJDETE

Pátrat ale můžete
v publikacích starších
i víc než 200 let

S napětím můžete očekávat
nová vydání odborných
knih a časopisů

Odhalit můžete mnoho
nečekaných souvislostí

Navštivte
statistickou
knihovnu ČSÚ

Na padesátém 81, 100 82 Praha 10 (stanice metra A, Skalka)
e-mail: knihovna@czso.cz
telefon: 274 052 361
www.czso.cz/knihovna